

Hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös 2018

RAISIO OYJ

Sisällys

Hallituksen toimintakertomus 2018	3
Osakkeet ja omistajat	14
Taloudelliset tunnusluvut ja täsmäytyslaskelmat.....	21
Konsernitilinpäätös (IFRS)	26
Konsernin tuloslaskelma.....	26
Konsernin laaja tuloslaskelma.....	26
Konsernitase	27
Konsernin rahavirtalaskelma.....	28
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	29
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	30
1. Konsernitilinpäätöksen yleiset laatimisperiaatteet	30
1.1 Rasio-konserni.....	30
1.2 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	30
1.3 Konsolidointiperiaatteet	32
1.4 Johdon harkintaa edellyttävät laadintaperiaatteet ja arvoihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät.....	32
1.5 Ulkomaan rahan määrien erien muuttaminen	32
1.6 Päättyneellä tilikaudella sovelletut uudet ja muutetut standardit.....	33
1.7 Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja muutetut standardit sekä tulkinnat	35
1.8 Tilikauden jälkeiset tapahtumat.....	36
2. Tuotot ja segmentti -informaatio	37
2.1 Tiedot segmenteittäin	37
2.2 Tuotot.....	41
2.2.1 Liikevaihto.....	41
3. Konsernirakenne	43
3.1 Liiketoimintojen hankinnat ja luovutukset.....	43
3.2 Osuudet osakkuusyrityksissä.....	46
3.3 Tytäryritykset ja määräysvallattomien omistajien osuudet	46
4. Sijoitettu pääoma.....	47
4.1 Aineettomat hyödykkeet.....	47
4.1.1 Aineettomat oikeudet ja hyödykkeet	47
4.1.2 Liikearvo.....	49
4.1.3 Liikearvion ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus.....	50
4.2 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.....	50
4.3 Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	53
4.4 Muiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kuin liikearvon ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden arvonalentumiset.....	53
4.4.1 Poistot ja arvonalentumiset.....	54
4.5 Vaihto-omaisuus	55
5. Rahoitus.....	56
5.1 Rahoitustuotot ja rahoituskulut.....	56
5.1.1 Rahoitustuotot ja -kulut.....	56
5.2 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat.....	56
5.2.1 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu 2018.....	57
5.2.2 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu 2017	57
5.2.3 Käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen hierarkia 2018.....	58
5.2.4 Käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen hierarkia 2017.....	58
5.2.5 Täsmäytyslaskelma tason 3 rahoitusvaroista ja -veloista.....	58
5.3 Rahoitusvarojen arvostaminen.....	59
5.3.1 Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot.....	59
5.3.2 Myyntisaamiset ja muut saamiset	59
5.3.3 Myyntisaamisten ikäjakauma.....	60
5.3.4 Käypään arvoon tulostavasti kirjattavat rahoitusvarat.....	60
5.3.5 Rahavarat.....	60
5.3.6 Rahoitusvelat.....	60
5.3.7 Korolliset rahoitusvelat	61
5.3.8 Ostovelat ja muut velat.....	61
5.3.9 Vastuositoumukset ja muut vastuut, jatkuvat toiminnot.....	61
5.4 Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta.....	62
5.4.1 Johdannaisten nimellisarvot.....	63
5.4.2 Valuuttajohdannaisten nimellisarvot riskivaluutoittain 2018.....	63
5.4.3 Valuuttajohdannaisten nimellisarvot riskivaluutoittain 2017.....	63
5.4.4 Valuuttajohdannaisten erääntymisjakauma 2018.....	63
5.4.5 Valuuttajohdannaisten erääntymisjakauma 2017	63
5.5 Rahoitusriskien hallinta	64
5.5.1 Markkinariskit (EI-IFRS).....	64
5.5.2 Merkittävimmät valuuttariskit.....	64
5.5.3 Valuutariskin tase ja transaktioriski 31.12.2018	65
5.5.4 Valuuttakurssit	65
5.5.5 IFRS 7 mukainen valuuttaherkkyysanalyysi 2018.....	66
5.5.6 Liiketoiminnan transaktioriski ja rahoitukselliset riskit 2018 (IFRS 7).....	66
5.5.7 IFRS 7 mukainen valuuttaherkkyysanalyysi vertailuvuosi 2017	67
5.5.8 Liiketoiminnan transaktioriski ja rahoitukselliset riskit 2017 (IFRS 7).....	67
5.5.9 Konsernin maksuvalmius.....	68
5.5.10 Rahoitusvelkojen erääntymisjakauma 2018.....	68
5.5.11 Rahoitusvelkojen erääntymisjakauma 2017	68
5.5.12 Annettujen takaussopimusten erääntymisjakauma	68
5.5.13 Lyhyen aikavälin likviditeetti	69
5.5.14 Kassavirran korkoherkkyysanalyysi.....	69
5.5.15 Luottotappiot, jatkuvat toiminnot	70
6. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot ja laskennalliset verot	71
6.1 Tuloverot	71
6.2 Laskennalliset verot.....	71
6.3 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot.....	73
7. Oma pääoma.....	73
7.1 Oma pääoma ja oman pääoman rahastot.....	73
7.2 Osingot.....	74
7.3 Osakekohtainen tulos	74
8. Henkilöstö ja lähipiiri.....	75
8.1 Työsuhde-etuudet.....	75
8.2 Osakeperusteiset maksut.....	75
8.3 Lähipiiri.....	77
8.3.1 Liiketoimet lähipiirin kanssa	77
8.3.2 Johdon työsuhde-etuudet	77
8.3.3 Eläke- ja muut etuudet	77
9. Muut liitetiedot.....	78
9.1 Muut liitetiedot	78
9.1.1 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.....	78
9.1.2 Varaukset.....	78
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	79
Hallituksen voitonjakoehdotus ja allekirjoitukset ...	90
Tilintarkastuskertomus.....	91
Hallintoneuvoston lausunto	94

Hallituksen toimintakertomus 2018

Raisio on nyt terveelliseen ruokaan keskittyvä kansainvälinen bränditalo

Taloudellinen raportointi

Vuosi 2018

Raisio uudisti alkuvuonna organisaatorakenteensa. Raportoitavat segmentit olivat Terveelliset elintarvikkeet (aiemmin Brändit), Raisioagro ja Muut toiminnot. Naudanrehuliiketoimintansa myynnin myötä Raisio uudisti raportoitavat segmentit konserniin jatkuvien toimintojen mukaisiksi. Puolivuosisikatsauksesta 2018 alkaen Raision raportoitavat segmentit ovat olleet Terveelliset elintarvikkeet, Raisioaqua (aiemmin osa Raisioagroa) ja Muut toiminnot.

Terveelliset elintarvikkeet -segmentti koostuu toimintasegmenteistä, jotka ovat Pohjois- ja Itä-Eurooppa, Länsi-Eurooppa sekä Muu maailma (aiemmin Terveelliset elintarvikkeet, Benecol, Makeiset 29.12.2017 asti ja Benemilk). Viljakauppaliiketoiminta on 1.1.2018 alkaen raportoitu osana Terveelliset elintarvikkeet -yksikön Pohjois- ja Itä-Euroopan toimintoja.

Raisioaqua-segmentti koostuu kalanrehuliiketoiminnasta, joka raportoidaan jatkuvana toimintona ja erillisenä toimintasegmenttinä.

Benemilk on raportoitu 1.1.2018 alkaen osana Muut toiminnot -segmenttiä.

Raision naudanrehuliiketoiminta myytiin 4.5.2018 allekirjoitetulla sopimuksella Lantmännen Agrolle. Liiketoiminta siirtyi 1.11.2018 uudelle omistajalle. Raisio raportoi myydyin naudanrehuliiketoiminnan lopetettuna toimintona IFRS 5:n mukaisesti. Vuoden 2017 vertailutiedot on oikaistu tuloslaskelman, rahavirtalaskelman ja tunnuslukujen osalta.

Raisio-konsernin loppuvuonna 2017 myymä makeisliiketoiminta raportoitiin lopetettuna toimintona vuoden 2017 tilinpäätöksessä IFRS 5:n mukaisesti.

Vertailukausien taloudelliset luvut on muutettu vastaamaan Raision uutta taloudellisen raportoinnin rakennetta. Tässä raportissa sulkeissa olevat luvut viittaavat vastaavaan ajankohtaan tai -jaksoon vuotta aiemmin.

Vuosi 2019

Loppuvuonna 2018 julkistetun uuden strategian toteuttamiseksi Raisio uudisti vuoden 2019 alusta raportoitavat segmenttinsä konsernin liikeideoiden mukaiseksi. Uudet raportoitavat toimintasegmentit ovat Terveelliset elintarvikkeet ja Terveelliset ainesosat ja Muut toiminnot. Raisio raportoi tammi-maaliskuun 2019 osavuosisikatsauksesta alkaen uuden rakenteen mukaisesti ja vertailukauden luvut siltä osin kuin ne ovat saatavilla.

Terveelliset elintarvikkeet -segmentti keskittyy kuluttaja-brändeihin päämarkkina-alueenaan Eurooppa. Terveelliset elintarvikkeet -segmentti muodostuu toimintasegmenteistä, jotka ovat Pohjois-Eurooppa, Keski- ja Itä-Eurooppa sekä Länsi-Eurooppa (aiemmin Pohjois- ja Itä-Eurooppa, Länsi-Eurooppa ja Muu maailma).

Terveelliset ainesosat -segmentti sisältää kalanrehujen ja Benecol-tuotteiden ainesosan myynnin sekä viljapohjaisten elintarvikkeiden ja niiden ainesosien myynnin teollisuudelle ja suurkeittiöille. Myös operaatiot, johon kuuluvat tuotanto, hankinta ja toimitusketju raportoidaan osana Terveelliset ainesosat -segmenttiä.

Liikevaihto, jatkuvat toiminnot

Raisio-konsernin liikevaihto oli 228,2 (234,6) miljoonaa euroa. Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihto oli 201,1 (201,4) miljoonaa euroa, Raisioaquan 25,9 (31,8) miljoonaa euroa ja Muiden toimintojen 1,5 (1,3) miljoonaa euroa. Liikevaihtoa pienensivät merkittävimmin kalanrehujen vientikiellon vaikutukset Venäjän vientiin ja myyntivolyymien lasku useilla Euroopan markkinoilla. Vastaavasti liikevaihtoa kasvatti uutuustuotteiden myynti.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihtoa kasvatti osaksi Pohjois-Euroopan liiketoimintaa siirretyn viljakauppatoiminnon liikevaihdon 5,6 miljoonan euron kasvu vertailuvuodesta, sillä viljaa ostettiin myös myydylle ja lopetettuna toimintona käsiteltävälle naudanrehuliiketoiminnalle ja se raportoidaan ulkoisena myyntinä. Vuonna 2017 viljakauppaliiketoiminta oli osa Raisioagroa, joten Suomessa ja lähialueilla myytävien elintarvikkeiden valmistukseen ostettu vilja oli konsernin sisäistä kauppaa.

Ison-Britannian punnan konversiovaikutus konsernin ja Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihtoon oli -0,6 miljoonaa euroa. Tällä tarkoitetaan vaikutusta, joka syntyy, kun tytäryhtiöiden puntamääräinen liikevaihto konvertoidaan euroiksi osana konsernitilinpäätöstä.

Suomen ulkopuolisen liikevaihdon osuus konsernin liikevaihdosta oli 142,1 (156,2) miljoonaa euroa, mikä on 62,3 (66,6) prosenttia liikevaihdosta. Suomen liiketoimintojen osuus Raisio-konsernin liikevaihdosta oli yli 35 prosenttia, Ison-Britannian yli 25 prosenttia, muun Euroopan alle 35 prosenttia ja muun maailman selvästi alle 5 prosenttia.

Liikevaihto	2018	2017
Terveelliset Elintarvikkeet, M€	201,1	201,4
Raisioaqua, M€	25,9	31,8
Muut toiminnot, M€	1,5	1,3
Segmenttien välinen, M€	-0,3	0,0
Konserni yhteensä, M€	228,2	234,6
Liikevaihdon muutos, %	-2,7	-9,1

Tulos, jatkuvat toiminnot

Raisio-konsernin vertailukelpoinen liiketulos oli 25,6 (35,9), mikä on 11,2 (15,3) prosenttia liikevaihdosta. Liiketulos oli 16,6 (54,1) miljoonaa euroa, mikä on 7,3 (23,0) prosenttia liikevaihdosta. Merkittävimmin liiketulosta pienensivät Venäjän asettaman kalanrehujen tuontikiellon vaikutus myyntiin, suunnitelmien mukaiset panostukset pääbrändien kehittämiseen ja uutuustuotteiden lanseeraukseen sekä myyntivolyymien laskun vaikutus liiketulokseen. Vertailuvuoden liiketulos sisältää Southallin tehdaskiinteistön 28,0 miljoonan euron myyntivoiton.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön vertailukelpoinen liike-tulos oli 29,8 (39,3) ja liiketulos 30,8 (38,4) miljoonaa euroa. Raisioaquan liiketulos oli -0,8 (2,4) miljoonaa euroa. Muiden toimintojen vertailukelpoinen liiketulos oli -3,4 (-5,8) ja liike-tulos -13,5 (13,3) miljoonaa euroa. Muiden toimintojen liike-tulokseen kirjattiin -8,7 miljoonan euron arvonalentumistap-pio Honey Monsterin brändiarvoon sekä yt neuvottelujen ja rakennejärjestelyjen kuluja.

Ison-Britannian punnan konversiovaikutuksella konser-nin ja Terveelliset elintarvikkeet -yksikön vertailukelpoiseen liiketulokseen oli -0,1 miljoonaa euroa. Tällä tarkoitetaan vai-kutusta, joka syntyy kun tytäryhtiöiden puntamääräinen lii-ke-tulos konvertoidaan euroiksi osana konsernitilinpäätöstä.

Poistot ja arvonalentumiset olivat 14,4 (14,0) miljoonaa euroa. Konsernin nettorahoituserät olivat -0,8 (-1,4) miljoonaa euroa.

Konsernin vertailukelpoinen tulos ennen veroja oli 24,8 (34,5) ja tulos ennen veroja 15,7 (52,7) miljoonaa euroa.

Vertailukelpoinen liiketulos ja liiketulos	2018	2017
Vertailukelpoinen liiketulos		
Terveelliset Elintarvikkeet, M€	29,8	39,3
Raisioaqua, M€	-0,8	2,4
Muut toiminnot, M€	-3,4	-5,8
Konserni yhteensä, M€	25,6	35,9
Vertailukelpoinen liiketulos liikevaihdosta, %	11,2	15,3
Liiketulos		
Terveelliset Elintarvikkeet, M€	30,8	38,4
Raisioaqua, M€	-0,8	2,4
Muut toiminnot, M€	-13,5	13,3
Konserni yhteensä, M€	16,6	54,1
Liiketulos liikevaihdosta, %	7,3	23,0

Konsernin vertailukelpoinen tulos verojen jälkeen oli 19,3 (27,2) ja tulos verojen jälkeen 12,1 (40,4) miljoonaa euroa. Konsernin vertailukelpoinen osakekohtainen tulos oli 0,12 (0,17) ja osakekohtainen tulos 0,08 (0,26) euroa.

Raisio-konsernin keskeiset tunnusluvut

	2018			2017		
	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä
Tuloslaskelma						
Liikevaihto, M€	228,2	57,6	285,8	234,6	168,3	402,8
Liikevaihdon muutos, %	-2,7	-	-	-9,1	-	-
Vertailukelpoinen liiketulos, M€	25,6	3,6	29,2	35,9	10,0	45,9
Vertailukelpoinen liiketulos liikevaihdosta, %	11,2	6,3	10,2	15,3	5,9	11,4
Liiketulos, M€	16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2
Liiketulos liikevaihdosta, %	7,3	28,1	11,5	23,0	-34,1	-0,8
Vertailukelpoinen käyttökate, M€	31,3	4,1	35,3	42,2	14,8	57,0
Käyttökate, M€	31,0	16,7	47,6	68,1	-23,7	44,4
Rahoitustuotot ja -kulut, M€	-0,8	-	-0,8	-1,4	-0,3	-1,7
Vertailukelpoinen tulos/osake, €	0,12	0,02	0,14	0,17	0,05	0,22
Tulos/osake, €	0,08	0,10	0,18	0,26	-0,37	-0,11
Tase						
Omavaraisuusaste, %	81,7	-	-	73,4	-	-
Nettovelkaantumisaste, %	-45,0	-	-	-39,8	-	-
Korollinen nettorahoitusvelka, M€	-119,2	-	-	-105,1	-	-
Oma pääoma/osake, €	1,68	-	-	1,68	-	-
Investoinnit, M€	5,6	0,3	5,9	10,1	5,7	15,8

Tase, rahavirta ja rahoitus, jatkuvat toiminnot

Raisio-konsernin taseen loppusumma oli joulukuun lopussa 324,4 (361,3) miljoonaa euroa. Oma pääoma oli 264,8 (264,0) miljoonaa euroa. Osakekohtainen oma pääoma oli 1,68 (1,68) euroa. Erittely oman pääoman muutoksista on jäljempänä katsauksen taulukko-osassa.

Liiketoiminnan rahavirta oli tammi-joulukuussa 11,5 (33,3) miljoonaa euroa. Käyttöpääoma oli vuoden lopussa 32,2 (18,0) miljoonaa euroa. Käyttöpääoman lisäys johtui raaka-ainevarastoihin liittyvästä vaihto-omaisuuden määrän suunnittelusta kasvusta.

Konsernin korolliset rahoitusvelat joulukuun lopussa oli- vat 23,0 (45,9) miljoonaa euroa. Korollinen nettorahoitus-velka oli -119,2 (-105,1) miljoonaa euroa.

Raisiolla oli joulukuun lopussa käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja sekä raha- ja pankkisaa- misiä yhteensä 142,1 miljoonaa euroa. Sen lisäksi yhtiöllä oli vuoden 2018 lopussa sitova, nostamaton 50 miljoonan euron luottolimiittisopimus, joka on purettu katsauskauden jälkeen tammikuussa 2019 vahvan kassan mahdollistamana. Kas- savarat on hajautettuna pankkitalletuksiin pohjoismaisissa pankeissa tai muutoin matalariskisiin sijoituskohteisiin.

Konsernin omavaraisuusaste joulukuun lopussa oli 81,7 (73,4) prosenttia ja nettovelkaantumisaste oli -45,0 (-39,8) prosenttia. Vertailukelpoinen sijoitetun pääoman tuotto oli 8,6 (10,0) ja sijoitetun pääoman tuotto oli 5,6 (15,1) prosenttia.

Raisio Oyj jakoi vuonna 2018 osinkona 26,6 (26,6) miljoonaa euroa vuodelta 2017.

	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	81,7	73,4
Nettovelkaantumisaste, %	-45,0	-39,8
Korollinen nettorahoitusvelka, M€	-119,2	-105,1
Oma pääoma/osake, €	1,68	1,68

Investoinnit, jatkuvat toiminnot

Raision investoinnit olivat 5,6 (10,1) miljoonaa euroa, mikä on 2,4 (4,3) prosenttia liikevaihdosta. Terveelliset elintarvikkeet -yksikön investoinnit olivat 3,2 (1,5) miljoonaa euroa, Raisioaquan 1,4 (3,0) miljoonaa euroa ja Muiden toimintojen 1,0 (5,6) miljoonaa euroa.

Merkittävimmät investoinnit olivat Raision kalanrehutehtaalle asennettu pienpakkauuskone ja uuden tuotantolinjan viimeistely sekä Nokian myllyllä aloitettu tuotannon kehityshanke.

Investoinnit	2018	2017
Terveelliset Elintarvikkeet, M€	3,2	1,5
Raisioaqua, M€	1,4	3,0
Muut toiminnot, M€	1,0	5,6
Konserni yhteensä, M€	5,6	10,1

Divestoinnit

Raision naudanrehuliiketoiminta siirtyi uudelle omistajalle 1.11.2018

Raision naudanrehuliiketoiminnan myynti Lantmännen Agro Oy:lle toteutui ja liiketoiminta siirtyi ostajalle 1.11.2018. Kaupan toteutuminen oli ehdollinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston hyväksynnälle. Kauppahinta oli 34 miljoonaa euroa. Raision myyntivoitto oli 12,5 miljoonaa euroa.

Venäjän tehdaskiinteistö myytiin

Raisio allekirjoitti 26.10.2018 sopimuksen Moskovan lähistöllä sijaitsevan ja vuodesta 2007 tyhjiillään olleen

margariinitehtaan myynnistä. Raisio kirjasi kaupasta 1,2 miljoonan euron myyntivoiton.

Tutkimus ja kehitys, jatkuvat toiminnot

Konsernin tutkimuksen ja kehityksen kulut olivat 2,9 (2,9) miljoonaa euroa, mikä on 1,3 (1,2) prosenttia liikevaihdosta. Terveelliset elintarvikkeet -yksikön tutkimus- ja kehitystoiminnan kulut olivat 2,0 (2,1) miljoonaa euroa, Raisioaquan 0,8 (0,4) miljoonaa euroa ja Muiden toimintojen 0,1 (0,3) miljoonaa euroa.

Terveelliset elintarvikkeet

Raision kuluttajabrändien tuotekehitystä ohjaavat Raision tarkoituksessaan määrittelemät periaatteet: hyvä maku, terveellisyys, sydänterveys, kokonaisvaltainen hyvinvointi ja kestävä kehitys.

Raision merkittävin uutuus oli yhtiön syyskuussa lanseeraama uusi kaurainnovaatio Elovena Muru. Käytettävyydeltään tuote on lähellä jauhelihaa, joten se sopii kaikille jotka haluavat lisätä kasvisruuan osuutta ruokavaliossaan. Kilpailukykyisen hintansa ja helppokäyttöisyytensä ansiosta Elovena Muru on todellinen koko kansan kasviproteiini. Tuote valmistetaan Suomessa.

Raisioaqua

Raision kalanrehuliiketoiminta Raisioaqua keskittyy tuotteisiin ja palveluihin, jotka varmistavat kalojen hyvinvoinnin ja tuotannon tehokkuuden sekä edistävät vastuullista kalankasvatusta. Raisioaqua jatkaa myös kalanrehuissa käytettävien uusien ja vastuullisten raaka-aineiden käyttöä ja kartoittamista.

Vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäytyslaskelmat

Vertailukelpoiseen liiketulokseen vaikuttavat erät (Milj. euroa)	2018			2017		
	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä
Vertailukelpoinen liiketulos	25,6	3,6	29,2	35,9	10,0	45,9
+ myyntivoitot	1,2	12,5	13,6	28,0	-	28,0
- luovutustappiot	-	-	-	-	-38,4	-38,4
- arvonalentumiset aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	-8,7	-	-8,7	-7,8	-28,7	-36,5
- arvonalentumiset vaihto-omaisuus	-	-	-	-0,7	-	-0,7
+/- rakennejärjestelyt ja tehostamishankkeet	-1,4	0,1	-1,3	-1,3	-0,1	-1,5
+/- muut erät	-	-	-	-0,1	-	-0,1
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yhteensä	-9,0	12,6	3,6	18,1	-67,3	-49,1
Liiketulos	16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2

Vertailukelpoiseen käyttökateeseen vaikuttavat erät (Milj. euroa)	2018			2017		
	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä
Vertailukelpoinen käyttökate	31,3	4,1	35,3	42,2	14,8	57,0
+/- Poistot ja arvonalentumiset	8,7	-	8,7	7,8	28,7	36,5
+/- Liiketulokseen vaikuttavat erät	-9,0	12,6	3,6	18,1	-67,3	-49,1
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yhteensä	-0,3	12,6	12,3	25,9	-38,5	-12,5
Käyttökate	31,0	16,7	47,6	68,1	-23,7	44,4
+/- Arvonalentumiset	-8,8	-	-8,8	-8,0	-28,7	-36,7
+/- Poistot	-5,6	-0,4	-6,1	-6,0	-4,9	-10,9
Liiketulos	16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2

Raisioaqua jatkaa voimakasta panostusta digitaalisen Kasvuluotain-sovelluksen jatkokehittämiseen. Toiminnollisuuksiltaan yhä monipuolisempaa Kasvuluotainta voidaan kutsua kalankasvatuslaitoksen toiminnanohjausjärjestelmäksi. Se on käytössä Suomessa ja Venäjällä.

Segmentti-informaatio

Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö

Terveelliset elintarvikkeet -yksikköön kuuluvat kaikki Raision ruokaan liittyvät liiketoiminnot.

Toimintaympäristö

Globaalit ilmiöt, kuten ilmastonmuutos, maapallon rajalliset resurssit, väestörakenteen muutos, teknologiset läpimurrot ja tiedonkulun nopeutuminen vaikuttavat kuluttajien arkeen ja ostopäätöksiin. Muutokset näkyvät entistä voimakkaammin kuluttajien vastuullisina valintoina, läpi elämän jatkuvana terveyteen panostamisena sekä helppokäyttöisten, kiihkeeseen arkeen sopivien tuotteiden suosimisena.

Valitessaan vastuullisesti tuotettua ruokaa kuluttajan huomio kiinnittyy koko tuotteen elinkaareen raaka-aineista tuotantoon, jakeluun, kulutukseen sekä tuotepakkausten kierrättämiseen ja ruokahävikkiin. Terveystieteistä huolehtiminen on yhä olennaisempaa, kun yli 60-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa globaalisti. Kuluttajat suhtautuvat terveyteen ja hyvinvointiin kokonaisvaltaisesti panostaen terveyden ylläpitämiseen kuuriluontoisen lähestymisen sijaan.

Ruoka on Raision liiketoiminnan ydin. Teemme vastuullista, terveellistä ja maukasta ruokaa päivän kaikkiiin hetkiin helpottamaan kuluttajien kiireistä arkea. Kehitämme päättäväisesti tuotevalikoimaamme yhä terveellisemmäksi huomioiden kuluttajien muuttuvat tarpeet. Haluamme olla vastuullisen ruuan edelläkävijä ja olemmekin asettaneet kunnianhimoiset tavoitteet vastuullisuustyöllemme. Terveellisen kasvun strategiamme vuosille 2019–2021 painottaa sitoutumista kannattavan kasvun lisäksi terveelliseen ruokaan ja vastuulliseen liiketoimintaan.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön keskeiset tunnusluvut, jatkuvat toiminnot

	2018	2017
Liikevaihto, M€	201,1	201,4
Pohjois- ja Itä-Eurooppa, M€	101,1	98,1
Länsi-Eurooppa, M€	66,4	68,2
Muu maailma, M€	33,6	35,2
Vertailukelpoinen liiketulos, M€	29,8	39,3
Vertailukelpoinen liiketulos, %	14,8	19,5
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, M€	1,0	-0,9
Liiketulos, M€	30,8	38,4
Liiketulos, %	15,3	19,0
Investoinnit, M€	3,2	1,5
Nettovarallisuus, M€	121,2	116,7

Suomen viljasato

Poikkeuksellisen kuivasta kasvukaudesta johtuen Suomen viljasato jäi 2,7 miljoonaan tonniin, mikä on noin kolmanneksen normaalia vuotta vähemmän. Viljojen hehtaarisadot jäivät normaalitasosta koko maassa, mutta selvästi heikoin tilanne oli Etelä-Suomessa. Suomessa viljojen hinnat ovat nousseet syksyllä viljalajista riippuen jopa yli 60 prosenttia. Myös Euroopassa satotasot jäivät selvästi normaalia heikomiksi. Laadultaan vuoden 2018 sato oli selvästi aikaisempia vuosia heikompi.

Raisio pystyy hankkimaan riittävästi kotimaista kauraa ja vehnää omaan käyttöönsä. Haastavin tilanne on kaurassa, sillä normaalia heikompileatuisesta sadosta saanto on selvästi pienempi. Kaura on Raision eniten käyttämä vilja ja sen käyttömäärä kasvoi vertailuvuodesta. Raision omiin tuotteisiinsa käyttämä kaura vastaa noin 40 prosenttia kaikesta Suomessa elintarvikekäyttöön jalostettavasta kaurasta.

Taloudellinen katsaus, jatkuvat toiminnot

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihto oli 201,1 (201,4) miljoonaa euroa. Pohjois- ja Itä-Euroopan toimintojen liikevaihto oli 101,1 (98,1) miljoonaa euroa, Länsi-Euroopan 66,4 (68,2) miljoonaa euroa ja Muun maailman 33,6 (35,2) miljoonaa euroa.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihtoa kasvatti osaksi Pohjois-Euroopan liiketoimintaa siirretyn viljakauppa-toiminnon liikevaihdon 5,6 miljoonan euron kasvu vertailuvuodesta, sillä viljaa ostettiin myös myydylle ja lopetettuna toimintona käsiteltävälle nautanrehuliiketoiminnalle ja se raportoidaan ulkoisena myyntinä. Vuonna 2017 viljakauppaliiketoiminta oli osa Raisioagroa, joten Suomessa ja lähialueilla myytävien elintarvikkeiden valmistukseen ostettu vilja oli konsernin sisäistä kauppaa.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön liikevaihdosta yli 50 prosenttia kertyi Pohjois- ja Itä-Euroopasta, missä Raision tunnettuja brändejä ovat Elovena, Benecol, Nordic, Sunnuntai, Nalle, Torino ja Provena. Yli 30 prosenttia liikevaihdosta kertyi Benecol-tuotteiden myynnistä Länsi-Euroopan markkinoilla Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Belgiassa. Loput yli 15 prosenttia liikevaihdosta tuli Muu maailma -liiketoiminnasta. Sen liikevaihto muodostui suurimmalta osin Benecol-tuotteiden ainesosan, kasvistanoliesterin, myynnistä.

Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö, vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäytyslaskelmat

Vertailukelpoiseen liiketulokseen vaikuttavat erät, jatkuvat toiminnot, miljoonaa euroa

	2018	2017
Vertailukelpoinen liiketulos	29,8	39,3
+ myyntivoitot	1,2	-
- luovutustappiot	-	-
- arvonalentumiset aineettomat hyödykkeet	-	-0,2
- arvonalentumiset vaihto-omaisuus	-	-0,7
+/- rakennejärjestelyt ja tehostamishankkeet	-0,2	-
+/- muut erät	-	-
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yhteensä	1,0	-0,9
Liiketulos	30,8	38,4

Terveelliset elintarvikkeet -yksikön vertailukelpoinen liike-tulos oli 29,8 (39,3) miljoonaa euroa, mikä on 14,8 (19,5) prosenttia liikevaihdosta. Liiketulos oli 30,8 (38,4) miljoonaa euroa, mikä on 15,3 (19,0) prosenttia liikevaihdosta. Raisio panosti Benecol- ja Elovena-uutuustuotteiden lanseeraukseen sekä lisäsi viestintää terveydenhuollon ammattilaisille. Viljan hinnan merkittävä nousu oli haaste viljapohjaisten elintarvikkeiden kannattavuudelle, vaikka Raisio pystyi vahvojen brändiensä turvin viemään kohonneita raaka-ainekustannuksia tuotteiden hintoihin. Puolan ja Venäjän myynnin haasteet näkyivät myös liiketuloksen pienenemisenä. Vertailuvuoden liiketulokseen sisältyi noin 0,7 miljoonan euron eläkemaksujen palautus Raision ruotsalaiselle tytäryhtiölle.

Ison-Britannian punnan konversiovaikutus liikevaihtoon oli -0,6 miljoonaa euroa ja liiketulokseen -0,1 miljoonaa euroa. Konversiolla tarkoitetaan vaikutusta, joka syntyy, kun tytäryhtiöiden puntamääräinen liikevaihto konvertoidaan euroiksi osana konsernitilinpäätöstä.

Strategiset kuluttajabrändit

Benecol

Benecol on Raision kansainvälinen brändi. Raisio vastaa Benecol-tuotteiden myynnistä ja markkinoinnista omilla markkina-alueillaan Isonsa-Britanniassa, Irlannissa, Belgiassa, Suomessa, Puolassa ja Hongkongissa sekä Benecol-tuotteiden ainesosan, kasvistanoliesterin, myynnistä lisensipartnereilleen.

Kesällä 2018 Raisio lanseerasi Benecol-uutuustuotteita uusiin tuotekategorioiden ja myyntikanaviin. Uudet Benecol-välipalapatukat ovat myynnissä Isonsa-Britanniassa, Suomessa ja Puolassa, kreikkalaistyyppinen Benecol-jogurtti puolestaan Isonsa-Britanniassa, Suomessa ja Belgiassa. Samalla markkinointiviestinnän kärjeksi nostettiin herkullinen ruoka, mikä innostaa kuluttajia kolesterolin alentamiseen hyvän makuisilla ja helppokäyttöisillä Benecol-tuotteilla. Uuden markkinointiviestinnän myötä myös nuoremmat kuluttajaryhmät ovat kiinnostuneet kolesterolin alentamisesta Benecol-tuotteilla ja lisänneet tuotteiden kokeilua.

Raisio perusti myös tärkeimmät markkina-alueensa kattavan organisaation, jonka tehtävänä on lisätä terveydenhuollon ammattilaisten tietoa kohonneen kolesterolin alentamisen tärkeydestä ja kannustaa heitä suosittamaan asiakkailleen tutkitusti turvallisia ja tehokkaita Benecol-tuotteita osana terveellistä ruokavaliota.

Elovena

Elovena-tuotteita myydään vain Suomessa, mutta uuden strategiansa mukaisesti Raision tavoitteena on tulevana vuosina rakentaa Elovenasta kansainvälinen kaurabrändi. Vuonna 2018 Elovena valittiin Suomen arvostetuimmaksi kaurabrändiksi.

Elovenan medianäkyvyyttä on kasvatettu määrätietoisesti vuodesta 2017 lähtien, minkä ansiosta brändi ja Saa syödä -kuluttajamarkkinointi ovat tuttuja yhä useammille kuluttajille. Elovena-uutuustuotteet vastaavat hyvin kuluttajien tarpeisiin ja brändi liitetään ajassa elämiseen, herkullisuuteen ja edelläkävijyyteen.

Syksyllä 2018 markkinoille lanseerattiin Elovena Muru Kaurajauhis, joka on Raision uusi innovaatio kaurasta. Suomessa valmistettava Elovena Muru Kaurajauhis on kasvipohjainen vaihtoehto jauhelihalle ja sopii kaikkeen ruoanlaittoon. Elovena Muru on noussut muutamassa kuukaudessa kilpailuun kategorian markkinajohtajuudesta.

Liiketoimintakatsaukset, jatkuvat toiminnot

Pohjois- ja Itä-Eurooppa (päämarkkina-alueet ovat Suomi, Puola, Venäjä ja Ukraina)

Suomen markkinoilla toiminnan painopiste oli uutuustuotteiden lanseerauksissa ja loppuvuonna viljan hinnan noususta johtuvien tuotehintojen nousun läpiviennissä vahvojen brändien turvin. Raision merkittävimmät uutuudet olivat Elovena Muru Kaurajauhis sekä kreikkalaistyyppiset Benecol-jogurtit ja Benecol-välipalapatukat.

Vähittäiskauppa otti Elovena Muru Kaurajauhiksen laajasti valikoimiinsa ja koko maan kattava jakelupeitto rakentui nopeasti. Elovena-välipalakeksien myynti kasvoi yli 15 prosentilla. Kokonaisuutena Elovena-tuotteiden myynti oli vahvan vertailuvuoden tasolla. Myös Benecol-tuotteiden myynnin vahva kasvu jatkui. Uusien kasvispastojen myötä Torino-brändin myynti kasvoi merkittävästi. Leivontakategorian myynnin lasku ja hintakilpailun kiristyminen näkyivät Sunnuntai-brändin myynnin laskuna. Pohjois-Euroopan toimintojen vertailukelpoinen liikevaihto oli vertailuvuoden tasolla.

Raision päätuotteet Venäjällä ja Ukrainassa ovat Nordic-hiutalet. Venäjällä myynnin volyyymi oli lähes vertailuvuoden tasolla. Ruplina liikevaihto oli lähes vertailuvuoden tasolla, mutta euroina liikevaihto jäi valuutan negatiivisesta vaikutuksesta johtuen selvästi vertailuvuodesta. Loppuvuonna toteutettiin hinnankorotuksia viljan hinnan nousua vastaamaan. Ukrainassa Nordic-tuotteiden vahva myynnin kasvu jatkui.

Puolassa Raisio keskittyi Benecol-kuluttajatuotteisiin. Organisaatio ja kulurakenne on uudistettu siten, että ne tukevat keskittymistä ydinliiketoimintaan. Liikevaihto oli merkittävästi vertailuvuotta pienempi ja liiketulos tappiollinen, mutta pitkään jatkunut liuku on nyt pysäytetty. Raisio jatkaa toimenpiteitä liiketoiminnan kannattavuuden parantamiseksi vuonna 2019.

Länsi-Eurooppa (markkina-alueet Iso-Britannia, Irlanti ja Belgia)

Isonsa-Britanniassa lanseerattiin kesällä Benecol-välipalapatukat ja kreikkalaistyylliset Benecol-jogurtit. Benecol-välipalapatukoiden myynti laajeni apteekkeihin. Lisäksi Benecol-tuotteiden myynti laajeni yli 5 500 uuteen vähittäiskaupan myyntipisteeseen. Uutuustuotteiden lanseerauksia tuettiin mainoskampanjoilla, jotka lisäsivät brändin tunnettuutta ja kuluttajien kiinnostusta kokeilla tuotteita. Benecol-jogurtti-juomien myynti oli vertailuvuoden tasolla, mutta Benecol-levitteiden myynti jäi hieman vertailuvuodesta. Ison-Britannian liikevaihto oli lähes vertailuvuoden tasolla.

Irlannissa Raision oma myyntiorganisaatio otti suunnitellusti Benecol-liiketoiminnan haltuunsa syyskuun alkupuolella. Loppuvuoden aikana toteutettiin vertailukautta vähemmän promootioita, mikä osaltaan näkyi liikevaihdon selvänä laskuna. Benecol-levitteiden myynti oli vertailukauden tasolla, mutta jogurtti-juomien myynti laski.

Belgiassa Benecol-jogurttijuomien ja -levitteiden myynti jäi selvästi vertailuvuodesta. Loppuvuonna lanseerattujen kreikkalaistyylisten Benecol-jogurttien ja kampanjoinnin ansiosta myynti kääntyi hienoiseen kasvuun. Belgian liikevaihto laski selvästi vertailuvuodesta. Belgia on Irlannin jälkeen seuraava painopistealue, jossa tavoitteena on liikevaihdon kääntäminen selkeään kasvuun.

Muu maailma

Muu maailma -liiketoiminta sisältää Benecol-tuotteiden ainesosan, kasvistanoliesterin, toimitukset Raision omilla markkinoilla myytävien kuluttajatuotteiden valmistukseen sekä Benecol-tuotteiden ainesosan myynnin lisenssipartnereille. Myös Raision elintarvikevienti muille kuin yhtiön omille päämarkkina-alueille sisältyy Muu maailma -liiketoiminnan lukuihin.

Muu maailma -liiketoiminnan liikevaihto oli 33,6 (35,2) miljoonaa euroa. Benecol-tuotteiden ainesosan toimitukset Raision omilla markkina-alueilla myytävien kuluttajatuotteiden valmistukseen kasvoivat hieman vertailuvuodesta. Toimitukset lisenssipartnereille Amerikoissa ja Aasiassa jäivät merkittävästi vertailukaudesta. Kaupan haasteet Indonesian markkinoilla saatiin ratkaisua loppuvuonna.

Raision lisenssisopimus espanjalaisen partnerin kanssa päättyi vuoden 2018 lopussa. Raisio ottaa uuden strategiansa mukaisesti haltuunsa Benecol-tuotteiden markkinoita Euroopassa, mikäli tilanne lisenssipartnerin suhteen muuttuu ja markkina on Raisiolle merkittävä.

Raisio on osana strategiatyötään arvioinut myös nykyisen lisensointimallin toimivuutta. Lisenssimalli on edelleen keino tarjota kuluttajille kolesterolia alentavia Benecol-tuotteita markkinoilla, joilla Raisio ei itse toimi, mutta erityisesti Euroopan ulkopuolella. Raisio jatkaa lisensointimallin kehittämistä vuonna 2019.

Raisioaqua-yksikkö

Raisioaqua-yksikköön kuuluvat kalanrehut.

Toimintaympäristö

Kasvatetun kalan kulutuksen ennustetaan kasvavan globaalisti kahdeksalla prosentilla vuoteen 2025 mennessä. EU:n tavoite on lisätä kasvatetun kalan tuotantoa viidellä prosentilla vuosittain. Suomen ja Ruotsin tavoitteena on kaksinkertaistaa vesiviljelytuotanto lähivuosina. Myös Venäjän tavoitteena on selvä vesiviljelytuotannon kasvu.

Suomessa kotimaisen kalan kysynnän kasvu jatkuu, mutta

Raisioaqua-yksikön keskeiset tunnusluvut, jatkuvat toiminnot

	2018	2017
Liikevaihto, M€	25,9	31,8
Vertailukelpoinen liiketulos, M€	-0,8	2,4
Vertailukelpoinen liiketulos, %	-3,2	7,5
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, M€	-	-
Liiketulos, M€	-0,8	2,4
Liiketulos, %	-3,2	7,5
Investoinnit, M€	1,4	3,0
Nettovarallisuus, M€	12,4	8,5

uusia kalankasvatyslupia ja lupia nykyisten kiintiöiden kasvattamiseen on toistaiseksi myönnetty niukasti. Raisioaquan ympäristöystävällisten Baltic Blend -rehujen ansiosta kalankasvattajilla on yhä uskoa myönteisiin lupaprosesseihin. Luoteis-Venäjällä, Baltiassa ja Ruotsissa on innovatiivisilla rehuvalmistajilla, kuten Raisioaqualla, mahdollisuuksia laajentaa liiketoimintaansa.

Taloudellinen katsaus

Raisioaquan liikevaihto oli 25,9 (31,8) miljoonaa euroa. Liikevaihto pieneni noin 19 prosenttia vertailuvuodesta Venäjän viennin keskeytymisestä johtuen. Suomalaisille asiakkaille kalanrehuja toimitettiin lähes saman verran kuin vuonna 2017. Suomen osuus liikevaihdosta oli lähes 45 prosenttia ja Venäjän lähes 55 prosenttia ja muiden markkinoiden vähäinen.

Raisioaquan liiketulos oli -0,8 (2,4) miljoonaa euroa. Kalanrehujen vienti Venäjälle jäi lähes 30 prosenttia vertailuvuodesta. Liikevaihdon lasku näkyi myös liiketuloksen merkittävänä heikkenemisenä.

Liiketoimintakatsaus

Vienti

Kalanrehukausi käynnistyi keväällä hyvin ja rehuja vietiin vertailukautta enemmän. Osasta Raisioaquan ajalla 11.6.–10.7.2018 valmistamista ja toimittamista kalanrehuista löytyi Venäjän viranomaisten tekemissä analyyseissä muuntogeenistä soijaa, mikä on vastoin Raision linjausta. Muuntogeenistä ainesta oli todettu pitoisuuksina, jotka ylittivät EU-lainsäädännön mukaisen merkintärajan ja Venäjän lainsäädännön mukaisen rajan. Raja-arvojen ylitys koski vain osaa kuljetuksista valtaosan kuljetuksista ollessa moitteettomia. Venäjän viranomaiset ilmoittivat sulkevansa rajan 4.8.2018.

Venäjän viranomaiset ilmoittivat kalanrehujen tuontikiellon päättymisestä ja rajan avaamisesta 6.12.2018. Venäjän raja oli kiinni neljä kuukautta. Tuontikiellon aikana Raisioaqua ei voinut toimittaa kalanrehuja venäläisille asiakkailleen. Tuontikiellon päättyessä vuoden 2018 kalankasvatuskautta oli jo päättynyt. Luoteis-Venäjä on Raisioaquan kalanrehujen suurin markkina-alue ja haastavasta vuodesta huolimatta Raisioaqua säilytti markkinajohtajuutensa.

Raisioaquan kalanrehuissa käyttämän soijatuotteen toimitti suomalainen toimittaja, jonka tuote oli sopimuksen vastaista. Raisio jatkaa tavarantoimittajan kanssa neuvotteluja vahinkojen korvaamisesta.

Välittömästi rajan aukeamisen jälkeen Raisioaqua jatkoi kauden 2019 toimitussopimusten viimeistelyä asiakkaidensa kanssa. Gmo-tapauksen vaikutukset asiakkuuksiin jäivät vähäisiksi ja merkittävimmät kasvattajat jatkavat Raisioaquan asiakkaina.

Suomi

Kesän 2018 poikkeuksellisen pitkä hellejakso heikensi merkittävästi kalojen kasvuolosuhteita Suomessa ja lähialueilla, sillä vesien lämpötila nousi niin korkeaksi, että kalat lopettivat syömisen. Lämpimistä vesistä aiheutui myös kalakuolemia erityisesti sisämaan kalankasvatustiloilla. Syksyllä olosuhteet kalojen kasvulle olivat hyvät ja kasvukausi jatkui normaalia pidempään.

Poikkeuksellisesta kesästä johtuen kalan kokonaistuotanto laski arviolta 10–15 prosenttia. Raisioaqua toimitti suomalaisille asiakkailleen lähes yhtä paljon kalanrehua kuin vertailuvuonna ja siten vahvisti markkina-asemaansa. Raisioaqua on ainoa suomalainen kalanrehujen valmistaja.

Benella

Vastuullisesti kasvatetun Benella-kalan sopimustuottajat ovat muuttaneet tuotantosykliään niin, että etenkin kirjo-lohta on saatavissa ympäri vuoden. Vuonna 2018 Raisioaqua solmi tukkusopimuksen mm. Hätä Oy:n kanssa, mikä osaltaan laajensi Benella-kalan saatavuutta.

Suomessa Keskon kanssa tehtävä Benella-yhteistyö syventyi entisestään. Pirkka Parhaat -valikoimaan kuuluvan Benella-kalan myymäläpeitto, näkyvyys ja brändin tunnettuus ovat vuodessa kasvaneet merkittävästi. Kesko on toteuttanut myös sekä valtakunnallisia että paikallisia Pirkka Parhaat Benella-kampanjoita myymälöissä ja medioissa.

Myös tietyt sopimusravintolat ottivat Benellan valikoimiinsa Suomessa ja Ruotsissa. Esimerkiksi jo noin 60 tukholmalaisessa ravintolassa käytetään Benellaa annosten raaka-aineena. Myös Ruotsin vähittäiskauppakettajat ovat kiinnostuneita Benellasta ja työ vähittäiskauppamyynnin avaamiseksi jatkuu.

Hallinto ja johto

Hallitus ja hallituneuvosto

Hallituksen jäsenmäärä oli viisi yhtiökokouksesta 21.3.2018 lukien ja sitä ennen kuusi. Erkki Haavisto, Ilkka Mäkelä, Leena Niemistö ja Ann-Christine Sundell toimivat hallituksen jäseninä koko tilikauden 2018. Michael Ramm-Schmidt toimi hallituksen jäsenenä yhtiökokouksen päättämiseen asti. Kari Kauniskangas toimi hallituksen jäsenenä yhtiökokouksen päättymisestä alkaen.

Hallituksen puheenjohtajana toimi Matti Perkonoja 21.3.2018 asti. Hän ei yhtiöjärjestyksen perusteella ollut vaalikelpoinen hallituksen jäseneksi uudelle toimikaudelle. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin 21.3.2018 alkaen Ilkka Mäkelä ja varapuheenjohtajaksi Kari Kauniskangas.

Kaikki vuonna 2018 hallituksen jäseninä toimineet olivat riippumattomia niin yhtiöstä kuin sen merkittävistä osakkeenomistajistakin.

Hallituneuvoston puheenjohtajana toimi tilikauden 2018 Paavo Myllymäki ja varapuheenjohtajana Holger Falck.

Konsernin johtoryhmä

Konsernin johtoryhmään kuuluvat 1.1.2019 alkaen toimitusjohtaja Pekka Kuusniemi, Terveelliset Elintarvikkeet -yksiköstä vastaava kaupallinen johtaja Iiro Wester, Terveelliset ainesosat -yksiköstä vastaava johtaja Jukka Heinänen, lakiasiaintoiminnan johtaja Sari Koivulehto-Mäkitalo, talousjohtaja Toni Rannikko ja henkilöstöjohtaja Merja Lumme.

Konsernin talousjohtaja Antti Elevuori, Raisioagrotyksiköstä vastannut johtaja Perttu Eerola ja Benecol-liiketoiminnasta vastannut johtaja Vincent Poujardieu päättivät työnsä Raision palveluksessa ja konsernin johtoryhmän jäseninä vuonna 2018.

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Raisio on kansainvälinen yhtiö, joka keskittyy terveelliseen ja vastuullisesti tuotettuun ruokaan sekä kalanrehuihin. Yhtiön päämarkkinat ovat Euroopassa ja omat tuotantolaitokset sijaitsevat Suomessa. Toimintaa ohjaa Raision tarkoitus: Ruokaa suurella sydämellä. Terveyttä meille ja maapalolle. Raision tavoitteellinen vastuullisuusohjelma eli Hyvän ruuan ohjelma 2019–2023 on osa yhtiön Terveellisen kasvun strategiaa.

Vuonna 2018 Raision vastuullisuusustyössä keskityttiin vuoden lopussa päättyneen vastuullisuusohjelman toteuttamiseen sekä luotiin päälinjat uudelle vastuullisuusohjelmalle. Hyvän ruuan ohjelmaa 2019 - 2023 työstettiin sidosryhmäanalyysin pohjalta Raision eri toimintojen yhteistyönä. Ohjelmassa määritellään viisi teemaa, joissa Raisio haluaa kasvaa vastuullisuuden edelläkävijäksi: ympäristöstävälliset pakkaukset, terveellinen ruoka, terveellisen ruuan ammattilaiset, ilmastonmuutos ja hiilineutraalius sekä kestävä ruokaketju.

Raisio-konsernin vuosien 2016 - 2018 vastuullisuusohjelman olennaiset teemat olivat kestävä ruokaketju, terveellisempi ruoka sekä työturvallisuus ja -hyvinvointi. Kolmevuotisen vastuullisuusohjelman aikana Raision vastuullisia toimintatapoja kehitettiin määrätietoisesti. Yhtiö saavutti suurimman osan ohjelman tavoitteista: esimerkiksi sairaspaisaolot vähenivät, tuotteista yli 2/3 on terveellisiä vaihtoehtoja omissa tuoteryhmissään sekä tuotteissa käytetään vain vastuullisuusertifioitua palmuöljyä ja soijaa. Osa ohjelman tavoitteista oli pitkäjänteistä vastuullisen toimintatavan kehittämistä ja esimerkiksi vastuullisen hankinnan kehittäminen jatkuu edelleen.

Tarkempi raportti vuosien 2016–2018 vastuullisuusohjelman tuloksista on saatavilla Raision yritysraportissa, joka julkaistaan vuosikatsauksen yhteydessä viikolla 10 osoitteessa <https://vuosikatsaus2018.raisio.com>.

Raision yleiset toimintaperiaatteet (Code of Conduct) sekä niitä täydentävät sisäiset ohjeet ja politiikat luovat perustan kannattavalle ja vastuulliselle liiketoiminnalle. Raisio on sitoutunut myös UN Global Compact -vastuullisuusaloitteeseen ja sen kymmeneen periaatteeseen, jotka koskevat ihmisoikeuksia, työsääädöksiä, ympäristöä ja lahjontaa. Lisäksi Raision vastuullista toimintatapaa kehitetään ISO 9001 -laatujohtajärjestelmän, ISO 14001 -ympäristöjohtajärjestelmän sekä elintarvikkeiden tuotantolaitosten BRC-tuoteturvallisuuksertifikaatin mukaisesti.

Ympäristö

Raisio huomioi ympäristövaikutukset laajalti toiminnassaan ja edellyttää myös tavarantoimittajiltaan aktiivista työtä ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Konsernin olennaimmat ympäristövaikutukset ovat energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt.

Raision merkittävin ympäristöriski on ilmastonmuutos. Ilmastonmuutoksesta johtuvilla sään ääri-ilmiöillä on vaikutusta energian hintaan sekä Raision tärkeimpien raaka-aineiden, kuten viljojen, laatuun, saatavuuteen ja hintoihin. Ilmatoriski toteutui osittain vuonna 2018, sillä poikkeuksellisen kuivan kasvukauden seurauksena Suomen viljasato jäi pienimmäksi yli 30 vuoteen. Suomessa viljan hinta nousi merkittävästi. Raisio vei kohonneita raaka-ainekustannuksia tuotteiden hintoihin vahvojen brändiensä turvin. Raisio kantaa vastuunsa ilmastonmuutoksesta ja pyrkii hiilineutraaliin tuotantoon viimeistään vuonna 2023.

Raision tärkeimmät ympäristötavoitteet ovat energia- tehokkuuden parantaminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Raisio on mukana Elinkeinoelämän energiatehokkuussopimuksessa Suomessa. Yhtiön tavoitteena on vähentää kokonaisenergiankulutusta neljä prosenttia vuoden 2015 tasosta vuoden 2020 loppuun mennessä. Hiilidioksidipäästöjen osalta tavoitteena on neljän prosentin vähennys vuoden 2017 tasosta vuoden 2020 loppuun mennessä sekä tuotantojen hiilineutraalius vuoden 2023 loppuun mennessä.

Vuonna 2018 Raision tehdasalue saavutti hiilineutraaliuden alueen bioenergiailaitoksen ja hiilineutraalin sähkön ansiosta. Kaikesta Raisio-konsernin käyttämästä energiasta noin 90 prosenttia tuotettiin hiilineutraalisti vuonna 2018.

Sosiaaliset asiat ja henkilöstöasiat

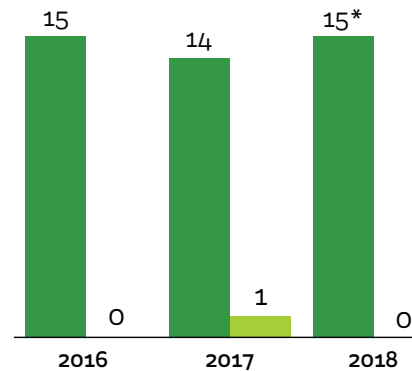
Raision pitkän ajan strateginen tavoite on olla houkutteleva työnantaja. Raisio-konsernin jatkuvien toimintojen palveluksessa työskenteli vuoden 2018 lopussa 319 (399, vertailuluku sisältää lopetetut toiminnot) henkilöä. Terveelliset elintarvikkeet -yksikössä työskenteli vuoden lopussa 251 (248) henkilöä, Raisioaquassa 20 (17) ja palvelufunktioissa 48 (61) henkilöä. Vuoden 2018 lopussa henkilöstöstä 22 (19) prosenttia työskenteli Raision ulkomaan yksiköissä. Raision palkat ja palkkiot jatkuvien toimintojen osalta vuonna 2018 olivat 23,1 (24,0) miljoonaa euroa henkilösivukuluineen. Raision naudanrehuliiketoiminnan myynnin myötä 70 henkilöä siirtyi uuden omistajan palvelukseen.

Alkuvuonna uudistettiin konsernin organisaatorakenne ja resurssit suunnattiin tukemaan kasvua. Helmikuussa Suomessa käynnistettiin kilpailukyvyyn ja kannattavuuden turvaamiseksi yhteistoimintaneuvottelut, joiden kohteena oli 115 henkilöä. Yt-neuvottelut koskivat konsernipalveluita sekä Terveelliset elintarvikkeet -yksikön markkinointia, tuotekehitystä ja taloutta. Yt-neuvotteluissa päädyttiin 20 työtehtävän vähentämiseen. Tehtävien vähentämiset toteutuivat eläköitymisten, vapaaehtoisten järjestelyjen ja irtisanomisten kautta sekä määräaikaisten työsuhteiden päättyessä. Lisäksi Puolassa toiminnan tehostamisen yhteydessä vähennettiin kahdeksan työtehtävää. Uusia rekrytointeja tehtiin muun muassa terveydenhuollon ammattilaisten markkinointiin.

Raision yleisten toimintaperiaatteiden mukaisesti konserni noudattaa Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) säädöksiä ja toimintamaidensa paikallisia työehtosopimuksia, työhön liittyviä säädöksiä ja lakeja. Henkilöstöjohtamista ohjaavat myös sisäiset politiikat ja suunnitelmat esimerkiksi osaamisen kehittämisestä, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Raisio edistää työhyvinvointia panostamalla hyvään johtamiseen ja esimiestyöhön, toimivaan vuorovaikutukseen ja sisäiseen viestintään sekä hyvän ja luottamuksellisen työilmapiirin edistämiseen.

Raision henkilöstö osallistui yhtiön uusien arvojen määrittelyyn vuonna 2018. Raision uudet arvot ovat rohkeus, reiluus ja innostus. Ne luovat pohjan yhtiön tekemiselle ja ohjaavat päätöksentekoa. Arvojen toteutumista arvioidaan vuosittain muun muassa tavoite- ja kehityskeskusteluissa sekä henkilöstötutkimuksessa. Arvojen pohjalta määriteltiin myös Raision johtamisen periaatteet tukemaan arvojen mukaista toimintaa käytännössä.

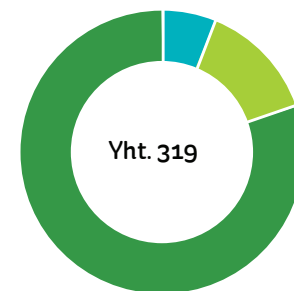
Tapaturmat 2016 - 2018

- Suomi
- Muut maat

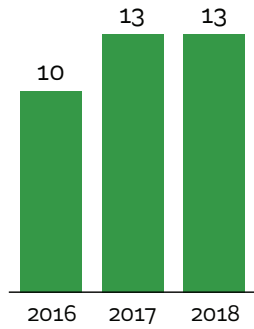
*) Tapaturmien laskentatapa muuttui v. 2018. Aiemman tavan mukaan tapaturmia oli 11 kpl v. 2018.

Henkilöstö liiketoiminnoittain 2018

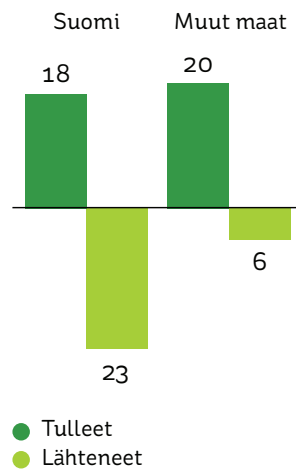

- Terveelliset elintarvikkeet **80 %**
- Raisioaqua **6 %**
- Muut **14 %**

Henkilöstön vaihtuvuus (%) 2016 - 2018

Henkilöstön vaihtuvuus 2018

Konsernin turvallisuustyön painopisteenä on tapaturmien ennaltaehkäisy. Vuonna 2018 järjestettiin useita turvallisuuskoulutuksia ja otettiin käyttöön uusi turvallisuusraportoinnin työkalu.

Suurimpina riskeinä sosiaalisten ja henkilöstöasioiden osalta Raisio näkee työtaturmat ja osaavan henkilöstön pysyvyyden ja saatavuuden varmistamisen. Riskejä hallinoidaan kehittämällä työturvallisuuskulttuuria sekä edistämällä tavoitteellisesti työhyvinvointia ja osaamisen johtamista.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Raisio-konserni kunnioittaa YK:n ihmisoikeuksien julistusta, Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) määrittelemiä työntekijöiden perusoikeuksia ja UN Global Compact -aloitteen ihmisoikeusperiaatteita. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on tärkeä osa Raision yleisiä toimintaperiaatteita ja Raision

tavarantoimittajien eettisiä periaatteita. Raision tietoon ei ole tullut yhtiön toimintaan liittyviä ihmisoikeusrikkaita. Hyvän ruuan ohjelman 2019 - 2023 yhtenä tavoitteena on toteuttaa ihmisoikeusvaikutusten arviointi.

Yhtiön riskikartoituksen mukaan mahdolliset ihmisoikeusriskit liittyvät toimitusketjuun. Raisio käyttää hankintojensa ihmisoikeusriskien arviointiin BSCI:n riskimaaluokitusta, joka ohjaa tekemään hankintoja matalan riskin maista. Suurin osa Raision raaka-aineista ja palveluista hankitaan ihmisoikeuksien kannalta matalan riskin maista, kuten Suomesta ja Keski-Euroopasta. Yhtiön raaka-aineista kolme neljäsosaa on viljoja, joista lähes 90 prosenttia hankitaan Suomesta pääosin suoraan viljelijöiltä. Pieni osa yhtiön käyttämistä raaka-aineista on saatavilla vain korkeamman riskin maista, ja silloin kiinnitetään erityistä huomiota toimittajan toimintatapoihin. Kaikki Raision alihankkijat sijaitsevat Euroopassa.

Yhtiö edellyttää toimittajiensa sitoutuvan Raision tavarantoimittajien eettisiin periaatteisiin (Raisio Supplier Code of Conduct). Vuonna 2018 hankinnan arvossa mitattuna Raision raaka-aineista, alihankinnasta ja pakkauksista 95 prosenttia hankittiin toimittajilta, jotka ovat kirjallisesti sitoutuneet Raision tavarantoimittajien eettisiin periaatteisiin. Vuonna 2018 ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat integroitiin vahvemmin Raision auditointikriteereihin.

Raision riskikartoituksen mukaan suurimmat raaka-aineiden ihmisoikeusriskit liittyvät soijan, palmuöljyn ja kaakaon hankintaan. Raision linjaus on käyttää vain vastuullisuussertifioituja soijaa, palmuöljyä ja kaakaota.

Korruption ja lahjonnan torjuntaan liittyvät seikat

Raision yleiset toimintaperiaatteet ja lahjonnan vastainen politiikka kieltävät yksiselitteisesti korruption ja lahjonnan. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti toimintaperiaatteista ja lahjonnan vastaisesta politiikasta, ja niiden läpikäynti on osa jokaisen uuden raisiolaisen perehdytysuunnitelmaa.

Lahjonnan ja korruption vastaiset toimenpiteet huomioidaan myös Raision solmimissa sopimuksissa ja niitä edellytetään Raision tavarantoimittajien eettisissä periaatteissa.

Raisiolla on selkeä ohjeistus väärinkäytöksiä ilmoittamisesta. Henkilöstöllä on mahdollisuus ilmoittaa mahdollisista väärinkäytöksistä tai niiden epäilyistä omalle esimiehelleen tai tämän esimiehelle. Työntekijät voivat raportoida epäilemistään väärinkäytöksistä myös erilliseen sähköpostiosoitteeseen, jonne tulleet ilmoitukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ottaen huomioon paikallisen lainsäädännön vaatimukset.

Terveellinen ruoka

Raision strateginen fokus on terveellisessä ja hyvänmakuisessa ruuassa. Raisio tukeutuu ravitsemustieteen vahvistamiin ja yleisesti hyväksytyihin käsityksiin terveellisestä ruuasta. Tuotekehityksen tukena käytetään yhtiön omia tuoteryhmäkohtaisia terveellisyyskriteerejä, joissa huomioidaan kussakin tuoteryhmässä terveyden kannalta olennaiset asiat. Kriteeristö pohjautuu asiantuntijaryhmien laatimiin suosituksiin, kuten Sydänmerkki- ja Nyckelhålet-kriteereihin.

Raisio on tunnistanut ruuan terveellisyteen liittyväksi riskiksi kuluttajien kohtaaman erilaisten ravitsemusviestien tietotulvan, joka voi aiheuttaa epätietoisuutta terveellisistä

Keskeiset tavoitteet ja tulokset

Tavoite	Hallinnointitapa	Tulokset 2018
Ympäristö Hiilidioksidipäästöjen pienentäminen	<ul style="list-style-type: none"> Uuden vastuullisuusohjelman tavoitteena hiilineutraali tuotanto vuoteen 2023 mennessä Välitavoitteena 4 % vähennys CO₂e-päästöissä vuoteen 2020 mennessä 	<ul style="list-style-type: none"> Kokonaishiilidioksidipäästöt 1 600 (6 650) tonnia CO₂e Hiilidioksidipäästöt pienenevät 75 % vuodesta 2017
Energiatehokkuuden parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> Raisio on sitoutunut elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen Tavoitteena vähentää energiankulutusta 4 % vuoden 2020 loppuun mennessä 	<ul style="list-style-type: none"> Konsernin energiatehokkuustavoitteet uudistettiin Energiankulutus 71 000 (69 200) MWh
Sosiaaliset asiat ja henkilöstöasiat Työhyvinvoinnin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Vuoden 2017 henkilöstötutkimuksen pohjalta aloitettuja kehittämishankkeita jatkettiin Henkilöstö osallistui Raision arvojen määrittelyyn 	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstön vaihtuvuus 13 % (2017: 13 %, 2016: 10 %) Työhyvinvointia mitataan joka toinen vuosi henkilöstötutkimuksessa, seuraava tutkimus vuonna 2019
Työtapaturmataajuuden jatkuva laskeminen	<ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2018 kehitettiin konsernin työturvallisuuskulttuuria ja aloitettiin seuraamaan ennakoivia turvallisuusmitareita, kuten turvallisuushavaintoja ja läheltä piti -tilanteita. 	<ul style="list-style-type: none"> Tapaturmia 15 (2017: 14, 2016: 15) kpl. Tapaturmien laskentatapa muuttui vuonna 2018, aiemman tavan mukaan tapaturmia oli 11 kpl Turvallisuushavaintoja 139 kpl ja läheltä piti -tilanteita 24 kpl
Ihmisoikeudet Hankinnan vastuullisuuden kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Tavarantoimittajilta edellytetään Raision tavarantoimittajien eettisten periaatteiden allekirjoittamista Raisio käyttää vain vastuullisuussertifioitua palmuöljyä, kaakaota ja soijaa 	<ul style="list-style-type: none"> Hankinnan arvossa mitattuna Raision raaka-aineista, alihankinnasta ja pakkauksista 95 % hankittiin Raision tavarantoimittajien eettisiin periaatteisiin sitoutuneilta toimittajilta. 100 % vastuullista palmuöljyä 100 % vastuullista soijaa 80 % vastuullista kaakaota
Korruptioon ja lahjontaan liittyvät seikat 100 % henkilöstöstä suorittanut Raision yleisten toimintaperiaatteiden verkkokoulutuksen	<ul style="list-style-type: none"> Verkkokoulutus on saatavilla kolmella kielellä ja se on osa uusien henkilöiden perehdytystä 	<ul style="list-style-type: none"> 79 % henkilöstöstä suorittanut verkkokoulutuksen
Terveellinen ruoka Elintarvikkeista 2/3 terveellisiä vaihtoehtoja omissa tuoteryhmissään vuoden 2018 loppuun mennessä.	<ul style="list-style-type: none"> Raisio on määritellyt kaikille tuoteryhmilleen terveellisyyskriteerit, jotka pohjautuvat eurooppalaisiin ravitsemussuosituksiin Kriteeristöä käytetään muuan muassa tuotekehityksen tukena 	<ul style="list-style-type: none"> Elintarvikkeista 69 % (2017: 65 %, 2016: 63 %) oli terveellisiä vaihtoehtoja omissa tuoteryhmissään vuoden 2018 lopussa

valinnoista. Raisio viestii ravitsemuksesta ja tuotteiden terveellisyydestä vastuullisesti ravitsemussuosituksia noudattaen.

Muutokset konsernirakenteessa

Tilikaudella perustettiin kaksi uutta tytäryhtiötä: Suomeen Raisioaqua Oy ja Irlantiin Raisio Ireland Ltd. Yhtiöt aloittivat varsinaisen toimintansa 1.10.2018. Raisioaqua Oy syntyi Raisioagro Oy:n osittaisjakautumisella. Jakautumisessa eriytettiin jakautuvan Raisioagro Oy:n harjoittama kalanrehuliiketoiminta omaksi yhtiöksi. Jakautuminen toteutettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 c §:n mukaisesti.

Raision naudanrehuliiketoimintaa harjoittava yhtiö Raisioagro Oy siirtyi 1.11.2018 uudelle omistajalle, Lantmännen Agro Oy:lle. Samassa yhteydessä Raisio luopui Viheravka Oy:stä, joka oli konsernin osakkuusyhtiö.

Tilikauden aikana purettiin Raisio Oyj:n 100 prosenttisesti omistama belgialainen tytäryhtiö Raisio Finance NV.

Uudistettu osinkopolitiikka

Raisio Oyj:n tavoitteena on jakaa vuosittain osinkona 50–100 prosenttia jatkuvien liiketoimintojensa osakekohtaisesta tuloksesta (EPS). Tämän lisäksi hallitus voi ehdottaa lisäosingon jakamista. Osinkopolitiikan mukaisen osingon maksamisen edellytyksenä on, ettei osingonmaksu vaaranna yhtiön rahoitusasemaa eikä strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Konsernin strategia vuosille 2019–2021

Raision uuden strategian keskiössä ovat selkeä fokus ydinliiketoimintaan ja keskittyminen terveelliseen, vastuullisesti tuotettuun ruokaan. Raision tavoitteena on olla innovatiivinen ja yhä kansainvälisempi bränditalo. Raision tärkein tavoite on strateginen kasvu orgaanisesti ja yritysostoin. Myös tavoitteellinen vastuullisuusohjelma on kiinteä osa Raision strategiaa.

Uusi Terveellisen kasvun strategia rakentuu kahdelle vahvalle tukijalalle. Raisio jatkaa panostusta johtavan ja kansainvälisen kolesterolia alentavan Benecol-brändin

kasvattamiseen. Sen rinnalle rakennetaan yhtiön vahvaan kauraosaamiseen perustuva eurooppalainen liiketoiminta. Raision tavoitteena on myös vahvistaa kansainvälisiä Benecol- ja Elovena-brändejä sekä vähentää hallitusti paikallisten brändien määrää.

Raisio hakee kasvua myös laajentamalla uusille markkina-alueille Euroopassa sekä vahvistamalla ydinliiketoimintonsa kasvua ja kannattavuutta. Tulevaisuuden Raisio on vahvasti arvojohdettu yhtiö, jonka pitkäjänteisen menestyksen mahdollistaa osaava ja sitoutunut henkilöstö.

Lähiajan riskit ja epävarmuustekijät

Kansainvälisenä elintarvikeketjun toimijana Raision toimintaan vaikuttavat talouden yleinen kehitys sekä kulutuskysyntä. Raisio arvioi päivittäistavaramarkkinoiden pysyvän päämarkkina-alueillaan edelleen varsin vakaina verrattuna muihin toimialoihin, vaikka kuluttajien ostovoiman heikkeneminen esimerkiksi tuontitullien, pakotteiden ja valuuttakurssimuutosten seurauksena voi aiheuttaa haasteita yhtiön liiketoiminnoille. Vähittäiskaupan muutos ja kiristyvä kilpailu ovat haaste myös elintarviketeollisuudelle myyntihintojen ja -ehtojen osalta kaikilla Raision päämarkkina-alueilla.

Muutokset tärkeimpien raaka-aineiden, kuten viljojen, saatavuudessa, laadussa ja hinnassa ovat Raision liiketoiminnoille merkittävä haaste. Ilmastonmuutos ja siitä aiheutuvat poikkeukselliset sään ääri-ilmiöt vaikuttavat viljojen sato-odotuksiin, tarjontaan, kysyntään ja hintaan. Muutokset myös muiden keskeisten raaka-aineiden, kuten sterolien ja soijatuotteiden, tarjonnassa, kysynnässä, laadussa ja hinnassa ovat haasteita Raision liiketoiminnalle. Sään ääri-ilmiöt, kuten pitkät hellejaksot, ovat haaste Raisioaquan kalanrehuliiketoiminnalle yhtiön päämarkkina-alueilla Suomessa ja Luoteis-Venäjällä.

Varautuminen brexitiin on Raisiolle erityisen tärkeää, sillä Iso-Britannia on Benecol-tuotteiden suurin markkina-alue. Raisio on arvioinut keskeiset brexitin toteutumisvaihtoehtoihin liittyvät riskit ja tarvittavat sopeuttamistoimenpiteet. Brexit sekä mahdolliset muutokset alihankintaketjussa ja lisensoinnissa altistavat erityisesti Benecol-liiketoiminnan saatavuus-, hinta-, valuutta- ja markkinariskeille, jotka saattavat johtaa uudelleenjärjestelyihin toimitusketjun ja liiketoiminnan kannattavuuden turvaamiseksi.

Valuuttakurssien muutokset vaikuttavat Raision liikevaihtoon ja -tulokseen suoraan ja välillisesti. Ne saattavat vaikuttaa myös Raision tuotantolaitosten käyttöasteisiin

kysynnän muutosten myötä. Raision toiminnan kannalta keskeisten valuuttojen muutokset vaikuttavat konsernin tytäryhtiöiden tuloksiin pääasiassa Benecol-liiketoiminnan ostojen myötä. Venäjän ruplan ulkoisen arvon vaihtelu vaikuttaa sekä kalanrehujen että hiutaletuotteiden vientiin.

Raision raportoituun liikevaihtoon ja -tulokseen vaikuttavat myös valuuttakonversiot. Erityisesti Ison Britannian punnan arvon muutoksilla on valuuttakonversion myötä merkittävä vaikutus, sillä huomattava osa Raision liikevaihdosta ja -tuloksesta kertyy Ilosa-Britanniassa sijaitsevasta tytäryhtiöstä.

Liiketoiminnan kasvun ja kannattavuuden varmistamiseksi Raisio saattaa toteuttaa yritysjärjestelyjä, merkittäviä investointeja ja/tai muita hankkeita, jotka saattavat aiheuttaa merkittäviä vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä.

Näkymät 2019

Vuonna 2019 Raisio arvioi jatkuvien toimintojen liikevaihdon kasvavan (2018: 228,2 miljoonaa euroa) ja vertailukelpoisen liiketuloksen olevan yli 10 prosenttia liikevaihdosta.

Raisio jatkaa investointeja brändeihin, tutkimukseen ja kehitykseen sekä omaan tuotantoon yhtiön tärkeimmissä tuotekategorioissa.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat taseen 31.12.2018 mukaan ovat 103 589 876,08 euroa.

Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voittovaroista jaetaan osinkoa 0,16 euroa osakkeelta, josta lisäosinkoa on 0,04 euroa. Osinkona esitetään jaettavan yhteensä 26 423 844,80 euroa ja voittovarat-tilille jätetään 77 166 031,28 euroa. Osinkoa ei kuitenkaan makseta niille osakkeille, jotka ovat yhtiön hallussa osingonjaon täsmäytyspäivänä 21.3.2019. Osinko ehdotetaan maksettavaksi 3.4.2019.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu osingonjako hallituksen näkemyksen mukaan vaaranna yhtiön maksukykyä.

Raisiossa 11. helmikuuta 2019

Raisio Oyj
Hallitus

Osakeyhtiölain ja Valtiovarainministeriön asetuksen arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta edellyttämiä tietoja, kuten osakelajeja, osakkeenomistajia, osakepalkintaa, lähipiiriä sekä taloudellisia tunnuslukuja, esitetään sivuilla 14–25, jotka ovat osa virallista toimintakertomusta, sekä tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Yhtiö on antanut selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä erillisenä kertomuksena.

Toimintakertomus sisältää tulevaisuuteen suuntautuneita lausumia, jotka perustuvat tällä hetkellä Raision ylimmän johdon tiedossa oleviin oletuksiin, suunnitelmiin ja päätöksiin. Vaikka johto uskoo, että tulevaisuuteen suuntautuneet oletukset ovat perusteltuja, mitään varmuutta ei ole siitä, että kyseiset oletukset osoittautuvat oikeiksi. Tämän vuoksi toteuma voi erota merkittävästi tulevaisuuteen suuntautuneisiin lausumiin sisältyneistä oletuksista ja suunnitelmista johtuen mm. ennakoimattomista muutoksista markkinoilla, kilpailuolosuhteissa, globaalissa taloudessa sekä laeissa ja säädöksissä.

Osakkeet ja omistajat

Sisältö

Tämä liite sisältää osakkeisiin ja omistajiin liittyvät liitetiedot ja osakekohtaiset tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Raisio Oyj:n osakkeet noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:ssä. Raision markkina-arvo vuoden 2018 lopussa oli 386,5 miljoonaa euroa. Osakkeiden kokonaisvaihto ylsi lähes 138,7 miljoonaan euroon. Vaihto-osakkeen päätöskurssi 31.12.2018 oli 2,35 euroa ja kantaosakkeen 2,32 euroa. Hallituksen osinkoesitys kevään 2019 yhtiökokoukselle on 0,16 euroa osakkeelta, josta lisäosinkoa on 0,04.

Osakepääoma ja osakelajit

Raisio Oyj:n täysin maksettu osakepääoma on 27 776 072,91 euroa, joka 31.12.2018 jakaantui 31 791 170 kantaosakkeeseen (sarja K) ja 133 357 860 vaihto-osakkeeseen (sarja V). Osakkeella ei ole nimellisarvoa. Kantaosakkeiden osuus osakekannasta oli 19,2 % ja äänimäärästä 82,7 % ja vaihto-osakkeiden vastaavasti 80,8 % ja 17,3 % (31.12.2018). Yhtiön vähimmäispääoma on 25 000 000 euroa ja enimmäispääoma 100 000 000 euroa, joissa rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksestä muuttamatta. Osakepääoma ei ole muuttunut vuoden 2018 aikana. Yhtiön liikkeeseen laskemia osakkeeseen oikeuttavia arvopapereita ei ole.

Raisio Oyj:n osakkeet noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:n (jäljempänä: Pörssi) ylläpitämällään markkinapaikalla järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä toimialaluokassa kulutustavarat ja alatoimialaluokassa elintarvikkeet. Vaihto-osakkeet noteerataan keskisuurten yhtiöiden ryhmässä ja kantaosakkeet Pre-listalla. Vaihto-osakkeen pörssitunnus on RAIVV ja ISIN-koodi FI 0009002943 sekä kantaosakkeen vastaavasti RAIKV ja FI 0009800395. Yhtiön osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään.

Vaihto-osakkeilla ja kantaosakkeilla on samat oikeudet yhtiön pääomaan ja voitonjakoon. Kantaosake tuottaa yhtiökokouksessa 20 ääntä ja vaihto-osake yhden äänen. Yhtiökokouksessa kenenkään osakkeenomistajan osakkeilla ei saa äänestää suuremmalla kuin kymmenesosalla siellä edustettujen osakkeiden tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä.

Kantaosakkeen hankkimiseen luovutustoimin vaaditaan hallituksen suostumus. Suostumus tarvitaan siinäkin tapauksessa, että luovutuksensaajalla jo on hänelle rekisteröityjä kantaosakkeita. Suostumus on annettava, jos osakkeen saaja on maanviljelystä päätoimisesti harjoitettava luonnollinen henkilö. Mikäli suostumusta ei anneta, hallituksen on muunnettava luovutettu kantaosake vaihto-osakkeeksi.

Hallitus voi myös pyynnöstä muuntaa kantaosakkeita vaihto-osakkeiksi sekä pyynnöstä antaa ennakkotiedon siitä, tullaanko hakijalle antamaan suostumus kantaosakkeiden hankintaan vai ei. Vuoden 2018 aikana yhteensä 712 467 kantaosaketta muunnettiin vaihto-osakkeiksi.

Arvo-osuusjärjestelmässä kantaosakkeet, joiden osalta suostumuskäsittely on kesken tai joille ei ole haettu suostumusta, ovat ns. odotusluettelossa kunnes ne joko myönnetyn suostumuksen perusteella kirjataan osakasluetteloon kantaosakkeina tai luovutetaan edelleen tai on muunnettu vaihto-osakkeiksi. Odotusluettelossa oli 7,9 miljoonaa kantaosaketta 31.12.2018.

Omistusrakenne

Raisio Oyj:llä oli vuoden 2018 lopussa 36 448 rekisteröityä osakkeenomistajaa (31.12.2017: 38 532).

Ulkomaalaisten omistus yhtiön osakekannasta oli vuonna 2018 ylimmillään 23,9 prosenttia, alimmillaan 23,0 prosenttia ja sen lopussa 23,4 prosenttia (31.12.2017: 21,9 %).

Arvo-osuusjärjestelmään on siirtämättä 0,1 prosenttia vaihto-osakkeista ja 1,8 prosenttia kantaosakkeista.

Johdon osakkeenomistus

Yhtiön hallituksen jäsenet, hallintoneuvoston jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt ja säätiöt omistivat 31.12.2018 kantaosakkeita 640 685 kappaletta ja vaihto-osakkeita 382 753 kappaletta. Tämä on yhteensä 0,6 prosenttia kaikista osakkeista ja 1,7 prosenttia kokonaisuäänimäärästä.

Osakassopimukset

Yhtiön hallituksen tiedossa ei ole yhtiön osakkeiden omistukseen ja äänivallan käyttöön liittyviä sopimuksia.

Liputusilmoitukset

Vuoden 2018 aikana yhtiölle ei tehty arvopaperimarkkinain 9 luvussa tarkoitettuja ilmoituksia huomattavista omistus- ja ääniosuuksista.

Osinkopolitiikka ja osinko

Raisio Oyj:n tavoitteena on jakaa vuosittain osinkona 50–100 prosenttia jatkuvien liiketoimintojensa osakekohtaisesta tuloksesta (EPS). Tämän lisäksi hallitus voi ehdottaa lisäosingon jakamista. Osinkopolitiikan mukaisen osingon maksamisen edellytyksenä on, ettei osingonmaksu vaaranna yhtiön rahoitusasemaa eikä strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Maaliskuussa 2018 varsinainen yhtiökokous päätti 0,17 euron määräisen osingon maksamisesta osakkeelta ja tämä osinko maksettiin osakkeenomistajille 5.4.2018; ei kuitenkaan yhtiön hallussa olleille osakkeille. Hallituksen osinkoesitys kevään 2019 varsinaiselle yhtiökokoukselle on 0,16 euroa, josta 0,04 euroa on lisäosinkoa. Osingonjaon täsmäytyspäivä on 21.3.2019 ja osingon maksupäivä 3.4.2019.

Kaupankäynti Pörssissä Raision osakkeilla 2018

V-osakkeen ylin hinta oli 4,59 euroa, alin 2,33 euroa ja keski-kurssi 3,41 euroa. Vuoden lopussa V-osakkeen hinta oli 2,35 euroa. V-osakkeita vaihdettiin yhteensä 38,5 miljoonaa kappaletta (34,4 milj. kpl vuonna 2017) eli noin 29 prosenttia V-osakkeiden kokonaisuäänimäärästä. Vaihdon arvo oli 131,3 miljoonaa euroa (122,8 milj. euroa).

K-osakkeen ylin hinta oli 4,54 euroa, alin 2,30 euroa ja keski-kurssi 3,26 euroa. Vuoden lopussa K osakkeen hinta oli 2,32 euroa. K-osakkeen vaihto oli 2,3 miljoonaa osaketta (1,3 milj. kpl) ja vaihdon arvo oli 7,3 miljoonaa euroa (4,6 milj. euroa).

Osakekannan markkina-arvo oli vuoden 2018 lopussa 386,5 miljoonaa euroa (634,2 milj. euroa) ja ilman yhtiön hallussa olevia osakkeita 368,2 miljoonaa euroa (604,1 milj. euroa).

Omat osakkeet

Raisio Oyj:n hallussa oli katsauskauden päättyessä 7 595 246 vaihto-osaketta ja 212 696 kantaosaketta, jotka on hankittu vuosina 2005 - 2012 yhtiökokoukselta saatujen valtuuksien nojalla tai saatu tytäryhteisön sulautumisessa elokuussa 2014 tai ovat siirtyneet yhtiölle, koska oikeus sulautumis-vastikkeeseen on vanhentunut. Raisio Oyj:n hallussa olevien vaihto-osakkeiden määrä on 5,7 prosenttia vaihto-osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä ja kantaosakkeiden vastaavasti 0,7 prosenttia; yhteensä näiden omistus vastaa 4,7 prosenttia koko osakekannasta ja 1,5 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä. Muilla konserniin kuuluvilla yhtiöillä ei ole Raisio Oyj:n osakkeita. Yhtiölle tai sen tytäryhteisölle kuuluvalla osakkeella ei voi osallistua yhtiökokoukseen.

Raisio Oyj:llä ja sen tytäryhteisöillä ei ole eikä katsauskauden aikana ole ollut pantiksi otettuja omia osakkeita.

Raisio Oyj:n Tutkimussäätiö s.r. omistaa 150 510 kappaletta kantaosakkeita, mikä on 0,47 prosenttia kantaosakkeista ja niiden tuottamista äänistä ja vastaavasti 0,09 prosenttia koko osakekannasta ja 0,39 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä.

Omien osakkeiden hankinnat ja luovutukset

Hallituksella on vuoden 2018 yhtiökokouksen myöntämä valtuutus hankkia ja/tai ottaa pantiksi enintään 5 000 000 vaihto-osaketta ja 1 250 000 kantaosaketta. Valtuutus on voimassa 30.4.2019 asti ja sen nojalla hankittavissa ja/tai pantiksi otettavissa olevien omien osakkeiden määrä on 3,8 prosenttia osakekannasta ja 3,9 prosenttia osakekannan tuottamasta äänimäärästä.

Osakkeet voidaan hankkia yhtiön pääomarakenteen kehittämiseksi, käytettäväksi yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamisessa tai toteuttamisessa sekä osakepohjaisten kannustinjärjestelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi tai mitätöitäviksi.

Hallitus on oikeutettu hankkimaan omia osakkeita muussa kuin osakelajien mukaisessa suhteessa ja päättämään osakkeiden hankkimisjärjestyksestä. Osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakeenomistajien omistusten suhteessa.

Hallitus ei tilikauden aikana ole käyttänyt valtuuttaan omien osakkeiden hankintaan tai pantiksi ottamiseen. Hallitus ei myöskään tilikauden aikana ole hankkinut tai ottanut pantiksi osakkeita vuoden 2017 yhtiökokouksen myöntämän ja 21.3.2018 lakaneen valtuuden nojalla.

Tilikauden aikana on luovutettu 11 815 kappaletta vaihto-osakkeita hallituksen puheenjohtajalle ja jäsenille osana heille tehtäviensä hoitamisesta suoritettavaa palkkiota vuoden 2018 yhtiökokouksen tekemän päätöksen perusteella. Hallituksen palkkiona luovutettujen vaihto-osakkeiden arvo luovutushetkellä oli yhteensä 35 425 euroa.

Osakeyhtiölain nojalla hallituksella on myös oikeus mitätöidä kaikki yhtiön hallussa olevat omat osakkeet. Osakkeita ei ole mitätöity tilikauden aikana.

Osakeantivaltuudet

Vuoden 2018 yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään osakeanneista luovuttamalla kaikki yhtiön hallussa olevat ja mahdollisesti hankittavat omat osakkeet, yhteensä enintään 14 000 000 osaketta, joista enintään 1 460 000 voi olla kantaosakkeita sekä antamalla maksua vastaan yhteensä enintään 20 000 000 uutta vaihto-osaketta.

Valtuuden nojalla luovutettavissa olevien yhtiön hallussa 31.12.2018 olevien omien osakkeiden määrä on 4,7 prosenttia osakekannasta ja 1,5 prosenttia osakekannan tuottamasta äänimäärästä. Valtuuden nojalla liikkeeseen lasketavissa olevien uusien osakkeiden määrä puolestaan on 12,1 prosenttia osakekannasta ja 2,6 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä.

Hallitus on valtuutettu päättämään siitä, kenelle ja missä järjestyksessä omia osakkeita luovutetaan ja uusia osakkeita annetaan.

Hallitus voi päättää omien osakkeiden luovuttamisesta ja uusien osakkeiden antamisesta muutoin kuin siinä suhteessa, jossa osakeenomistajilla on etuoikeus yhtiön osakkeisiin, jos poikkeamiseen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Yhtiön pääomarakenteen kehittämistä, yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamista tai toteuttamista sekä osakepohjaisten kannustinjärjestelmien toteuttamista voidaan pitää yhtiön kannalta painavana taloudellisena syynä.

Hallitus voi päättää omien osakkeiden luovuttamisesta myös Nasdaq Helsinki Oy:n (Pörssi) järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä varojen hankkimiseksi investointien ja mahdollisten yritysostojen rahoittamiseen.

Osakkeet voidaan luovuttaa myös muuta kuin rahavastiketta vastaan, kuittausta vastaan tai muutoin tietyin ehdoin.

Osakeantivaltuutukset ovat voimassa enintään 30.4.2019 asti.

Suunnattu osakeanti

Raisio Oyj:n hallitus päätti joulukuussa 2014 konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä ansaintajaksolle, joka alkoi 1.1.2015 ja päättyi 31.12.2017.

Hallitus hyväksyi 15.3.2018 osakepalkkiojärjestelmästä suoritettavat palkkiot sekä päätti osakepalkkiojärjestelmästä osakkeina suoritettavan osuuden siirtämiseksi avainhenkilöille toteuttaa suunnatun maksuttoman osakeannin yhtiökokouksen 23.3.2017 hallitukselle myöntämän valtuuden nojalla.

Osakeannissa luovutettiin vastikkeetta 10 266 kappaletta yhtiön hallussa olevia Raisio Oyj:n vaihto-osakkeita osakepalkkiojärjestelmän piirissä oleville avainhenkilöille poiketen osakeenomistajien etuoikeudesta osakeomistamistaan. Luovutetut 10 266 vaihto-osaketta vastaavat 0,006 prosenttia Raisio Oyj:n kaikista osakkeista ja 0,001 prosenttia kaikista äänistä.

Osakeenomistajien etuoikeudesta poikkeamiselle suunnatussa maksuttomassa osakeannissa yhtiön hallussa olevia omia osakkeita luovuttamalla on yhtiön kannalta ja sen kaikkien osakeenomistajien etu huomioon ottaen erityisen painava taloudellinen syy, koska osakepalkkiojärjestelmän tarkoituksena on yhdistää omistajien ja avainhenkilöiden tavoitteet yhtiön arvonnostamiseksi sekä sitouttaa avainhenkilöt yhtiöön suoran osakeomistuksen kautta. Suora osakeomistus on omiaan edelleen sitouttamaan avainhenkilöitä yhtiöön sekä vahvistamaan yhtiön omistajien ja avainhenkilöiden tavoitteiden ja intressien samansuuntaisuutta.

Osakkeet on luovutettu avainhenkilöille 11.4.2018. Oikeus osinkoon ja muut osakkeenomistajan oikeudet alkavat sinä päivänä, jona osakkeet on kirjattu avainhenkilön arvo-osuustilille.

Raisio Oyj:n hallitus suosittaa, että osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluvat avainhenkilöt omistaisivat merkittävän osan kaikista järjestelmän perusteella saamista osakkeista niin kauan, kunnes heidän osakeomistuksensa arvo vastaa heidän puolen vuoden bruttopalkkaansa.

Hallintomalli

Yhtiökokous ja yhtiön johto

Yhtiökokous on ylin yhtiön asioista päättävä elin. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu vuosittain huhtikuun loppuun mennessä päättämään sille kuuluvista asioista, kuten tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamisesta ja osingonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä, hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten sekä tilintarkastajien valinnasta ja heidän palkkioistaan. Ylimääräisiä yhtiökokouksia voidaan pitää asioiden niin vaatiessa.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä, joiden toimikausi alkaa valinnan tehneen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy lähinnä seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa sekä antaa yhtiökokoukselle lausuntonsa tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta.

Yhtiön hallintoneuvoston jäsenet, joita on vähintään 15 ja enintään 25, valitsee henkilöstöryhmien edustajia lukuun ottamatta yhtiökokous toimikaudeksi, joka alkaa valinnan tekevästä yhtiökokouksesta ja päättyy kolmannen valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Kolmannes jäsenistä on erovuorossa vuosittain. Hallintoneuvostoon kuuluu myös kolme Raision Suomessa toimivan henkilöstön muodostamien henkilöstöryhmien valitsemaa edustajaa, joiden toimikausi on noin kolme vuotta.

Niin hallituksen kuin hallintoneuvoston jäsenten valinnan suorittava orgaani voi milloin tahansa tehdä uuden valintapäätöksen ja jäsenen tai kaikkien jäsenten tehtävä voi siten päättyä myös kesken toimikauden.

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten sekä sen asettamien tavoitteiden mukaisesti (yleistoimivalta) sekä vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Toimitusjohtajan nimittää ja vapauttaa tehtävistään hallitus. Toimitusjohtaja valitaan tehtävänsä toistaiseksi.

Yhtiöjärjestyksen muuttaminen

Pääsääntöisesti yhtiöjärjestyksen muuttaminen edellyttää, että muutosehdotusta kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista. Yhtiöjärjestyksen 6., 7., 8., 9. ja 18. pykälien muuttamiseksi tarvitaan kuitenkin kahdessa peräkkäisessä vähintään 20 päivän väliajalla pidetyssä yhtiökokouksessa kolmen neljäsosan enemmistöllä annetuista äänistä ja edustetuista osakkeista tehty päätös. Tietyissä asioissa osakeyhtiölaki edellyttää osakelajikohtaista äänestystä ja osakkeenomistajan suostumusta.

Yhtiöjärjestyksestä ei ole muutettu eikä ole esitetty muutettavaksi vuoden 2018 aikana.

Tietoja Raisio Oyj:n osakkeista ja osakkeenomistajista

25 suurinta osakkeenomistajaa 31.12.2018

Osakkeenomistajat						
	Sarja K	Sarja V	Yhteensä	%	Ääniä	%
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.	3 733 980	199 000	3 932 980	2,38	74 878 600	9,73
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma		3 567 159	3 567 159	2,16	3 567 159	0,46
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen		3 083 005	3 083 005	1,87	3 083 005	0,40
Niemistö Kari		2 840 000	2 840 000	1,72	2 840 000	0,37
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo		2 396 000	2 396 000	1,45	2 396 000	0,31
Relander Pär-Gustaf		1 855 068	1 855 068	1,12	1 855 068	0,24
Eläkevakuutusosakeyhtiö Veritas		1 797 495	1 797 495	1,09	1 797 495	0,23
Sijoitusrahasto Nordea Pro Suomi		1 668 079	1 668 079	1,01	1 668 079	0,22
Valtion Eläkerahasto		1 300 000	1 300 000	0,79	1 300 000	0,17
Maa- ja Vesiteknikan Tuki ry.		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,13
Etra Invest Oy Ab		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,13
Sijoitusrahasto Nordea Suomi		842 193	842 193	0,51	842 193	0,11
Laakkonen Mikko		826 823	826 823	0,50	826 823	0,11
Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund Slc Rf	772 500		772 500	0,47	15 450 000	2,01
Langh Hans	679 980		679 980	0,41	13 599 600	1,77
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö LähiTapiola		668 332	668 332	0,40	668 332	0,09
Keskittien Tukisäätiö	100 000	500 000	600 000	0,36	2 500 000	0,33
Haavisto Maija	393 120	195 099	588 219	0,36	8 057 499	1,05
Haavisto Heikki	574 374		574 374	0,35	11 487 480	1,49
Haavisto Erkki	364 940	148 653	513 593	0,31	7 447 453	0,97
OP-Henkivakuutus Oy		491 972	491 972	0,30	491 972	0,06
Brotherus Ilkka	42 540	709 500	752 040	0,46	1 560 300	0,20
Myllymäki Erkki	370 820	73 580	444 400	0,27	7 489 980	0,97
Maataloustuottajain V-S:n liiton tukirahasto	424 980	16 940	441 920	0,27	8 516 540	1,11
Saari Markku Samuel	435 073	1 810	436 883	0,26	8 703 270	1,13

Ulkomaalaisten omistuksessa hallintarekisteröidyt mukaan lukien oli yhteensä 38 637 828 osaketta, joka on 23,4 % koko osakemäärästä ja 29,0 % vaihto-osakkeista. Yhtiön omassa omistuksessa oli yhteensä 7 807 942 osaketta, joka on 4,7 % koko osakemäärästä.

Yhtiön hallituksen jäsenet, hallintoneuvoston jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt ja säätiöt omistivat 31.12.2018 kantaosakkeita 640 685 kappaletta ja vaihto-osakkeita 382 753 kappaletta. Tämä on yhteensä 0,6 % kaikista osakkeista ja 1,7 % kokonaisuäänimäärästä.

Osakkeiden ja äänimäärän jakautuminen sarjoittain 31.12.2018

	Osakkeiden lukumäärä, kpl	Osuus osakkeista, %	Osuus äänistä, %
Vaihto-osakkeet	133 357 860	80,75	17,34
Kantaosakkeet	31 791 170	19,25	82,66
Yhteensä	165 149 030	100,00	100,00

Omistajaryhmittäin

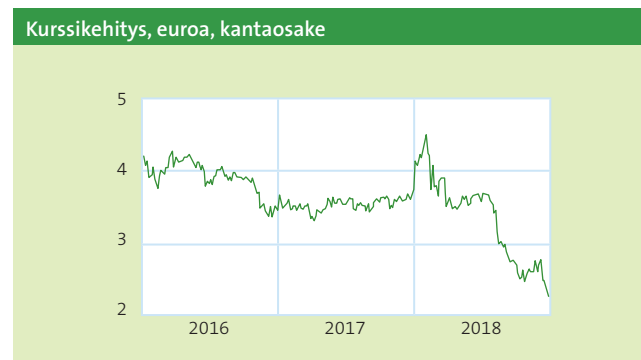
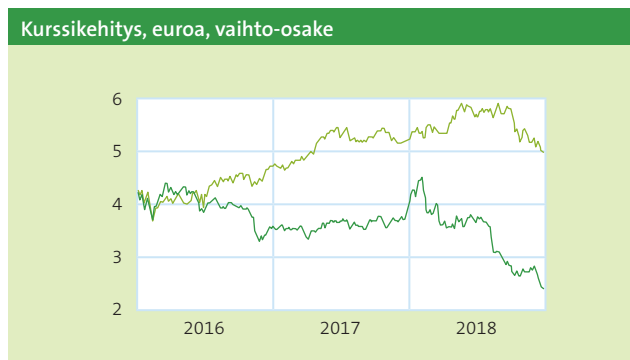
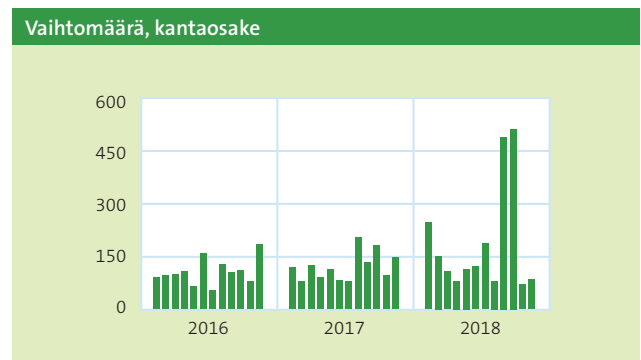
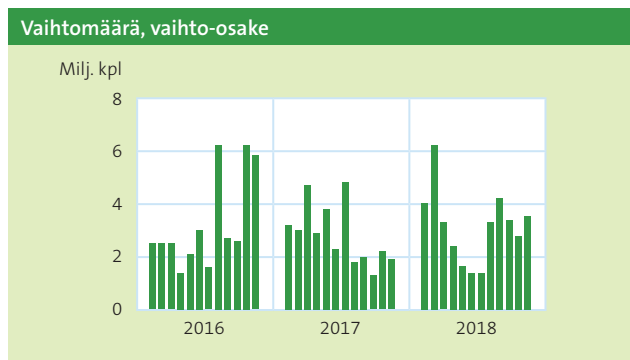
Omistajaryhmä	%
Kotitaloudet	46,5
Ulkomaiset omistajat ²⁾	23,4
Yritykset ³⁾	8,0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset ¹⁾	4,1
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	5,2
Odotusluettelolla ja yhteistilillä	5,2
Julkisyhteisöt	7,6

¹⁾ ilman hallintarekisteröityjä²⁾ sisältää hallintarekisteröidyt³⁾ sisältää yhtiön omistamat omat osakkeet

Omistettujen osakkeiden mukaan

Osakkeita	Vaihto-osakkeet				Kantaosakkeet			
	Omistajia		Osakkeita		Omistajia		Osakkeita	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1-1 000	23 800	68,9	10 130 439	7,6	2 777	58,0	969 869	3,1
1 001-5 000	8 635	25,0	20 122 987	15,1	1 294	27,0	3 103 739	9,8
5 001-10 000	1 310	3,8	9 700 906	7,3	371	7,7	2 662 588	8,4
10 001-25 000	553	1,6	8 516 379	6,4	242	5,0	3 806 794	12,0
25 001-50 000	145	0,4	5 109 129	3,8	70	1,5	2 266 753	7,1
50 001- odotusluettelossa	103	0,3	79 599 600	59,7	38	0,8	10 529 466	33,1
yhteistilillä			0	0,0			7 861 581	24,7
yhteensä	34 546	100,0	133 357 860	100,0	4 792	100,0	31 791 170	100,0

Raisio Oyj:llä oli rekisteröityjä osakkeenomistajia 31.12.2018 yhteensä 36 448.

— Raision V-osake — OMX Helsinki GI

— Keskikurssi

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2018	2017	2016
Tulos per osake, jatkuvat toiminnot, euroa ¹⁾	0,08	0,26	0,12 ³⁾
Vertailukelpoinen tulos per osake, jatkuvat toiminnot, euroa ¹⁾	0,12	0,17	
Tulos per osake, lopetetut toiminnot, euroa ¹⁾	0,10	-0,37	
Liiketoiminnan rahavirta per osake, euroa ¹⁾	0,07	0,21	0,30 ³⁾
Oma pääoma per osake, euroa ¹⁾	1,68	1,68	1,99
Osinko per osake, euroa	0,16 ²⁾	0,17	0,17
Osinko per tulos, %	200,0	65,4	141,7
Efektiiivinen osinkotuotto, %			
Vaihto-osakkeet	6,8	4,4	4,8
Kantaosakkeet	6,9	4,4	4,4
P/E-luku			
Vaihto-osakkeet	29,3	14,8	29,8
Kantaosakkeet	29,0	14,8	32,1
Oikaistu keskimurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	3,41	3,57	3,85
Kantaosakkeet	3,26	3,59	3,93
Oikaistu alin kurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	2,33	3,31	3,23
Kantaosakkeet	2,30	3,31	3,27
Oikaistu ylin kurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	4,59	3,88	4,45
Kantaosakkeet	4,54	3,86	4,34
Oikaistu kurssi 31.12., euroa			
Vaihto-osakkeet	2,35	3,84	3,57
Kantaosakkeet	2,32	3,84	3,85
Osakekannan markkina-arvo 31.12., milj. euroa ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	294,9	480,1	446,3
Kantaosakkeet	73,3	124,0	125,0
Yhteensä	368,2	604,1	571,3
Osakkeiden vaihto, milj. euroa			
Vaihto-osakkeet	131,3	122,8	152,2
Kantaosakkeet	7,3	4,6	4,6
Yhteensä	138,7	127,4	156,8
Vaihdettu määrä			
Vaihto-osakkeet, 1 000 kpl	38 482	34 410	39 524
% kokonaismäärästä	28,9	25,9	29,8
Kantaosakkeet, 1 000 kpl	2 252	1 280	1 167
% kokonaismäärästä	7,1	3,9	3,6
Osakkeiden keskimääräinen oikaistu lukumäärä, 1 000 kpl ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	125 413	124 927	124 898
Kantaosakkeet	31 917	32 436	32 486
Yhteensä	157 329	157 363	157 384
Osakkeiden oikaistu lukumäärä 31.12., 1 000 kpl ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	125 763	125 028	125 004
Kantaosakkeet	31 578	32 291	32 470
Yhteensä	157 341	157 319	157 474

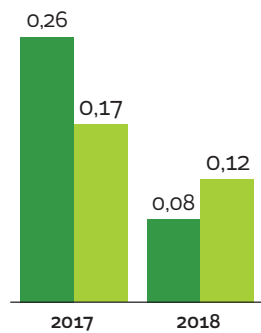
¹⁾ Osakkeiden lukumäärä, joka ei sisällä konsernin omistamia omia osakkeita

²⁾ Hallituksen ehdotuksen mukaisesti osinko 0,16 euroa osakkeelta, josta lisäosinko on 0,04 euroa osakkeelta

³⁾ Tulos per osake ja liiketoiminnan rahavirta per osake sisältävät jatkuvat ja lopetetut toiminnot.

Vuotta 2016 ei ole jaettu jatkuvaan ja lopetettuun toimintoon, koska konsernin rakenne on erilainen.

Tulos/osake, EPS (€)
2017 - 2018

- Tulos/osake jatkuvat toiminnot
- Vertailukelpoinen tulos/osake jatkuvat toiminnot

Oma pääoma/osake (€)
2017 - 2018

Osinko/osake (€)
2017 - 2018

*) Hallituksen osinkoesitys

Osakekohtaisten tunnuslukujen laskentakaavat

Tulos per osake

$$\frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva jatkuvien toimintojen tilikauden tulos}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$$

$$\frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen tilikauden tulos}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$$

Liiketoiminnan rahavirta per osake

$$\frac{\text{Liiketoiminnan rahavirta}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$$

Oma pääoma per osake

$$\frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.}}$$

Osinko per osake

$$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa}}$$

Osinko per tulos %

$$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$$

Efekttiivinen osinkotuotto %

$$\frac{\text{Osakeantioikaistu osinko osaketta kohti}}{\text{Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$$

Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)

$$\frac{\text{Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

Osakekannan markkina-arvo

Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x osakkeiden lukumäärä 31.12. ilman konsernin hallussa olevia omia osakkeita

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut, jatkuvat toiminnot

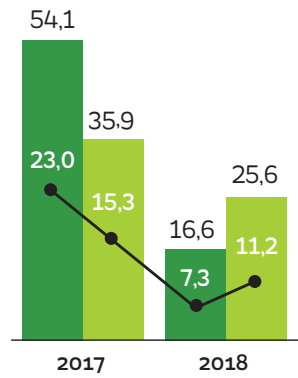
	2018	2017	2016
Tulos ja kannattavuus			
Liikevaihto, milj. euroa	228,2	234,6	258,2
muutos, %	-2,7	-9,1	
Kansainvälinen liikevaihto, milj.euroa	142,1	156,2	
% liikevaihdosta	62,3	66,6	
Käyttökate, milj. euroa	31,0	68,1	56,3
% liikevaihdosta	13,6	29,0	12,9
Vertailukelpoinen käyttökate, milj.euroa	31,3	42,2	
% liikevaihdosta	13,7	18,0	
Poistot ja arvonalennukset, milj. euroa	14,4	14,0	27,4
Liiketulos, milj. euroa	16,6	54,1	28,9
% liikevaihdosta	7,3	23,0	6,6
Vertailukelpoinen liiketulos, milj. euroa	25,6	35,9	
% liikevaihdosta	11,2	15,3	
Tulos ennen veroja	15,7	52,7	26,8
% liikevaihdosta	6,9	22,5	6,1
Oman pääoman tuotto, %	4,6	14,0	5,7
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,6	15,1	6,6
Vertailukelpoinen sijoitetun pääoman tuotto, %	8,7	10,0	
Rahoitus ja taloudellinen asema			
Oma pääoma, milj. euroa	264,8	264,0	313,2
Korollinen rahoitusvelka, milj. euroa	23,0	45,9	88,6
Korollinen nettorahoitusvelka, milj. euroa	-119,2	-105,1	26,7
Taseen loppusumma, milj. euroa	324,4	361,3	470,0
Omavaraisuusaste, %	81,7	73,4	66,8
Nettovelkaantumisaste, %	-45,0	-39,8	8,5
Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa	11,5	33,3	47,6
Liiketoiminnan rahavirta per osake, milj. euroa	0,07	0,21	
Muut tunnusluvut			
Bruttoinvestoinnit, milj. euroa	5,6	10,1	
% liikevaihdosta	2,4	4,3	
Tutkimus- ja kehitysmenot, milj. euroa	-2,9	-2,9	
% liikevaihdosta	1,3	1,2	
Henkilökunnan määrä, keskimäärin	335	342	

1) Tunnusluvut esitetty jatkuvien toimintojen ja lopetettujen toimintojen osalta.

Tunnuslukuja ei ole oikaistu, koska konsernin rakenne oli hyvin erilainen vuonna 2016.

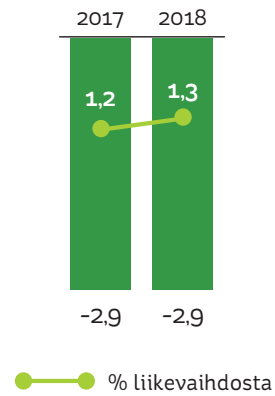
2) Tunnusluku sisältää lopetettujen toimintojen rahavirran.

Liiketulos (milj. €)
2017 - 2018

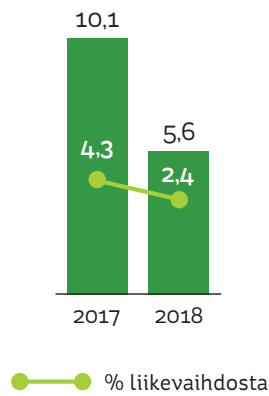

- Liiketulos
- Vertailukelpoinen liiketulos
- Liiketulos liikevaihdesta, %

Tutkimus- ja kehityskulut (milj. €)
2017 - 2018

Investoinnit (milj. €)
2017 - 2018

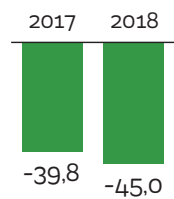

Ilman yritysostoja

Omavaraisuusaste (%)
2017 - 2018

Nettovelkaantumisaste (%)
2017 - 2018

Taloudellisen kehityksen tunnuslukujen laskentakaavat

$$\text{Tulos per osake} = \frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$$

Vaihtoehtoisten tunnuslukujen kaavat

Oman pääoman tuotto % (ROE)	$\frac{\text{Tulos ennen veroja - tuloverot}}{\text{Oma pääoma (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto %, (ROI)	$\frac{\text{Tulos ennen veroja + rahoituskulut}}{\text{Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$
Omavaraisuusaste %	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
Korolliset nettorahoitusvelat	Korolliset rahoitusvelat - rahavarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat likvidit rahoitusvarat
Nettovelkaantumisaste %	$\frac{\text{Korolliset nettorahoitusvelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Vertailukelpoinen tulos per osake	$\frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos +/- vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$
Liiketoiminnan rahavirta per osake	$\frac{\text{Liiketoiminnan rahavirta}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$
Oma pääoma per osake	$\frac{\text{Emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä kauden lopussa}}$
Vertailukelpoinen liikevaihto	Liikevaihto +/- vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Vertailukelpoinen liiketulos	Liiketulos +/- vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Vertailukelpoinen liiketulos, %	$\frac{\text{Vertailukelpoinen liiketulos}}{\text{Vertailukelpoinen liikevaihto}} \times 100$
Käyttökate (EBITDA)	Liiketulos + poistot ja arvonalennukset
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	Liiketulos +/- vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät + poistot ja arvonalennukset
Osakekannan markkina-arvo	Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x osakkeiden lukumäärä kauden lopussa ilman konsernin hallussa olevia omia osakkeita
Investoinnit	Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä tytäryritysosakkeisiin, osakkuus- ja yhteisyrittösosakkeisiin ja muihin osakkeisiin

Täsmäytyslaskelmat rahavirtalaskelmaan, jatkuvat ja lopetettut toiminnot yhteensä Rahavirtalaskelmaan liittyvät täsmäytyslaskelmat

Liiketoimintojen rahavirtojen oikaisut

(Milj. euroa)	2018	2017
Oikaistaan tuloslaskelman erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja erät, jotka esitetään muualla rahavirtalaskelmassa:		
Aineettoman ja aineellisen käyttöomaisuuden arvonalentumiset	8,7	36,5
Vaihto-omaisuuden arvonalentumiset		0,7
Tytäryhtiöosakkeiden luovutustappiot	-12,5	38,4
Käyttöomaisuus myyntivoitot ja -tappiot	-1,2	-28,1
Osakepalkkiokulut	0,1	0,0
Muut	-0,2	-0,3
Oikaisut yhteensä rahavirtalaskelmalla	-5,0	47,3

Investoinnin rahavirran käyttöomaisuuden hankinnat ja luovutukset

(Milj. euroa)	2018	2017
Käyttöomaisuushankinnat yhteensä	-5,9	15,9
Maksut aikaisempien tilikausien investoinneista (ostovelkojen muutos)	-0,6	0,7
Rahoitusleasingvelalla tai muulla korottomalla velalla rahoitetut investoinnit	0,0	0,0
Käyttöomaisuushankinnoista kassamaksuilla rahoitetut	-6,6	16,6
Käyttöomaisuuden luovutusvoitto tai -tappio tuloslaskelmassa	1,2	28,1
Poistuneen omaisuuden tasearvo	0,1	11,2
Käyttöomaisuusmyynneistä saatu vastike rahavirtalaskelmalla	1,2	39,3

Myytyjen tytäryhtiöiden nettovarot

(Milj. euroa)	2018	2017
Luovutusvoitto tai -tappio tuloslaskelmassa ilman myynnille kohdistettuja kuluja	34,7	-36,5
Pitkäaikaiset varat	15,7	116,4
Vaihto-omaisuus	7,9	11,8
Saamiset	5,2	17,5
Rahavarat sis. lainasaamiset (group cash pool)	-4,5	-12,6
Pitkäaikainen vieras pääoma		2,3
Lyhytaikainen vieras pääoma	7,3	17,5
Myyty nettovarallisuus yhteensä	17,0	113,4
Myyntihinta	30,2	76,8
Luovutustulot rahavirtalaskelmalla oikaistuna luovutushetken rahoilla	34,7	89,4

Rahavirtalaskelman rahavarat

(Milj. euroa)	2018	2017
Myytavissä olevat rahavarat	89,0	2,0
Rahavarat	53,1	149,0
Rahavarojen käyvän arvon muutoksen vaikutus	142,1	151,0

Rahavirtalaskelmassa rahavaroina käsitellään rahavarojen lisäksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, jotka erääntyvät alle vuoden kuluessa hankinta-ajankohdasta lukien.

Täsmäytyslaskelma rahoitustoimintaan liittyvistä veloista

(Milj. euroa)	2017	Rahavirrat	Ei rahavirtavaikutteiset muutokset			2018
			Valuutta- termiinit	Kurssi- muutokset	Käyvän arvon muutokset	
Pitkäaikaiset velat	45,7	-22,8			0,0	22,9
Lyhytaikaiset velat	0,0	0,0				0,0
Leasingvelat	0,1	-0,1				0,1
Pitkäaikaisten velkojen suojaamiseen käytetyt varat / velat	0,0	0,0				0,0
Kokonaisvelat rahoitustoiminnoista	45,9	-22,9	0,0	0,0	0,0	23,0

Vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäytyslaskelmat

Vertailukelpoiseen liikeylöksen vaikuttavat erät (Milj. euroa)	1-12/2018			1-12/2017		
	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä
Vertailukelpoinen liikeylö	25,6	3,6	29,2	35,9	10,0	45,9
+ myyntivoitot	1,2	12,5	13,6	28,0	-	28,0
- luovutustappiot	-	-	-	-	-38,4	-38,4
- arvonalentumiset aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	-8,7	-	-8,7	-7,8	-28,7	-36,5
- arvonalentumiset vaihto-omaisuus	-	-	-	-0,7	-	-0,7
+/- rakennejärjestelyt ja tehostamishankkeet	-1,4	0,1	-1,3	-1,3	-0,1	-1,5
+/- muut erät	-	-	-	-0,1	-	-0,1
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yht.	-9,0	12,6	3,6	18,1	-67,3	-49,1
Liiketylö	16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2

Vertailukelpoiseen käyttökateeseen vaikuttavat erät (Milj. euroa)	1-12/2018			1-12/2017		
	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä	Jatkuvat	Lopetetut	Yhteensä
Vertailukelpoinen käyttökate	31,3	4,1	35,3	42,2	14,8	57,0
+/- Poistot ja arvonalentumiset	8,7	-	8,7	7,8	28,7	36,5
+/- Liiketylöksen vaikuttavat erät	-9,0	12,6	3,6	18,1	-67,3	-49,1
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yht.	-0,3	12,6	12,3	25,9	-38,5	-12,5
Käyttökate	31,0	16,7	47,6	68,1	-23,7	44,4
+/- Arvonalentumiset	-8,8	-	-8,8	-8,0	-28,7	-36,7
+/- Poistot	-5,6	-0,4	-6,1	-6,0	-4,9	-10,9
Liiketylö	16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2

Konsernin tuloslaskelma

(Milj. euroa)	1.1.–31.12.2018			1.1.–31.12.2017			
	Liite-tieto	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä
JATKUVAT JA LOPETETUT TOIMINNOT:							
LIIKEVAIHTO	2.2.1	228,2	57,6	285,8	234,6	168,3	402,8
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut		-161,0	-49,3	-210,2	-159,0	-142,2	-301,2
Bruttokate		67,3	8,4	75,6	75,6	26,0	101,6
Myyntin ja markkinoinnin kulut		-37,1	-3,2	-40,3	-25,2	-9,0	-34,3
Hallinnon kulut		-12,7	-1,1	-13,8	-22,3	-6,3	-28,5
Tutkimus- ja kehityskulut		-2,9	-0,4	-3,3	-2,9	-0,8	-3,6
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	9.1.1	2,0	12,6	14,6	28,9	-67,3	-38,4
LIIKETULOS		16,6	16,2	32,8	54,1	-57,3	-3,2
Rahoitustuotot	5.1.1	1,4		1,4	1,3	0,1	1,4
Rahoituskulut		-2,2		-2,2	-2,7	-0,4	-3,1
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta			0,1	0,1		0,0	0,0
TULOS ENNEN VEROJA		15,7	16,3	32,0	52,7	-57,6	-5,0
Tuloverot	6.1	-3,7	-0,6	-4,2	-12,3	0,0	-12,4
TILIKAUDEN TULOS		12,1	15,7	27,8	40,4	-57,7	-17,3
TILIKAUDEN TULOKSEN JAKAUTUMINEN:							
Emoyrityksen omistajille		12,1	15,7	27,8	40,4	-57,7	-17,3
Määräysvallattomille omistajille							
EMOYRITYKSEN OSAKKEENOMISTAJILLE KUULUVASTA TULOSESTA LASKETTU OSAKEKOHTAINEN TULOS		12,1	15,7	27,8	40,4	-57,7	-17,3
Osakekohtainen tulos (euroa)	7.3						
Laimentamaton osakekohtainen tulos		0,08	0,10	0,18	0,26	-0,37	-0,11
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos		0,08	0,10	0,18	0,26	-0,37	-0,11

Konsernin laaja tuloslaskelma

(Milj. euroa)	1.1.–31.12.2018			1.1.–31.12.2017			
	Liite-tieto	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä
JATKUVAT JA LOPETETUT TOIMINNOT:							
TILIKAUDEN TULOS		12,1	15,7	27,8	40,4	-57,7	-17,3
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT							
Erät, joita ei luokitella myöhemmin tulosvaikutteisiksi							
Oman pääoman ehtoisten sijoitusten muutos		0,1		0,1	-0,2		-0,2
Verovaikutuksen muutos	6.3	0,0		0,0	0,0		0,0
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi							
Rahavirran suojauksen arvonmuutos		0,0		0,0	0,5		0,5
Ulkomaisiin yrityksiin liittyvien muuntoerojen muutos		-1,3		-1,3	-5,2	-0,2	-5,4
Verovaikutuksen muutos	6.3	0,0		0,0	-0,1		-0,1
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT YHTEENSÄ		-1,2	0,0	-1,2	-5,0	-0,2	-5,1
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		10,8	15,7	26,6	35,4	-57,9	-22,5
LAAJAN TULOKSEN JAKAUTUMINEN:							
Emoyrityksen omistajille		10,8	15,7	26,6	35,4	-57,9	-22,5
Määräysvallattomille omistajille							
		10,8	15,7	26,6	35,4	-57,9	-22,5

Konsernitase

(Milj. euroa)	Liitetieto	31.12.2018	31.12.2017
VARAT			
PITKÄAIKAISET VARAT			
Aineettomat hyödykkeet	4.1	33,3	42,9
Liikearvo	4.1.2	46,1	46,5
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	4.2	35,1	50,1
Osuudet osakkuusyhtiöissä	3.2		0,7
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	4.4	2,2	2,2
Laskennalliset verosaamiset	6.2	2,3	2,7
		118,9	145,0
LYHYTAIKAISET VARAT			
Vaihto-omaisuus	4.5	34,9	30,5
Myyntisaamiset ja muut saamiset	5.3.2	28,0	34,6
Johdannaissopimukset	5.3.4	0,3	0,2
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	5.3.4	89,0	2,0
Rahavarat	5.3.5	53,1	149,0
		205,5	216,3
VARAT YHTEENSÄ		324,4	361,3
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
OMA PÄÄOMA			
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma	7.1		
Osakepääoma		27,8	27,8
Ylikurssirahasto		2,9	2,9
Vararahasto		88,6	88,6
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		8,9	8,9
Muut rahastot		-1,6	-1,6
Omat osakkeet		-19,8	-19,8
Muuntoerot		-19,8	-18,5
Kertyneet voittovarot		177,7	175,8
		264,8	264,0
Määräysvallattomien omistajien osuus			
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		264,8	264,0
VELAT			
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	6.2	4,0	5,1
Varaukset	9.1.2	1,1	1,1
Pitkäaikaiset rahoitusvelat	5.3.6	0,1	23,0
		5,2	29,2
Lyhytaikaiset velat			
Ostovelat ja muut velat	5.3.8	30,4	39,8
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	6.1	1,0	3,0
Varaukset	10.1.2		2,1
Johdannaissopimukset	5.3.4	0,0	0,2
Lyhytaikaiset rahoitusvelat	5.3.6	22,9	22,9
		54,4	68,1
VELAT YHTEENSÄ		59,6	97,2
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		324,4	361,3

Konsernin rahavirtalaskelma

(Milj. euroa)	Liite-tieto	1.1.-31.12.2018			1.1.-31.12.2017		
		Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot	Yhteensä
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA							
Tulos ennen veroja		15,7	16,3	32,0	52,7	-57,6	-5,0
Oikaisut:							
Suunnitelman mukaiset poistot		5,6	0,4	6,1	6,3	4,9	11,1
Rahoitustuotot ja -kulut		0,8		0,8	1,4	0,3	1,7
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta			-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Muut oikaisut		7,7	-12,7	-5,0	-20,2	67,5	47,3
Oikaisut yhteensä	Sivu 24	14,2	-12,3	1,8	-12,5	72,6	60,2
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta		29,9	3,9	33,9	40,2	15,0	55,2
Käyttöpääoman muutos							
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys (-), vähennys (+)		1,3	0,4	1,7	-1,7	-0,5	-2,2
Vaihto-omaisuuden lisäys (-), vähennys (+)		-11,8	-0,6	-12,3	1,1	-1,9	-0,8
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+), vähennys (-)		-0,1	-4,2	-4,3	0,9	1,4	2,3
		-10,6	-4,4	-14,9	0,3	-0,9	-0,6
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		19,4	-0,4	18,9	40,4	14,1	54,5
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista		-1,9		-1,9	-2,0	-0,4	-2,4
Saadut osingot liiketoiminnasta		0,2		0,2	0,2	0,0	0,2
Saadut korot ja muut rahoitustuotot liiketoiminnasta		0,7		0,7	0,8	0,0	0,9
Muut rahoituserät, netto		0,0		0,0	-0,2	0,0	-0,2
Maksetut välittömät verot		-6,8	-0,6	-7,3	-6,0	-1,8	-7,8
LIIKETOIMINNAN NETTORAHAVIRTA		11,5	-1,0	10,5	33,3	11,8	45,1
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Lisähankinta osakkuusyritysosakkeista						0,0	0,0
Aineellisten hyödykkeiden hankinta	Sivu 24	-5,2	-0,4	-5,7	-9,1	-5,5	-14,6
Aineettomien hyödykkeiden hankinta	Sivu 24	-0,9		-0,9	-2,0	-0,1	-2,0
Luovutustulot konserniyhtiöiden osakkeista oikaistuna luovutushetken rahoilla	Sivu 24		34,7	34,7		89,4	89,4
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden luovutustulot	Sivu 24	1,2		1,2	39,2	0,1	39,3
Lyhytaikaisen velan lisäys, arvonlisäverovelka			1,4	1,4			
INVESTOINTIEN NETTORAHAVIRTA		-4,9	35,6	30,8	28,2	83,8	112,0
Rahavirta investointien jälkeen		6,7	34,7	41,3	61,6	95,4	157,1
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Muut rahoituserät, netto		0,0		0,0	0,8		0,8
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut ja muu voitonjako	Sivu 25	-22,9		-22,9	-42,6		-42,6
Emoyhtiön omistajille maksetut osingot		-26,6		-26,6	-26,6		-26,6
Rahoituksen nettorahavirta		-49,4	0,0	-49,4	-68,4	0,0	-68,4
RAHAVAROJEN MUUTOS		-42,8	34,7	-8,1	-6,8	95,4	88,7
Rahavarat tilikauden alussa		151,0			61,9		
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		-0,7			0,5		
Rahavarojen käyvän arvon muutoksen vaikutus		-0,1			-0,1		
Rahavarat tilikauden lopussa *	Sivu 25	142,1			151,0		

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

(Milj. euroa)	Osake- pää- oma	Yli- kurssi- rahasto	Vara- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Muut rahastot	Omat osakkeet	Muunto- erot	Kerty- neet voitto- varat	Emo- yrityksen omistajille kuuluva pääoma yhteensä	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
OMA PÄÄOMA 1.1.2017	27,8	2,9	88,6	8,9	-1,9	-19,8	-13,1	219,9	313,2	0,0	313,2
Tilikauden laaja tulos											
Tilikauden tulos								-17,3	-17,3		-17,3
Muut laajan tuloksen erät											
Oman pääoman ehtoisten sijoitusten muutos					-0,2				-0,2		-0,2
Rahavirran suojauksen arvonmuutos					0,5				0,5		0,5
Ulkomaisiin yrityksiin liittyvien muuntoerojen muutos							-5,4		-5,4		-5,4
Verovaikutuksen muutos					-0,1				-0,1		-0,1
Tilikauden laaja tulos yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	-5,4	-17,3	-22,5	0,0	-22,5
Liiketoimet omistajien kanssa											
Osingot								-26,8	-26,8		-26,8
Nostamattomat osingot								0,1	0,1		0,1
Siirto voittovaroista muihin rahastoihin				0,1				-0,1	0,0		0,0
Osakeperusteiset maksut						0,0		0,0	0,0		0,0
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-26,8	-26,7	0,0	-26,7
OMA PÄÄOMA 31.12.2017	27,8	2,9	88,6	8,9	-1,6	-19,8	-18,5	175,8	264,0	0,0	264,0
OMA PÄÄOMA 1.1.2018	27,8	2,9	88,6	8,9	-1,6	-19,8	-18,5	175,8	264,0	0,0	264,0
Uuden IFRS 2 standardin vaikutus Oikaistu avaava tase 1.1.2018	27,8	2,9	88,6	8,9	-1,6	-19,8	-18,5	0,7	0,7	0,0	0,7
Tilikauden laaja tulos											
Tilikauden tulos								27,8	27,8		27,8
Muut laajan tuloksen erät											
Oman pääoman ehtoisten sijoitusten muutos					0,1				0,1		0,1
Rahavirran suojauksen arvonmuutos					0,0				0,0		0,0
Ulkomaisiin yrityksiin liittyvien muuntoerojen muutos							-1,3		-1,3		-1,3
Verovaikutuksen muutos					0,0				0,0		0,0
Tilikauden laaja tulos yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-1,3	27,8	26,6	0,0	26,6
Liiketoimet omistajien kanssa											
Osingot								-26,7	-26,7		-26,7
Nostamattomat osingot								0,1	0,1		0,1
Osakeperusteiset maksut						0,0		0,1	0,1		0,1
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-26,5	-26,5	0,0	-26,5
OMA PÄÄOMA 31.12.2018	27,8	2,9	88,6	8,9	-1,6	-19,8	-19,8	177,7	264,8	0,0	264,8

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot on ryhmitelty osioihin niiden luonteen mukaan. Laskentaperiaatteiden paremman ymmärryksen saavuttamiseksi Raisio kuvaa laadintaperiaatteet siihen liittyvän liitetiedon yhteydessä. Yleinen laadintaperusta on kerrottu osana tilinpäätöksen laadintaperiaatteita koskevaa liitetietoa, kun taas sellaiset laadintaperiaatteet, jotka liittyvät läheisesti johonkin tiettyyn liitetietoon, on esitetty osana tätä kyseistä liitetietoa. Jokaisen osa-alueen liitetiedot sisältävät sisällön, laatimisperiaatteet, olennaisen taloudellisen informaation sekä keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut, jos niitä on jouduttu tekemään.

Tällä symbolilla on merkitty osion sisältö.

Tällä symbolilla on merkitty tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Tällä symbolilla on merkitty taloudellinen informaatio.

Tällä symbolilla on merkitty keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut.

1 Konsernitilinpäätöksen yleiset laatimisperiaatteet

1.1 Raisio-konserni

Raisio Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö. Raisio Oyj ja sen tytäryritykset muodostavat Raisio-konsernin. Konsernin kotipaikka on Raisio ja sen rekisteröity osoite on Raisionkaari 55, 21200 Raisio. Yhtiön osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä.

Raisio-konsernissa on kaksi toimintasegmenttiä, Terveelliset elintarvikkeet ja Raisioaqua, sekä Muut toiminnot. Muut toiminnot ovat toimintasegmenttejä tukevat palvelufunktiot. Raisio-konserni on kansainvälinen yhtiö, joka keskittyy terveelliseen ja vastuullisesti tuotettuun ruokaan. Tunnettuja brändejä ovat mm. Benecol, Elovena, Nalle ja Sunnuntai. Raision tuotteissa korostuvat hyvinvointi, terveellisyys, maku ja kestävä kehitys. Konsernilla on toimintaa 11 maassa.

Raisio-konserni on innostavan matkan alussa. Konserni on valinnut selkeän fokuksen, joka kertoo sen keskittyvän terveellisiin elintarvikkeisiin ja vastuullisesti tuotettuun ruokaan. Raisio-konsernin uusi tarkoitus linjaa, millaista tulevaisuutta rakennamme yhdessä. Ruokaa suurella sydämellä. Terveyttä meille ja maapallolle.

Konsernitilinpäätös on laadittu 12 kuukauden ajalta tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Raisio Oyj:n hallitus on kokouksessaan 11.2.2019 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Jäljennös tilinpäätöksestä on saatavissa internetosoitteesta www.raisio.com tai emoyhtiön pääkonttorista Raisiosta.

1.2 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Laatimisperusta

Raision konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti, ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2018 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Raisio-konserni on soveltanut tilikauden aikana voimaantulleita Raisio-konsernia koskevia standardivaatimuksia ja tulkintoja. Muutoksilla ei ole ollut olennaista vaikutusta konsernin tilikauden tulokseen, taloudelliseen asemaan tai tilinpäätöksen esittämiseen.

Esittämisvaluutta ja lukujen esittäminen

Tilinpäätöksen valuutta on euro ja tilinpäätös esitetään miljoonina euroina. Konsernitilinpäätös on laadittu liiketapahtumien alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, ellei laadintaperiaatteissa ole erikseen toisin mainittu. Tilinpäätöksessä esitetyt luvut on pyöristetty tarkoista arvoista, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summasta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja arvoja.

Toimintokohtainen tuloslaskelma

Konsernin tuloslaskelma esitetään toimintokohtaista jaoteltua käyttäen. Toimintoina esitetään erikseen myynnin ja markkinoinnin, hallinnon sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan kulut. Myytyjä suoritteita vastaaviin kuluihin sisältyvät tuotteiden valmistukseen ja hankintaan liittyvät palkka-, materiaali-, hankinta- ja muut kulut. Hallinnon kuluihin sisältyvät

yleishallinnolliset kulut sekä konsernin johdon kulut. Toiminoille on kohdistettu aiheuttamisperiaatteen mukaisesti osuus hallinnon kuluista.

Liiketulos

IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardi ei määrittele liikutuloksen käsitettä. Konserni on määritellyt sen seuraavasti: liiketulos on nettosumma, joka muodostuu, kun liikevaihdosta vähennetään myytyjä suoritteita vastaavat kulut ja toimintojen kulut sekä lisätään/vähennetään liiketoiminnan muut tuotot ja kulut. Kaikki muut kuin edellä mainitut tuloslaskelmaerät esitetään liikutuloksen alapuolella. Kursierot, johdannaisista johtuvat tulokset ja niiden käypien arvojen muutokset sisältyvät liikutulokseen, mikäli ne ovat syntyneet liiketoimintaan liittyvistä eristä. Muutoin ne esitetään rahoituserissä.

Vaihtoehtoiset tunnusluvut ja vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Konserni esittää vaihtoehtoisia tunnuslukuja kuvaamaan liiketoimintojensa taloudellista tulosta ja asemaa sekä rahavirtoja parantaakseen vertailukelpoisuutta eri kausien välillä ja lisätäkseen ymmärrystä yhtiön tuloksen muodostumisesta ja taloudellisesta asemasta.

Vaihtoehtoinen tunnusluku on johdettu IFRS-tilinpäätöksestä. Hallituksen toimintakertomuksessa, tilinpäätöstiedotteessa sekä puoli- ja osavuosisikatsauksissa voidaan esittää vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja laskea vaihtoehtoisia tunnuslukuja ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttava erä on tuotto tai kulu, joka syntyy kerran tai harvoin tapahtuvan asian seurauksena. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavina erinä on esitetty merkittävät yrityskauppoihin ja liiketoiminnan laajentamiseen liittyvät ulkopuolisten asiantuntijoiden kulut, liiketoiminnan uudelleenjärjestelemiseen liittyvät kulut ja omaisuuden arvonalentumisiin liittyvät kulut ja niiden mahdolliset palauttamiset.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on kirjattu tuloslaskelmaan aiheuttamisperiaatteensa mukaiseen tuotto- tai kuluryhmään.

Raisio-konserni esittää muun muassa seuraavia vaihtoehtoisia tunnuslukuja: bruttokate, liiketulos, vertailukelpoinen liiketulos, käyttökate, vertailukelpoinen käyttökate, tulos ennen veroja, vertailukelpoinen tulos/osake, oman pääoman tuotto %, sijoitetun pääoman tuotto %, vertailukelpoinen sijoitetun pääoman tuotto %, omavaraisuusaste %, nettovelkaantumisaste %, korollinen nettorahoitusvelka, korollinen rahoitusvelka, liiketoiminnan rahavirta, liiketoiminnan rahavirta per osake, oma pääoma per osake, osinko per osake, osinko per tulos.

Vuokrasopimukset

Konserni toimii sekä vuokralle antajana että vuokralle ottajana kiinteistöjen ja koneiden osalta.

Sellaiset vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi. Rahoitusleasingisopimuksella hankittu omaisuus merkitään taseeseen vuokraajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon.

Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Rahoituksen korko kirjataan tuloslaskelmaan leasingisopimuksen aikana siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella saman suuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasingisopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Vuokraveroitteen sisältyvät rahoitusvelkoihin.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muun vuokrasopimuksen mukaan määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokranantajana, ovat kaikki muita vuokrasopimuksia ja hyödykkeet sisältyvät konsernin aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusajana, kuten vastaavista omassa käytössä olevista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä.

Julkiset avustukset

Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että konserni tulee ne saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Muut julkiset avustukset kirjataan tulosvaikutteisesti tuottoina niille tilikausille, joilla avustuksia vastaavat kulut ja oikeus avustuksen saamiseen syntyvät.

Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävänä olevaksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuden myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Tällöin myynnin katsotaan olevan erittäin todennäköinen, omaisuuserä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan, johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta. Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät, jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi, arvotetaan alempaan seuraavista: kirjanpitoarvo tai käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuneilla menoilla. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka täyttää jonkin seuraavista edellytyksistä:

- merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö,
- osa yhtä koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta,
- tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen.

Lopetettujen toimintojen tulos esitetään omana eränä tuloslaskelmassa ja laajassa tuloslaskelmassa. Tuloslaskelman vertailutietoja oikaistaan niiden toimintojen osalta, jotka on luokiteltu lopetetuiksi viimeisimmän esitettävän tilinpäätöskauden aikana. Myytävänä olevat omaisuuserät ja

niihin liittyvät velat esitetään taseessa erillään muista eristä. Jos myöhemmin todetaan, että myytävänä olevaksi luokitellun omaisuuserän luokittelun edellytykset eivät enää täyty, kyseinen omaisuuserä siirretään takaisin esitettäväksi ja arvostettavaksi siihen sovellettavien IFRS-standardien mukaisesti.

1.3 Konsolidointiperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön lisäksi ne yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on tilikauden lopussa suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta tai muutoin määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni olemalla osallisena yhteisössä altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yhteisöä koskevaa valtaansa.

Konsernitilinpäätöksessä keskinäinen osakkeenomistus eliminoidaan hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yrityksen yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Hankintaan liittyvät menot on kirjattu kuluksi. Kauppahintavelka arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä ja se luokitellaan velaksi. Velka arvostetaan käypään arvoon kunkin raportointikauden päättymispäivänä ja arvostamisesta syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti.

Tilikauden aikana hankitut tytäryritykset sisältyvät konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryritykset siihen asti, jolloin määräysvalta lakkaa ja vastaavasti myydyt toiminnot ovat mukana määräysvallan lakkaamiseen saakka.

Konserniyritysten väliset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako ja konsernin sisäisten toimitusten realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Määräysvallattomien osuudet on arvostettu määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta. Tilikauden laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille siitäkin huolimatta, että määräysvallattomien omistajien osuus jäisi negatiiviseksi. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään omana eränään taseen omassa pääomassa. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistusosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina.

Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistusosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Kun konserni menettää määräysvallan tytäryhtiössä, arvostetaan mahdollisesti jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Osakkuusyrietykset

Osakkuusyrietykset ovat yrityksiä, joissa konsernin osuus äänimäärästä on 20 - 50 prosenttia tai joissa konsernilla muutoin on huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Osakkuusyrietysten tilinpäätökset yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Realisoitumattomista

voitoista konsernin ja sen osakkuusyrietysten välillä eliminoidaan konsernin omistusosuutta vastaava osuus. Konsernin sijoitus osakkuusyrietyksiin sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Pääomaosuusmenetelmän soveltaminen lopetetaan, kun sijoituksen kirjanpitoarvo on laskenut nolleen, ellei konsernille ole syntynyt osakkuusyrietyksiä koskevia velvoitteita tai ellei se ole taannut niiden velvoitteita. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyrietysten tilikauden tuloksista on esitetty omana eränään liiketuloksen jälkeen. Vastaavasti konsernin osuus osakkuusyrietysten muihin laajan tuloksen eriin kirjatuista muutoksista kirjataan konsernin muihin laajan tuloksen eriin.

1.4 Johdon harkintaa edellyttävät laadintaperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS:n mukaan edellyttää johdon arvioiden ja oletusten käyttämistä, jotka vaikuttavat varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määriin raportointikaudella. Konsernin johto saattaa joutua tekemään myös harkintaan perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaa ja niiden soveltamista. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassa olevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia arvostamis-, kirjaamis- ja esittämistapoja. Vaikka arviot ja oletukset perustuvat johdon tämän hetkiseen parhaaseen näkemykseen, on mahdollista, että toteutumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista

Tilinpäätökseen laadinnan yhteydessä tehdyt harkinnat ja arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Harkinnan ja arvioiden taustalla ovat aiemmat kokemukset sekä tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt tulevaisuutta koskevat odotukset. Näitä ovat erityisesti konsernin taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät tekijät, jotka vaikuttavat myyntiin ja kustannustasoon. Konsernissa seurataan näiden arvioiden ja olettamusten toteutumista. Mahdolliset olettamusten ja arvioiden muutosten vaikutukset kirjataan sillä kaudella, jonka aikana muutokset on todettu.

Merkittävimmät osa-alueet, joissa johto on käyttänyt harkintaa laatimisperiaatteita sovellettaessa liittyvät liikearvojen ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien aineettomien hyödykkeiden ja keskeneräisten aineettomien hyödykkeiden mahdollisiin arvonalentumisiin, liiketoimintojen yhdistämisessä hankittujen hyödykkeiden käyvän arvon määrittämiseen, laskennallisen verosaamisen määrään ja missä määrin verosaamista voidaan kirjata taseeseen, poistoaikojen määrittämiseen, myyntisaamisten ja vaihtomaisuuden arvostamiseen ja omaisuuserien luokitteluun myytävänä olevaksi tai lopetettavaksi toiminnoksi.

1.5 Ulkomaan rahan määräisten erien muuttaminen

Tilinpäätökseen sisältyvät erät on alun perin kirjattu toimintavaluutassa, joka on määriteltävä kullekin konserniyhtiölle niiden esisijaisen taloudellisen ympäristön mukaan. Konsernitilinpäätöksen esittämismuutusta on euro, joka on myös konsernin emoyhtiön valuutta.

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut tilikaudella 1.1.–31.12.2018

Harkinnan osa-alue	Harkinnan kohde
Omaisuserien luokittelu myytävänä olevaksi tai lopetettavaksi toiminnoksi	Naudanrehuliiketoiminta lopetetuksi toiminnoksi, kohta 3.1
Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	Tuotemerkin arvonalennus, kohta 4.1.3
Vaihto-omaisuuden arvostaminen	Tuotevaraston arvostamiseen liittyvä arvonalennus, kohta 4.5
Laskennallisten verosaamisten määrä	Laskennalliset verosaamiset tytäryhtiön tilikauden tappiosta, kohta 6.1
Rahoitusriskien hallinta	Valuuttariskiltä suojautuminen, kohta 5.5.3

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan alun perin tapahtumapäivän kurssiin toimintavaluutassa. Käytännössä käytetään usein kurssia, joka on lähimpänä tapahtumapäivän kurssia. Tilikauden päättyessä avoinna olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat arvostetaan käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia.

Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot käsitellään myynnin tai ostojen oikaisuerinä lukuun ottamatta realisoitumattomista johdannaissovimuksista aiheutuneita kurssieroja, jotka on otettu suojaamaan ulkomaan valuutanmääräisiä rahavirtoja. Nämä kurssierot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja kertyneet kurssierot esitetään omana eränä omassa pääomassa, kunnes ne realisoituvat. Rahoituksen kurssierot kirjataan rahoituksen tuottoihin ja kuluihin lukuun ottamatta kurssieroja niistä veloista, jotka on määritetty suojaamaan ulkomaisiin yksiköihin tehtyjä nettosijoituksia ja jotka ovat siinä tehokkaita. Nämä kurssierot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja kertyneet kurssierot esitetään omana eränä omassa pääomassa, kunnes ulkomaisesta yksiköstä luovutaan kokonaan tai osittain.

Ulkomaisten yksikköjen tilinpäätösten muuntaminen

Konsernitilinpäätöksessä ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmat, joiden toimintavaluutta ei ole euro, muunnetaan euroiksi käyttäen tilikauden keskikurssia. Kaikki tase-erät lukuun ottamatta tilikauden tulosta muunnetaan euroiksi käyttämällä tilinpäätöspäivän valuuttakurssia. Tilikauden tuloksen ja laajan tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa ja laajassa tuloslaskelmassa sekä taseessa aiheuttaa taseen omaan pääomaan kirjattavan

muuntoeron, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen erään ”Muuntoerot”. Muuntoerot, jotka syntyvät ulkomaisien yksikköjen hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta, kirjataan muihin laajan tuloksen erään kohtaan ”Muuntoerot”. Jos raportointikauden aikana luovutaan ulkomaisesta yksiköstä, kertyneet muuntoerot kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota samalla hetkellä, kun vastaava luovutustulos kirjataan.

Ulkomaisen yksikön hankinnan yhteydessä syntynyt liikearvo ja käypiä arvoja koskevat oikaisu käsitellään kyseisen yksikön paikallisen valuutan määräisinä varoina ja velkoina ja muunnetaan raportointikauden päättymispäivän kurssia käyttäen.

1.6 Päättyneellä tilikaudella sovelletut uudet ja muutetut standardit

Raisio-konserni on ottanut käyttöön International Accounting Standards Boardin julkistamat standardit IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista*, IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* ja muutokset standardiin IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut*, jotka tulivat voimaan 1. tammikuuta 2018 alkaen. Standardien käyttöönotolla ei ollut merkittävää vaikutusta Raision tilinpäätökseen. Muilla uusilla tai muutetuilla standardeilla ja tulkinnoilla ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

IFRS 9 ja IFRS 2 -standardimuutosten johdosta konsernin avaavaa tasetta 1.1.2018 on oikaistu. Vain IFRS 2 on johdannut voittovarojen oikaisuun. IFRS 15 -standardilla ei ole olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen eikä sillä ollut avaavaan taseeseen 1.1.2018 vaikutusta.

Uusien ja uudistettujen standardien vaikutus konsernin avaavaan taseeseen

	Tase 31.12.2017	Oikaisu	Avaava tase 1.1.2018	Standardi
Varat				
Pitkäaikaiset varat				
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	-	2,2	IFRS 2
Myytavissä olevat rahoitusvarat	2,2	-2,2	0,0	IFRS 2
Yhteensä	2,2	-2,2	2,2	
Oma pääoma ja velat				
Oma pääoma	264,0	0,7	264,7	IFRS 9
Oma pääoma yhteensä	264,0	0,7	264,7	
Lyhytaikaiset velat				
Ostovelat ja muut velat	42,8	-0,7	42,1	IFRS 9
Yhteensä	42,8	-0,7	42,1	

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista

Konserni otti IFRS 15 -standardin käyttöön 1.1.2018. Standardi korvasi aikaisemmat IAS 11 *Pitkäaikaishankkeet* ja IAS 18 *Tuotot sekä niihin liittyvät tulokset*. Myyntituotot asiakassopimuksista standardi sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen myyntituottojen kirjaamisesta, mihin määrään ja milloin myyntituotot kirjataan. Tuloutus tapahtuu, kun (tai sitä mukaa kun) asiakas saa määräysvallan luvattuun tavarahan tai palveluun siinä määrässä, johon yritys odottaa olevansa oikeutettu kyseisistä tuotteista tai palveluista.

Raisio-konsernin myynti asiakkaille on pääasiassa tuotteiden myyntiä. Konserni kirjaa myyntituotot, kun asiakas saa määräysvallan tuotteisiin. Määräysvallan katsotaan siirtyvän toimitustapalausekkeiden ehtojen mukaisesti yhtenä ajankohtana. Valmistumisasteen mukaisesti tuloutettavia sopimuksia Raisio-konsernissa ei ole. Myyntituotot palveluista kirjataan ajan kuluessa, kun palvelu on suoritettu. Mahdolliset muuttuvat vastikkeet kirjataan todennäköiseen määräänsä. Tuotteen tai palvelun transaktiohintaan ei sisälly merkittävää rahoituskomponenttia, sillä tuotteen tai palvelun luovutuksen ja maksun välinen aika on enintään vuoden pituinen. Raisio-konserni otti standardin käyttöön täysin takautuvasti. Standardin käyttöön otolla ei ollut olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen. Standardin käyttöönotolla ei siten ole ollut vaikutusta asiakassopimuksista kirjattavien myyntituottojen määrään ja ajoitukseen.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit

Konserni on ottanut IFRS 9 -standardin käyttöön 1.1.2018 alkaen. IFRS 9 sisältää uudistetun ohjeistuksen rahoitusvarojen luokitteluun ja arvostamiseen sekä uuden, odotetuihin luottotappioihin perustuvan mallin rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin ja uudet suojauslaskennan vaatimukset. Lisäksi IFRS 9 sisältää laajennetut liitetieto- ja esitysvaatimukset. Konserni on ottanut IFRS 9 -standardin käyttöön ei-takautuvasti. IFRS 9 -standardin käyttöönotolla ei ollut vaikutusta 1.1.2018 avaavan taseeseen kertyneisiin voittovaroihin.

Konsernin rahoitusvarat on luokiteltu IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä uudelleen kolmeen eri arvostusryhmään: jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluvat rahoitusvarat, jotka on tarkoitus pitää sopimuksen loppuun asti ja joiden rahavirta muodostuu pelkästään pääomasta ja korosta. Raisio on luokitellut jaksotettuun hankintamenuon kirjattaviin rahoitusvaroihin myyntisaamiset ja muut eräpäivään asti pidettävät saamiset, jotka ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja. Aiemmin myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyneet oman pääoman ehtoiset sijoitukset on luokiteltu käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin. IFRS 9:n mukaisesti näistä sijoituksista kirjataan tulosvaikutteisesti vain osingot. Mahdollista myöhemmin tapahtuvaa myyntiä ei kirjata tulosvaikutteisesti eikä käyvän arvon rahastoon kirjattuja käyvän arvon muutoksia uudelleen luokitella tulosvaikutteisesti. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin on luokiteltu sijoitus- ja yritystodistukset, joita pidetään Raision liiketoimintamallin mukaisesti

kaupankäyntitarkoituksessa ja joilla tavoitellaan pääasiassa lyhyen aikavälin tuottoa markkinahintojen muutoksesta.

Konsernin rahoitusvelat on luokiteltu jaksotettuun hankintamenuon ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin. Konsernin jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat koostuvat korollisista lainoista, rahoitusleasingveloista ja korottomista veloista. Muut rahoitusvelat on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Johdannaiset on luokiteltu joko käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi mikäli niihin sovelletaan suojauslaskentaa.

IFRS 9 edellyttää, että suojauslaskenta on linjassa yhtiön riskienhallintastrategian kanssa ja aiemman IAS 39 mukaisen takautuvan suojaussuhteen tehokkuustestauksen sijaan suojauksen tehokkuutta arvioidaan pääosin eteenpäin suuntautuen laadullisten kriteerien pohjalta. Raisio-konsernin rahoitusriskien hallintapolitiikkansa mukaisesti konserni voi käyttää erilaisia johdannaisia korko- ja valuuttariskeiltä suojautumiseen.

Raportointipäivänä Raisio-konsernilla on käytössä valuuttatermiinijohdannaisia suojaamaan valuuttamääriä saamisia ja velkoja, sekä tulevia kaupallisia rahavirtoja. Tulevat valuuttamääräiset erät ennustetaan kuukausittain seuraavalle vuodelle, joiden pohjalta konserni tekee valuuttajohdannaisopimukset sekä seuraa suojien tehokkuutta. Niiden johdannaisopimusten, joihin sovelletaan suojauslaskentaa ja jotka ovat tehokkaita suojausinstrumentteja, arvonnmuutosten tulosvaikutukset esitetään yhteneväisesti suojatun erän kanssa. Kun johdannaisopimus solmitaan, konserni käsittelee sen erittäin todennäköisen ennakoidun liiketoimen suojausena (rahavirran suojaus). Suojauslaskenta lopetetaan, mikäli suojauslaskennan soveltamisedellytykset eivät enää täyty, suojattava kohde kirjataan pois taseesta, suojausinstrumentti erääntyy tai se myydään tai toteutetaan tai mikäli ennakoidun liiketoimen ei odoteta toteutuvan. Konserni dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin välisen suhteen sekä konsernin riskienhallinnan tavoitteet ja suojaukseen ryhtymisen strategian. Konserni dokumentoi ja arvioi suojausta aloitettaessa ja vähintään jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä suojaussuhteiden tehokkuuden tarkastelemalla suojaavan instrumentin kykyä kumota suojattavan erän käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset. Rahavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien tehokkaan osuuden käyvän arvon muutos kirjataan muun laajan tuloksen erien kautta ja esitetään oman pääoman suojausrahastossa. Suojausinstrumentista omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot siirretään tulosvaikutteisiksi silloin, kun suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon. Suojausinstrumentin voiton tai tappion tehon osuus kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa perusteella joko liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin tai rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Rahoitusvarat	IAS 39	IFRS 9
Valuuttatermiinit	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti
Yritystodistukset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti
Oman pääoman ehtoiset arvopaperit	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta
Myyntisaamiset ja muut saamiset	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettuun hankintamenoon
Rahavarat	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettuun hankintamenoon
Rahoitusvelat	IAS 39	IFRS 9
Valuuttatermiinit	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti
Pankkilainat	Jaksotettuun hankintamenoon	Jaksotettuun hankintamenoon
Rahoitusleasingvelat	Jaksotettuun hankintamenoon	Jaksotettuun hankintamenoon
Ostovelat ja muut velat	Jaksotettuun hankintamenoon	Jaksotettuun hankintamenoon

IFRS 9 -standardin arvonalentumismallin mukaan arvonalentumiset tulee kirjata odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuen, kun aikaisemmin kirjattiin arvonalentuminen silloin, kun oli näyttö saamisen arvon alentumisesta. Raisio-konserni soveltaa standardiin sisältyvää yksinkertaistettua menettelyä, jonka mukaan luottotappiot kirjataan määrään, joka vastaa koko voimassaoloajalta odotettavissa olevia luottotappioita. Raisio-konserni kirjaa luottotappiovarauksen perustuen keskiarvoon jatkuvien liiketoimintojen edellisten kolmen vuoden toteutuneista luottotappioista suhteessa kutakin vuotta edeltävän tilikauden lopun saataisiin. Johdon harkintaa käyttäen voi Raisio-konserni tarvittaessa kirjata edellä mainittua suuremman luottotappiovarauksen, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä asiakkaan taloudellisista vaikeuksista. Konserni ei odota arvonalentumisten kasvavan merkittävästi standardin käyttöönoton myötä. IFRS 9 edellyttää, että yksinkertaistettua menetelmää sovelletaan myös mahdollisiin IFRS 15 omaisuuseriin ja vuokrasaamisiin.

IFRS 2 Osakeperusteiset maksut

Konserni on ottanut standardin IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* tulleet muutokset käyttöön 1.1.2018 alkaen. Muutokset IFRS 2:een *Osakeperusteisesti maksettavien liiketoimien luokittelu ja arvostaminen* selventävät tietyntyyppisten järjestelyjen kirjanpitoikäisyyttä. Ne koskevat kolmea osa-aluetta: käteisvaroina maksettavien maksujen arvostaminen, osakeperusteiset maksut, joista on vähennetty ennakonpidätys sekä osakeperusteisten maksujen muuttaminen käteisvaroina maksettavasta omana pääomana maksettavaksi.

Muutoksen johdosta Raisio-konserni on uudelleen luokitellut osakepalkkiojärjestelmiensä rahana maksettavat osuudet osaksi osakkeina maksettavia osakeperusteisia maksuja. Laadintaperiaatteiden muutokset on oikaistu avaavaan taseeseen 1.1.2018 voittovaroihin. Muutos koskee seuraavia osakepalkkiojärjestelmiä: järjestelmä 2015 - 2017, järjestelmä 2016 - 2018, järjestelmä 2017 - 2019 ja järjestelmä 2018 - 2020. Konsernin järjestelmien mahdolliset palkkiot maksetaan osittain yhtiön vaihto-osakkeina ja osittain rahana. Rahaosuudella on tarkoitus kattaa palkkiosta

avainhenkilöille aiheutuvia veroja ja veronluontoisia maksuja. Standardimuutoksella oli vähäinen vaikutus Raisio-konsernin tilinpäätökseen.

1.7 Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja muutetut standardit sekä tulkinnat

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, jotka eivät vielä ole voimassa ja joita konserni ei vielä ole soveltanut. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli standardi tai tulkinta tulee voimaan kesken tilikauden, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

* = Kyseistä säännöstä ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa 31.12.2018

IFRS 16 Vuokrasopimukset

IFRS 16 -standardia on sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Uusi standardi korvaa IAS 17 -standardin ja siihen liittyvät tulkinnat. IFRS 16:n seurauksena lähes kaikki vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen pois lukien standardin sisältämät kaksi helpotusta koskien lyhytaikaisia enintään 12 kuukauden vuokrasopimuksia ja arvoltaan vähäisiä vuokrasopimuksia. Luokittelu operatiivisiin ja rahoitusleasingsopimuksiin poistuu. Vuokralleottaja kirjaa taseeseen käyttöoikeusomaisuuserän perustuen sen oikeuteen käyttää kyseistä omaisuuserää sekä vuokrasopimusvelan perustuen velvollisuuteen suorittaa vuokramaksuja. Vuokralleantajan näkökulmasta raportointi säilyy samankaltaisena kuin nykyisin voimassaolevan standardin mukaan, eli vuokrasopimukset jaetaan edelleen rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin. Raisio-konsernilla ei ole merkittäviä sopimuksia vuokralleantajana.

Raisio-konserni ottaa IFRS 16 -standardin käyttöön sen voimaantulopäivästä lähtien. Konsernin taseeseen tulee kirjattavaksi uusia käyttöoikeusomaisuuseriä ja rahoitusvelkoja, jotka liittyvät maa-alueita, varasto- ja liikehuoneistotiloja sekä autoja koskeviin vuokrasopimuksiin.

Raisio-konserni soveltaa IFRS 16 standardiin sisältyvää ”yksinkertaistettua menettelytapaa siirtymässä”. Taseeseen kirjattavat käyttöoikeusomaisuuserä ja rahoitusvelka ovat yhtä suuret siirtohetkellä, jolloin mitään oikaisukirjauksia ei tule avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin eikä vertailutietoja oikaista. Raisio tulee soveltamaan molempia yllä mainittuja IFRS 16 -standardin helpotuksia eikä kirjaa näiden sopimusten osalta käyttöoikeusomaisuuserää eikä velkaa taseeseen.

Raisio-konsernin konsernitilinpäätökseen IFRS 16 -standardilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta. Alustavan arvioinnin perusteella Raisio-konserni tulee kirjaamaan noin 1,9 miljoonan euron omaisuuserän vuokraoikeuksista ja vastaavasti niihin liittyvän leasingvelan 1.1.2019.

IFRS 16 -standardin käyttöönoton odotetaan parantavan liikevoittoa vähän, sillä nykyisten operatiivisten vuokrasopimusten kirjauskäytännön mukaan kirjattavan vuokratulon sijasta tuloslaskelmaan kirjataan käyttöoikeuserästä poisto ja rahoitusleasingvelasta rahoituskuluissa esitettävä korkokulu. Uuden standardin käyttöönotolla on myös vaikutus konsernin rahavirtalaskelman esitystapaan, mutta muutoksella ei tule olemaan merkittävää vaikutusta liiketoiminnan rahavirtaan. Arviointi tulee valmistumaan vuoden 2019 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Muut uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat

IFRIC 23 *Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus* (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää kirjanpitokäsittelyä tilanteessa, jossa yhteisön verotuksellinen ratkaisu odottaa vielä veroviranomaisen hyväksymistä. Olennainen kysymys on arvioida, tuleeko veroviranomainen hyväksymään yhteisön valitseman ratkaisun. Tätä harkittaessa oletetaan, että veroviranomaisella on pääsy kaikkeen asiaan kuuluvaan tietoon arvioidessaan ratkaisua.

Muilla uusilla tai uudistetuilla standardimuutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta Raisio-konsernin konsernitilinpäätökseen.

1.8 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Loppuvuonna 2018 julkistetun uuden strategian toteuttamiseksi Raisio uudisti vuoden 2019 alusta raportoitavat segmenttinsä konsernin liikeideoiden mukaiseksi. Uudet raportoitavat segmentit ovat Terveelliset elintarvikkeet ja Terveelliset ainesosat ja Muut toiminnot. Raisio-konserni raportoi tammi-maaliskuun 2019 osavuositarkastuksesta alkaen uuden rakenteen mukaisesti ja vertailukauden luvut siltä osin kuin ne on saatavissa.

Terveelliset elintarvikkeet -segmentti keskittyy kuluttajabrändeihin markkina-alueenaan Eurooppa. Terveelliset elintarvikkeet -segmentti muodostuu toimintasegmenteistä, jotka ovat Pohjois-Eurooppa, Keski- ja Itä-Eurooppa sekä Länsi-Eurooppa (aiemmin Pohjois- ja Itä-Eurooppa, Länsi-Eurooppa ja Muu maailma).

Terveelliset ainesosat -segmentti sisältää kalanrehujen ja Benecol-tuotteiden ainesosan myynnin sekä viljapohjaisten elintarvikkeiden ja niiden ainesosien myynnin teollisuudelle ja suurkeittiöille. Myös operaatiot, johon kuuluvat tuotanto, hankinta ja toimitusketju raportoidaan osana Terveelliset ainesosat -segmenttiä.

2 Tuotot ja segmentti-informaatio

Sisältö

Tuotot ja segmentti-informaatio -liitetietoon on koottu jatkuvien toimintojen liikevaihtoon liittyvien tuloserien liitetiedot ja segmentti-informaatioon liittyvien tulos- ja taseerien liitetiedot.

2.1 Tiedot segmenteittäin

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Raisio-konserni uudisti alkuvuonna 2018 organisaatorakenteensa. Yhtiö julkisti 4.5.2018 allekirjoittaneensa sopimuksen naudanrehuliiketoimintansa myynnistä Lantmännen Agro Oy:lle, jolle liiketoiminta siirtyi 1.11.2018. Tästä johtuen yhtiö muutti taloudellista raportointiaan ja raportoitavia segmenttejä. Raision jatkuvina toimintoina raportoitavat segmentit ovat Terveelliset elintarvikkeet (aiemmin Brändit), Raisioaqua (aiemmin osa Raisioagroa) ja Muut toiminnot. Terveelliset elintarvikkeet ja Raisioaqua -segmentit ovat konsernin strategisia toimintayksiköitä, joita johdetaan erillisinä yksiköinä ja joiden toiminnan tulosta ylin johto tarkastelee säännöllisesti. Raportoitavien segmenttien tuotteet ovat erilaisia ja edellyttävät erilaisia jakelukanavia ja markkinointistrategioita.

Terveelliset elintarvikkeet -segmentti koostuu useammasta erillisestä toimintasegmentistä, jotka on yhdistelty yhdeksi raportoitavaksi segmentiksi. Kyseisen raportoitavan segmentin eri toimintasegmenteillä on samankaltaiset tuotteet, tuotantoprosessit, asiakasryhmät, markkinastrategiat ja riskiprofiilit. Raportoitavaan segmenttiin luetut toimintasegmentit kehittävät, valmistavat, myyvät ja markkinoivat elintarvikkeita ja niiden ainesosia kaupalle ja teollisuudelle sekä lisensoivat elintarvikkeisiin ja niiden aineosiin liittyviä aineettomia oikeuksia ulkopuolisille yrityksille. Terveelliset elintarvikkeet -segmenttiin kuuluvat seuraavat toimintasegmentit: Pohjois- ja Itä-Eurooppa, Länsi-Eurooppa sekä Muu maailma (aiemmin Terveelliset elintarvikkeet, Benecol, Makeiset 29.12.2017 asti ja Benemilk).

Vuonna 2017 osana Raisioagro-segmenttiä raportoitu viljakauppa-liiketoiminta on raportoitu 1.1.2018 alkaen osana Terveelliset elintarvikkeet -yksikön Pohjois- ja Itä-Euroopan toimintoja.

Terveelliset elintarvikkeet-segmentti

- Pohjois- ja Itä-Eurooppa
- Länsi-Eurooppa
- Muu maailma

Raisioaqua muodostaa yhden toimintasegmentin, johon kuuluu kalanrehuliiketoiminta. Segmentin kalanrehuliiketoiminta valmistaa kalanrehuja Raisiossa sijaitsevassa tuotantolaitoksessaan. Raisioaqua on edelläkävijä ympäristöystävällisissä rehuinnovaatioissa ja ruokintaratkaisuisissa

sekä kalankasvatukseen liittyvissä digitaalisissa lisäarvopalveluissa. Kalanrehuja myydään Suomessa ja sen lähialueilla, pääasiassa Venäjällä.

Raisioaqua

- Kalanrehuliiketoiminta

Muut toiminnot -segmenttiin kuuluvat konsernille yhteiset ja sitä palvelevat toiminnot: talous, rahoitus, tietohallinto, henkilöstöhallinto, lakiasiat, viestintä ja kiinteistöjen hallinta- ja huoltopalvelut. Benemilk on raportoitu 1.1.2018 alkaen osana Muut toiminnot -segmenttiä.

Lantmännen Agro Oy:lle myyty Raision naudanrehuliiketoiminta, joka aikaisemmin raportoitiin Raisioagro-segmentissä, raportoidaan lopetettuna toimintona tässä tilinpäätöksessä IFRS 5:n mukaisesti (kohta 3.1 Liiketoimintojen hankinnat ja luovutukset). Raisio-konsernin loppuvuonna 2017 myymä makeisliiketoiminta raportoitiin lopetettuna toimintona vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Muutosten osalta vuoden 2017 vertailutiedot on oikaistu tuloslaskelman, rahavirtalaskelman ja tunnuslukujen osalta.

Laadintaperiaatteet

Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka vastaa ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavaa sisäistä raportointia. Johdon sisäinen raportointi laaditaan IFRS-periaatteiden mukaisesti.

Ylimmäksi operatiiviseksi päätöksentekijäksi on nimetty strategisia päätöksiä tekevä konsernin johtoryhmä. Johtoryhmä vastaa resurssien kohdistamisesta toimintasegmenteille ja niiden tulosten arvioinnista. Raportoitavat segmentit perustuvat konsernin liiketoiminnalliseen segmenttijakoon.

Konsernin segmenttien tulokellisuutta arvioidaan niiden liiketuloksen perusteella, ja liiketulokseen perustuvat myös päätökset resurssien allokoinnista segmenteille. Liiketulosta pidetään myös sopivana mittarina, kun segmenttien tulokellisuutta verrataan vastaavien toimialojen muihin yrityksiin. Ylimpänä operatiivisena päätöksentekijänä konsernin johtoryhmä vastaa segmenttien tuloksen arvioinnista ja resurssien jakamisesta segmenteille.

Segmenttien varat ja velat ovat sellaisia eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan tai jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Kohdistamattomat erät sisältävät vero- ja rahoituseriä sekä koko konsernille yhteisiä eriä. Segmenttien välinen hinnoittelu tapahtuu käypään markkinahintaan. Investoinnit koostuvat aineettomien hyödykkeiden lisäyksistä, joita käytetään useammalla kuin yhdellä tilikaudella.

Segmenttien tuloslaskelmatiedot vuosi 2018 ja 2017

1.1.–31.12.2018 (Milj. euroa)	Terveelliset elintarvikkeet	Raisioaqua	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Ulkoinen myynti					
Tavaroiden myynti	200,4	25,9			226,3
Palveluiden myynti	0,2	0,0	1,1		1,3
Rojaltituotot	0,3		0,4		0,7
Ulkoinen myynti yhteensä	200,9	25,9	1,5		228,2
Sisäinen myynti	0,3			-0,3	0,0
Liikevaihto	201,1	25,9	1,5	-0,3	228,2
Poistot	-3,2	-0,7	-1,8		-5,6
Arvonalentumiset	0,0		-8,7		-8,8
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-3,2	-0,7	-10,5	0,0	-14,4
Segmentin liiketulos	30,8	-0,8	-13,5		16,6
Täsmäytyslaskelma					
Segmenttien liiketulos					16,6
Rahoitustuotot ja -kulut					-0,8
Verot					-3,7
Lopetetut toiminnot					15,7
Tilikauden tulos					27,8

8,7 miljoonan arvonalennustappio liittyy Honey Monster -brändin arvonalentumiseen (kohta 4.1.1).

1.1.–31.12.2017 (Milj. euroa)	Terveelliset elintarvikkeet	Raisioaqua	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Ulkoinen myynti					
Tavaroiden myynti	200,9	31,8	0,0		232,8
Palveluiden myynti	0,2	0,0	0,9		1,1
Rojaltituotot	0,3	0,0	0,5		0,8
Ulkoinen myynti yhteensä	201,4	31,9	1,3		234,6
Sisäinen myynti	0,0			0,0	0,0
Liikevaihto	201,4	31,9	1,3	0,0	234,6
Poistot	-3,6	-0,5	-1,9		-6,0
Arvonalentumiset	-0,5		-7,5		-8,0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-4,1	-0,5	-9,4	0,0	-14,0
Segmentin liiketulos	38,4	2,4	13,3		54,1
Täsmäytyslaskelma					
Segmenttien liiketulos					54,1
Rahoitustuotot ja -kulut					-1,4
Verot					-12,3
Lopetetut toiminnot					-57,7
Tilikauden tulos					-17,3

Raisio-konsernin naudanrehuliiketoiminta siirtyi 1.11.2018 uudelle omistajalle. Naudanrehuliiketoiminta raportoidaan tilinpäätöksessä 2018 lopetetuissa toiminnoissa. Vertailukauden luvut on muutettu vastaavasti. Vuonna 2017 divestoitu makeisliiketoiminta sisältyi vuoden 2017 tilinpäätöksen lopetettuun toimintoon.

31.12.2018 (Milj. euroa)	Terveelliset elintarvikkeet	Raisioaqua	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Segmentin varat	145,8	13,0	20,7	-0,4	179,1
Sisältää:					
Pitkäaikaisten varojen lisäykset	3,2	1,4	1,0		5,6
Varojen täsmäytys konsernin varoihin					
Segmenttien varat yhteensä					179,1
Laskennalliset verosaamiset					2,3
Lainasaamiset ja muut rahoitukseen liittyvät saamiset					0,6
Johdannaiset					0,3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					89,0
Rahavarat					53,1
Varat yhteensä					324,4
Segmentin velat	24,7	0,6	6,1	-0,4	30,9
Velkojen täsmäytys konsernin velkoihin					
Segmenttien velat					30,9
Laskennalliset verovelat					4,0
Rahoitusvelat					
Johdannaiset					0,0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					23,0
Verovelat					1,0
Osinkovelat					0,4
Rahoitukseen liittyvät velat					0,2
Velat yhteensä					59,6
Nettovarat					264,8

31.12.2017 (Milj. euroa)	Terveelliset elintarvikkeet	Raisioaqua	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Segmentin varat	139,1	10,1	30,3	-0,3	179,2
Sisältää:					
Pitkäaikaisten varojen lisäykset	1,5	3,0	5,6		10,1
Varojen täsmäytys konsernin varoihin					
Segmenttien varat					179,2
Lopetettujen toimintojen segmenttivarallisuus					28,2
Laskennalliset verosaamiset					2,7
Lainasaamiset ja muut rahoitukseen liittyvät saamiset					0,0
Johdannaiset					0,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					2,0
Rahavarat					149,0
Taseen mukaiset varat					361,3
Segmentin velat	22,4	1,6	7,2	-0,3	30,9
Velkojen täsmäytys konsernin velkoihin					
Segmenttien velat					30,9
Lopetettujen toimintojen segmenttivelat					11,7
Laskennalliset verovelat					5,1
Johdannaiset					0,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					45,9
Verovelat					3,0
Osinkovelat					0,4
Rahoitukseen liittyvät velat					0,0
Taseen mukaiset velat					97,3
Nettovarat					264,0

Pitkäaikaiset varat, jotka eivät sisällä laskennallisia verosaamia eivätkä rahoitusinstrumentteja

Pitkäaikaiset varat sisältävät pitkäaikaiset aineelliset hyödykkeet ja aineettomat oikeudet, liikearvon ja muut aineettomat hyödykkeet. Yli 65 prosenttia pitkäaikaisista varoista on Terveelliset elintarvikkeet -segmentin Länsi-Euroopan toimintasegmentissä Isossa-Britanniassa.

(Milj. euroa)	2018	%	2017	%
Suomi	38,6	34	45,3	35
Iso-Britannia	75,7	66	84,8	65
Muu Eurooppa	0,1	0	0,3	0
Yhteensä	114,4	100	130,3	100

Maantieteelliset tiedot

Konsernin liiketoiminta jakautuu pääosin eri maantieteellisille alueille seuraavasti:

(Milj. euroa)	1–12/2018	%	1–12/2017	%
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta, koko konserni				
Suomi	86,1	37,7	78,3	33,4
Iso-Britannia	61,5	26,9	57,8	24,6
Muu Eurooppa	76,2	33,4	92,4	39,4
Muu maailma	4,5	2,0	6,1	2,6
Yhteensä	228,2	100,0	234,6	100,0
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta, Terveelliset elintarvikkeet -segmentti				
Suomi	73,5	36,6	65,9	32,7
Iso-Britannia	61,1	30,4	57,3	28,5
Muu Eurooppa	61,9	30,8	72,4	35,9
Muu maailma	4,4	2,2	5,8	2,9
Yhteensä	200,9	100,0	201,4	100,0
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta, Raisioaqua-segmentti				
Suomi	11,6	44,6	11,6	36,4
Venäjä	14,0	54,0	19,5	61,4
Muu Eurooppa	0,3	1,2	0,5	1,5
Muu maailma	0,1	0,2	0,3	0,8
Yhteensä	25,9	100,0	31,8	100,0
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta, muut toiminnot				
Suomi	1,1	73,2	0,9	68,8
Iso-Britannia	0,4	26,8	0,4	31,2
Yhteensä	1,5	100,0	1,3	100,0

Terveelliset elintarvikkeet -toimintasegmentin markkina-alueet ovat Pohjois- ja Itä-Eurooppa, Länsi-Eurooppa ja Muu maailma. Terveelliset elintarvikkeet -toimintasegmentin Pohjois- ja Itä-Euroopan päämarkkina-alueet ovat Suomi, Puola, Venäjä ja Ukraina. Toimintasegmentin liikevaihto muodostuu pääasiassa Benecol-, Elovena- ja Nordic-brändien tuotteiden myynnistä. Länsi-Euroopan liiketoiminnan markkina-alueet ovat Iso-Britannia, Irlanti ja Belgia. Näiden markkinoiden liikevaihto muodostuu Benecol-kuluttajatuotteiden myynnistä. Muu maailma sisältää Benecol-tuotteiden ainesosan myynnin ja elintarvikeviennin muille kuin konsernin päämarkkina-alueille.

Raisioaqua-toimintasegmentin päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Luoteis-Venäjä.

Muut toiminnot -toimintasegmentin tuotot koostuvat pääosin vuokra- ja rojaltituotoista.

Liikevaihto markkina-alueittain
Terveelliset elintarvikkeet
-yksikkö (milj. €)
2018

● Suomi **73,5**
● Iso-Britannia **61,1**
● Muu Eurooppa **61,9**
● Muu maailma **4,4**

2017

● Suomi **65,9**
● Iso-Britannia **57,3**
● Muu Eurooppa **72,4**
● Muu maailma **5,8**

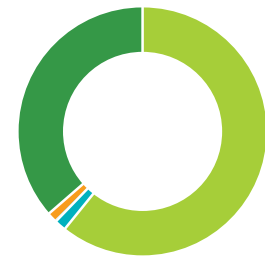
Liikevaihto markkina-alueittain
Raisioaqua-yksikkö (milj. €)

2018

● Suomi **11,6**
● Venäjä **14,0**
● Muu Eurooppa **0,3**
● Muu maailma **0,1**

2017

● Suomi **11,6**
● Venäjä **19,5**
● Muu Eurooppa **0,5**
● Muu maailma **0,3**

2.2 Tuotot

Laadintaperiaatteet

Raisio-konsernin pääasialliset tulovirrat on kuvattu kohdassa Tiedot segmenteistä. Liikevaihtona esitetään myytyjen tuotteiden ja palveluiden saadun tai saatavan vastikkeen perusteella määritetty käypä arvo, josta on vähennetty annetut alennukset ja välilliset verot. Valuuttajohdannaisten tehokas osuus kirjataan myyntituottojen oikaisuksi silloin, kun on kyseessä rahavirran suojaus.

Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun asiakas on saanut omistusoikeuden ja omistukseen liittyvät riski ja edut ovat siirtyneet ostajalle, jolloin määräysvallan katsotaan siirtyneen asiakkaalle. Myyntituotot kirjataan yhtenä ajankohtana ja tämä ajankohta on riippuvainen toimituksessa käytetyistä toimitusehdoista. Silloin kun tuotteiden myyntiin liittyy paljousalennuksia, ne käsitellään muuttuvina vastikkeina. Vastikkeen määrä kirjataan tällöin joko todennäköiseen rahamäärään tai odotusarvoon. Tuotot palveluista kirjataan silloin, kun palvelu on suoritettu. Asiakkailta saataviin vastikkeisiin ei sisälly merkittäviä rahoituskomponentteja.

Raisio-konsernille ei synny merkittäviä asiakassopimuksen saamisesta aiheutuvia lisämenoja, jotka täyttäisivät aktivointikriteerit. Mahdolliset lisämenot on kirjattu kuluksi kun ne ovat toteutuneet, koska niiden perusteella aktivoitava omaisuususerä kirjattaisiin kuluksi viimeistään vuoden kuluessa lisämenon syntymisestä. Yksittäiset tuotteet tai tuote-erät muodostavat yleensä suoriteveloitteen. Konserni hyödyntää IFRS 15:n sisältyvää käytännön apukeinoa eikä esitä tietoja raportointipäivänä täyttämättä olevia suoriteveloitteita liittyen sopimukseen, joiden kesto aika on enintään yksi vuosi.

Lisenssi- ja rojaltiltuottojen tuloutus kirjataan, kun myöhemmin tapahtuva myynti tuloutuu.

2.2.1 Liikevaihto

Liikevaihto

Raisio-konsernin liikevaihto koostuu pääasiassa erityyppisten tuotteiden myynnistä. Palveluiden myynti käsittää mm. kiinteistön vuokraukseen liittyvän myynnin konsernin ulkopuolisille asiakkaille

Myyntituotot

(Milj. euroa)	1–12/ 2018	%	1–12/ 2017	%
Tavaroiden myynti	226,3	99,2	232,8	99,2
Palveluiden myynti	1,3	0,6	1,1	0,5
Rojaltiltuotot	0,7	0,3	0,7	0,3
Liikevaihto yhteensä	228,2	100,0	234,6	100,0

Myyntituotot segmenteittäin

(Milj. euroa)	1–12/ 2018	%	1–12/ 2017	%
Pohjois- ja Itä-Eurooppa	101,06		98,09	
Länsi-Eurooppa	66,42		68,17	
Muu maailma	33,64		35,16	
Terveelliset elintarvikkeet	201,1	88,1	201,4	85,9
Raisioaqua	25,9	11,4	31,8	13,6
Muut	1,5	0,6	1,3	0,6
Segmenttien välinen myynti	-0,3	-0,1	-0,0	-0,0
Liikevaihto yhteensä	228,2	100,0	234,6	100,0

Konsernin asiakaskunta koostuu melko suuresta määrästä asiakkaita eri markkina-alueilla. Yhdenkään asiakkaan liikevaihto ei ollut vuosina 2018 ja 2017 IFRS 8:n mukaan määriteltäviä merkittäviä asiakkaita, joilta saadut tuotot olisivat ylittäneet 10 % koko konsernin liikevaihdosta.

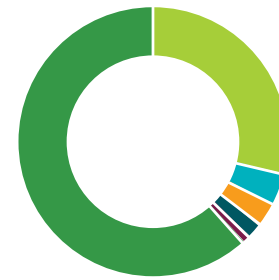
Liikevaihto eri valuutoissa

Raisio-konserni toimii kansainvälisesti, ja sen liiketoimintaan liittyy siksi valuuttakurssivaihteluista aiheutuvia riskejä, jotka muodostuvat eri valuutoissa olevista tulojen rahavirroista (transaktioriski) sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden liikevaihdon muuntamisesta euroiksi (translaatoriski).

Liikevaihto eri valuutoissa paikallisissa toimintavaluutoissa 2018

(Milj. euroa)	
EUR	142,6
GBP	64,8
RUB	9,1
PLN	6,8
UAH	4,1
USD	0,8

Liikevaihto eri valuutoissa (milj. €) 2018

- EUR **142,6**
- GBP **64,8**
- RUB **9,1**
- PLN **6,8**
- UAH **4,1**
- USD **0,8**

Transaktioriski

Merkittävä osa Raisio-konsernin myynnistä tapahtuu paikallisissa toimintavaluutoissa ja ei siten aiheuta transaktioriskiä. Silloin kun myynti tapahtuu eri valuutassa kuin toimintavaluutta, Raisio-konsernin politiikkana on suojata tämä myynti ja tulevaisuudessa erittäin todennäköisesti tapahtuva myynti valuuttatermiinillä. Raisio-konsernin eri liiketoimintayksiköt vastaavat oman liiketoimintaansa liittyvän transaktioriskin seuraamisesta ja suojaamisesta. Suojauslaskennassa valuuttatermiinien suojaustulokset kohdistetaan tuloslaskelmaan samanaikaisesti suojattavan kohteen valuuttakurssimuutoksen tuloutuksen kanssa. Raisio-konsernin merkittävimmät myyntiin liittyvät transaktioriskit ovat Terveelliset elintarvikkeet -segmentin Pohjois- ja Itä-Euroopan toimintasegmentin osalta Yhdysvaltain dollarissa ja Sveitsin frangissa sekä Länsi-Euroopan toimintasegmentin osalta euroissa.

Liikevaihdon transaktioriski 2018

(Milj. euroa)	EUR	USD	CHF	RUB	SEK
+10 % muutos valuuttakurssissa	0,3	0,4	1,0	0,4	0,1
-10 % muutos valuuttakurssissa	-0,3	-0,4	-1,0	-0,4	-0,1

Translaatoriski

Muutokset tilinpäätöspäivän kurseissa vaikuttavat Raisio-konsernin euromääräiseen liikevaihtoon aiheuttaen translaatoriskin. 37,5 prosenttia Raisio-konsernin liikevaihdosta muodostuu muussa toiminnallisessa valuutassa kuin eurossa, joten translaatoriski on Raisio-konsernille oleellinen etenkin Ison-Britannian punnan osalta. Translaatoriskiä ei kuitenkaan suojata säännönmukaisesti valuuttajohdannaisilla.

Liikevaihdon translaatoriski 2018

(Milj. euroa)	USD	GBP	PLN	RUB	SEK	UAH
+10 % muutos valuuttakurssissa	0,1	5,9	0,6	0,8	0,0	0,4
-10 % muutos valuuttakurssissa	-0,1	-7,2	-0,8	-1,0	0,0	-0,5

3 Konsernirakenne

Sisältö

Tämä osio sisältää hankittuja liiketoimia ja konsernirakennetta kuvaavat liitetiedot. Konsolidointiperiaatteet on esitetty kohdassa 1.3. Konsolidointiperiaatteet.

3.1 Liiketoimintojen hankinnat ja luovutukset

Liiketoimintojen hankinnat

Vuosina 2018 ja vuosina 2017 ei ole ollut liiketoimintojen hankintoja.

Laadintaperiaatteet

Myydyt tytäryhtiöt ovat mukana konsernitilinpäätöksessä siihen saakka, kun määräysvallasta on luovuttu.

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Naudanrehuliiketoiminta esitetään lopetettuna toimintona vuoden 2018 tilinpäätöksessä IFRS 5:n mukaisesti.

Liiketoimintojen luovutukset

Raisio-konsernin naudanrehuliiketoiminta siirtyi 1.11.2018 uudelle omistajalle, Lantmännen Agro Oy:lle. Samassa yhteydessä Raisio luopui osakkuusyrityksestään Vihervakka Oy:stä. Yritysjärjestely toteutettiin osakekauppana ja siihen liittyvä käyttöomaisuus myytiin erillisellä kaupalla. Koko naudanrehuliiketoiminnan velaton kauppahinta oli 34 miljoonaa euroa. Ostaja suoritti Raision myymien naudanrehuliiketoiminnan osakkeiden ja käyttöomaisuuden kauppahintana 30,2 miljoonaa euroa. Naudanrehuliiketoiminnan myynnistä syntyi 12,5 miljoonan euron luovutusvoitto. Raision myymään naudanrehuliiketoimintaan kuului kaksi tuotantolaitosta Suomessa. Naudanrehuliiketoiminta esitetään lopetettuna toimintona tässä tilinpäätöksessä IFRS 5:n mukaisesti.

Raision makeisliiketoiminnat Isossa-Britanniassa ja Tšekissä siirtyivät osaksi Valeo Foods Groupin liiketoimintaa vuonna 2017. Yritysjärjestely toteutettiin osakekauppana ja sen velaton kauppahinta oli 100 miljoonaa euroa. Ostaja suoritti Raision myymien makeisyhtiöiden osakkeiden kauppahintana 76,8 miljoonaa euroa. Makeisliiketoiminnan myynnistä Raisiolle syntyi 38,4 miljoonan euron luovutustappio. Raision myymään makeisliiketoimintaan kuuluivat kuusi tuotantolaitosta Isossa-Britanniassa ja Tšekissä sekä brändit, joista tunnetuimpia ovat Poppets, Fox's, XXX, Just ja Pedro. Makeisliiketoiminta esitettiin lopetettuna toimintona vuoden 2017 tilinpäätöksessä IFRS 5:n mukaisesti.

Tuloslaskelma lopetetut toiminnot

(Milj. euroa)	1–12/2018		1–12/2017	
	Naudanrehut	Naudanrehut	Makeiset	Yhteensä
Liikevaihto	57,6	72,3	96,0	168,3
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	-49,3	-63,9	-78,3	-142,2
Bruttokate	8,4	8,3	17,7	26,0
Liiketoiminnan tuotot ja kulut, netto	7,9	-6,5	-9,8	-16,2
Arvon alentumispoisto liikearvosta ennen luovutusta			-28,7	-28,7
Liiketulos	16,2	1,9	-20,8	-18,9
Rahoitustuotot ja -kulut		0,0	-0,3	-0,3
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0,1	0,0		0,0
Tulos ennen veroja	16,3	1,9	-21,1	-19,2
Tuloverot	-0,6	-0,4	0,3	0,0
Lopetettujen toimintojen tulos verojen jälkeen	15,7	1,5	-20,8	-19,3
Tulos lopetettujen toimintojen luovutuksesta verojen jälkeen			-38,4	-38,4
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista	15,7	1,5	-59,2	-57,7
Lopetettujen toimintojen verot				
Vero lopetettujen toimintojen tuloksesta	-0,6	-0,4	-1,3	-1,6
Vero lopetettujen toimintojen luovutuksesta			1,6	1,6
Lopetettujen toimintojen verot yhteensä	-0,6	-0,4	0,3	0,0

Lopetettujen liiketoimintojen rahavirrat

(Milj. euroa)	1-12/2018	1-12/2017	1-12/2017
	Naudanrehut	Naudanrehut	Makeiset
Liiketoiminnan rahavirrat	-1,0	4,2	7,6
Investointien rahavirrat	31,2	-0,2	71,4
Rahoituksen rahavirrat	4,5		-5,6
Rahavirrat yhteensä	34,7	4,0	73,4

Lopetetun naudanrehuliiketoiminnan vaikutukset konsernin taloudelliseen asemaan

(Milj. euroa)	1-12/2018	1-12/2017
Pitkäaikaiset varat	15,7	16,2
Vaihto-omaisuus	7,9	7,3
Lyhytaikaiset saamiset	5,2	5,5
Lainasaamiset (cash pool)	-4,5	0,6
Rahavarat		0,1
Varat yhteensä	24,3	29,7
Lyhytaikainen vieras pääoma	7,3	11,7
Velat yhteensä	7,3	11,7
Myyty nettovarallisuus	17,0	
Kertyneet muuntoerot		
Myydyn liiketoiminnan luovutusvoitto/-tappio sisältäen kertyneet muuntoerot	13,2	
Myynnille kohdistetut kaupan kulut	-0,8	
Tulosvaikutus liikeluokseen	12,5	
Velaton kauppahinta	34,0	
Muut korottomat nettovelkaan liittyvät erät	-0,7	
Myydyn tytäryrityksen korollinen nettorahoitusvelka luovutushetkellä	4,5	
Myydyn liiketoiminnan kauppahinta	30,2	
Myydyn liiketoiminnan kauppahinta	30,2	
Myydyn liiketoiminnan korollinen nettorahoitusvelka luovutushetkellä	-4,5	
Liiketoiminnan myynti oikaistuna luovutushetken rahavaroilla	34,7	
Myynnin rahavirta kuluineen	34,7	
Rahavirtalaskelmassa		
Liiketoiminnan myynti oikaistuna luovutushetken rahavaroilla	34,7	
Investointien rahavirta	-0,4	
Liiketoiminnan rahavirta	-1,0	
Investointien rahavirta, alv velka	1,4	
Myydyn toiminnon rahavirtavaikutus yhteensä ja lainasaamisten takaisinmaksut	34,7	

Lopetetun naudanrehuliiketoiminnan EPS

Tulos per osake vuonna 2018 oli 0,10 euroa. Vuonna 2017 tulos per osake oli 0,01.

Lopetetun makeisliiketoiminnan vaikutukset konsernin taloudelliseen asemaan

(Milj. euroa)	1–12/2017
Pitkäaikaiset varat	116,4
Vaihto-omaisuus	11,8
Lyhytaikaiset saamiset	17,5
Lainasaamiset (cash pool)	-15,4
Rahavarat	2,8
Varat yhteensä	133,2
Pitkäaikainen vieras pääoma	2,3
Lyhytaikainen vieras pääoma	17,5
Velat yhteensä	19,8
Myyty nettovarallisuus	113,4
Kertyneet muuntoerot	-1,5
Myydyn liiketoiminnan luovutusvoitto/-tappio sisältäen kertyneet muuntoerot	-36,5
Myyntille kohdistetut kaupan kulut	-0,8
Myyntille kohdistettu myyntisaamisten takausvaraus	-1,1
Tulosvaikutus liikutukseen	-38,4
Velaton kauppahinta	100,0
Tehtaisiin liittyvä investointivelka ja muut korottomat nettovelkaan liittyvät erät	10,6
Myytujen tytäryritysten korollinen nettorahoitusvelka luovutushetkellä	12,6
Osakkeiden kauppahinta	76,8
Osakkeiden kauppahinta	76,8
Myytujen tytäryritysten korollinen nettorahoitusvelka luovutushetkellä	-12,6
Tytäryritysten myynti oikaistuna luovutushetken rahavaroilla	89,4
Myyntin rahavirta kuluineen	86,0
Rahavirtalaskelmassa	
Tytäryritysten myynti oikaistuna luovutushetken rahavaroilla	89,4
Investointien rahavirta	-5,4
Liiketoiminnan rahavirta	7,6
Lainasaamisten muutos	-5,6
Myydyn toiminnon rahavirtavaikutus yhteensä ja lainasaamisten takaisinmaksut	86,0

Lopetetun makeisliiketoiminnan EPS

Tulos per osake vuonna 2017 oli -0,38 euroa.

3.2 Osuudet osakkuusyrityksissä

Osakkuusyritykset

Konsernilla ei tilinpäätöshetkellä ole osakkuusyrityksiä. Vuonna 2017 konsernilla oli yksi osakkuusyritys Vihervakka, joka kuului Raision naudanrehuliiketoimintaan. Raisio luopui osakkuusyrityksestään Vihervakka Oy:stä samassa yhteydessä kuin Raision naudanrehuliiketoiminta myytiin 1.11.2018 Lantmännen Agro Oy:lle. Naudanrehuliiketoimintaan liittyvä osakkuusyritys sisältyy lopetettuna toimintona esitettyyn naudanrehuliiketoimintaan.

(Milj. euroa)	2018	2017
Kirjanpitoarvo 1.1.	0,7	0,7
Lisäykset		0,0
Myynnit ja muut vähennykset	-0,8	0,0
Osuus tilikauden tuloksesta	0,1	0,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,0	0,7

Osakkuusyrityksen kirjanpitoarvoon ei sisälly liikearvoa.

Osakkuusyhtiön varat, velat, liikevaihto ja voitto/tappio

(Milj. euroa)	2018	2017
Varat		2,6
Velat		0,8
Liikevaihto	2,0	1,2
Voitto/tappio	0,0	-0,1

Osakkuusyrityksestä on vuonna 2018 saatu osinkoa 7,9 tuhatta euroa (7,7 tuhatta euroa vuonna 2017).

3.3 Tytäryritykset ja määräysvallattomien omistajien osuudet

Konsernin tilinpäätöshetken mukainen rakenne

	Kokonaan omistettujen tytäryritysten lukumäärä		Osittain omistettujen tytäryritysten lukumäärä	
	2018	2017	2018	2017
Terveelliset elintarvikkeet	9	15		3
Raisioaqua	1	1		
Muut toiminnot	8	2	3	

Osittain omistettujen tytäryhtiöiden tulosta ei ole jaettu määräysvallattomille omistajille, koska osittain omistetun yhtiön oman pääoman ollessa negatiivinen ei tilikauden tappiota ole kohdistettu määräysvallattomille omistajille, koska määräysvallattomat omistajat vastaavat tappiosta vain sijoituksensa määrään. Osittain omistetut tytäryhtiöt liittyvät Benemilk-liiketoimintaan.

Raisio-konsernilla ei ole sellaisia tytäryrityksiä, joissa on konsernin kannalta olennainen määräysvallattomien omistajien osuus.

Tilikaudella perustettiin kaksi uutta tytäryhtiötä, Suomeen Raisioaqua Oy ja Irlantiin Raisio Ireland Limited. Yhtiöt aloittivat varsinaisen toimintansa 1.10.2018. Raisioaqua syntyi Raisioagro Oy:n osittaisjakautumisella. Jakautumisen syynä oli eriyttää jakautuvan yhtiön, Raisioagro Oy:n, harjoittamat kaksi eri liiketoimintakokonaisuutta, maatilarehu- ja kalanrehuliiketoiminta, omiin yhtiöihinsä. Jakautuminen toteutettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 c §:n mukaisesti.

Raision naudanrehuliiketoimintaa harjoittava yhtiö Raisioagro Oy siirtyi 1.11.2018 uudelle omistajalle, Lantmännen Agro Oy:lle.

Tilikauden aikana purettiin Raisio Oyj:n 100-prosenttinen belgialainen tytäryhtiö, Raisio Finance NV.

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Tilikauden 2018 aikana tehtiin segmenttien välisiä yhtiömuutoksia. Aiemmin Terveelliset elintarvikkeet -segmenttiin kuuluvat Reso Mejeri Produktion AB, Raisio UK Limited, Glisten Limited, The Glisten Confectionery Limited, FDS Informal Foods Limited, Big Bear Group, Honey Monster Limited ja Benemilk-liiketoimintaan kuuluvat yhtiöt siirrettiin Muut toimintoon. Siirrettyjen yhtiöiden liiketoiminta ei ole Raisio-konsernin strategian mukaista tai niiden toiminta on loppunut. Kyseiset toiminnot eivät ylitä IFRS 8:n mukaisina erillisenä segmenttinä raportoitavan segmentin raja-arvoja.

	Konsernin omistus-osuus, %	Emoyhtiön omistus-osuus, %
TYTÄRYRITYKSET		
Terveelliset elintarvikkeet		
Benecol Limited, Englanti	100,00	
Raisio Eesti AS, Viro	100,00	
OOO Raisio Nutrition, Venäjä	100,00	
Raisio Sp. z o.o., Puola	100,00	
Raisio Staest US Inc., Yhdysvallat	100,00	
Raisio Sverige AB, Ruotsi	100,00	
TOV Raisio Ukraina, Ukraina	100,00	
Ravintoraisio Oy, Raisio	100,00	100,00
Raisio Ireland Limited, Irlanti	100,00	
Raisioaqua		
Raisioaqua Oy, Raisio	100,00	100,00
Muu toiminta		
Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy, Raisio	100,00	50,00
Benemilk Oy, Turku	57,00	
Big Bear Group Limited, Englanti	100,00	
CentriQ Corporation, Yhdysvallat	57,00	
FDS Informal Foods Limited t/a Snacks Unlimited, Englanti	100,00	
Glisten Limited, Englanti	100,00	
The Glisten Confectionery Company Limited, Englanti	100,00	
Honey Monster Foods Limited, Englanti	100,00	
Nordic Feed Innovations Oy, Turku	76,00	76,00
Raisio UK Limited, Englanti	100,00	100,00
Reso Mejeri Produktion AB, Ruotsi	100,00	

4 Sijoitettu pääoma

Sisältö

Tämä osio sisältää liitetiedot jatkuvien toimintojen aineettomista hyödykkeistä – liikearvo mukaan lukien – ja aineellisista hyödykkeistä sekä vaihto-omaisuudesta ja käyttöomaisuuden poistoista ja arvonalentumisista.

4.1 Aineettomat hyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoonsiinä tapauksessa, että hankintameno on luotettavasti määriteltävissä ja on todennäköistä, että hyödykkeestä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi.

Ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan tasapoistona kuluksi tuloslaskelmaan niiden tunnetun tai arvioidun taloudellisen vaikutusajansa kuluessa. Niistä aineettomista hyödykkeistä, jotka ovat taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomia, ei kirjata poistoja, vaan ne testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Konsernilla on tavaramerkkejä, joiden arvioitu taloudellinen vaikutusaika on rajaton.

Aineettomien hyödykkeiden, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, poistoajat ovat seuraavat:

Aineettomat oikeudet	5–10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	5–20 vuotta

Aineettomien hyödykkeiden poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi, toisin sanoen kun se on sellaisessa sijaintipaikassa ja kunnossa, että se pystyy toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Poistojen kirjaaminen lopetetaan, kun aineeton käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi (tai sisältyy myytävänä olevaksi luokiteltuun luovutettavien erien ryhmään) IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti.

Myyntivoitot ja -tappiot määritetään myyntihinnan ja kirjanpitoarvon erotuksena, ja myyntivoitot ja -tappiot sisällytetään tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ja omaisuuserien tasearvot tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä ja aina kun on viitettä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Arvonlennustesteissä arvioidaan kyseistä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuden käypä arvo vähennettynä luovutuksesta johtuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonlennustappio kirjataan tuloslaskelmaan, mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Aiemmin tuloslaskelmaan kirjattu arvonalennus peruutetaan, mikäli kerrytettävissä olevan tulon määrittämisessä käytetyt arvot muuttuvat olennaisesti. Arvonalentumisen peruuttamisen jälkeinen arvo ei saa kuitenkaan ylittää arvoa, joka omaisuudella olisi ollut ilman aikaisempien vuosien arvonalennusta kertyneillä poistoilla vähennettynä.

4.1.1 Aineettomat oikeudet ja hyödykkeet

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Terveelliset elintarvikkeet -segmenttiin hankittujen liiketoimintojen yhdistelemisten yhteydessä kirjatut tavaramerkit on arvioitu taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomiksi. Tavaramerkkien tunnettuus ja pitkä historia tukee johdon käsitystä siitä, että tavaramerkit kerryttävät rahavirtoja määrittelemättömän ajan.

Taloudellisesti vaikutusajaltaan rajoittamattomien tavaramerkkien tasearvon testauslaskelma osoitti viitettä siitä, että Honey Monsterin tavaramerkin arvo on alentunut. Se johti vuoden 2018 tilinpäätöksessä 8,7 miljoonan euron arvonalentumistappion kirjaamiseen. Honey Monster -brändi ei ole yhtiön uuden terveelliseen ruokaan keskittyvän strategian mukainen eikä siihen liity merkittäviä tulonodotuksia. Raisio on vuonna 2016 lisensoinut Honey Monster -brändin Ilossa-Britanniassa sekä myy itse vastaavia tuotteita Ruotsissa ja Tanskassa.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2018

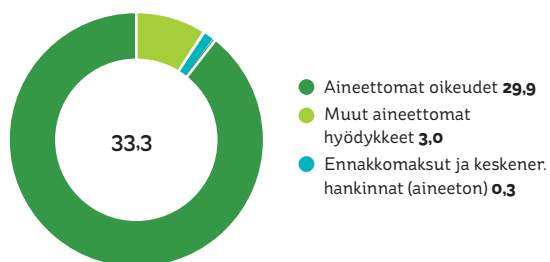
(Milj. euroa)	Kehittämismenot	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	1,2	56,2	17,9	5,2	80,6
Muuntoerot		-0,4	0,0		-0,4
Lisäykset		0,3	0,4	0,2	0,9
Myynnit ja muut vähennykset		-0,4	-0,3		-0,8
Siirrot erien välillä			0,2	-0,2	0,0
Hankintameno 31.12.	1,2	55,6	18,2	5,2	80,3
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-1,2	-16,8	-14,8	-4,9	-37,7
Muuntoerot		0,2	0,0		0,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		0,4	0,3		0,7
Tilikauden poisto		-0,8	-0,7		-1,5
Arvonalentumiset ja niiden palautukset		-8,7			-8,7
Kertyneet poistot 31.12.	-1,2	-25,7	-15,2	-4,9	-47,0
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	0,0	39,4	3,2	0,3	42,9
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	0,0	29,9	3,0	0,3	33,3

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2017

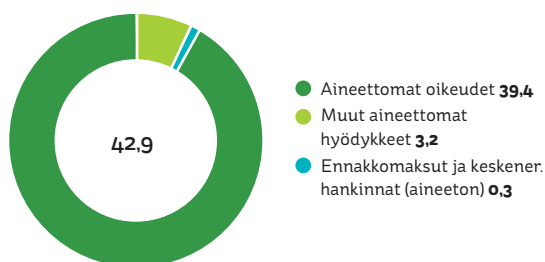
(Milj. euroa)	Kehittämismenot	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	1,2	73,8	17,2	6,3	98,5
Muuntoerot		-2,1	0,0		-2,1
Lisäykset		0,3	1,2	0,5	2,1
Myynnit ja muut vähennykset		-15,8	-2,1		-17,9
Siirrot erien välillä			1,6	-1,6	0,0
Hankintameno 31.12.	1,2	56,2	17,9	5,2	80,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,0	-20,2	-16,3		-36,5
Muuntoerot		0,4	0,0		0,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		5,8	2,1		7,9
Tilikauden poisto	-0,1	-1,2	-0,6		-1,9
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	-1,1	-1,7		-4,9	-7,8
Kertyneet poistot 31.12.	-1,2	-16,8	-14,8	-4,9	-37,7
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	1,2	53,6	0,9	6,3	62,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	0,0	39,4	3,2	0,3	42,9

Arvonalentumispoistot liittyvät pääosin Benemilk-liiketoimintaan, yhteensä 7,5 miljoonaa euroa.

Aineettomat hyödykkeet (milj. €) 2018

2017

Aineettomat oikeudet 2018 sisältävät Terveelliset elintarvikkeet -segmentin liiketoimintaan liittyviä tavaramerkkejä, joiden taloudellisen vaikutusajan katsotaan olevan rajoittamaton. Näiden kirjanpitoarvo 31.12.2018 oli 28,3 miljoonaa euroa. Aineettomien oikeuksien arvonalennuspoisto, 8,7 miljoonaa euroa liittyy Honey Monster -tuotemerkin arvonalentumiseen.

Aineettomat oikeudet 2017 sisältävät Terveelliset elintarvikkeet-segmentin liiketoimintaan liittyviä tavaramerkkejä, joiden taloudellisen vaikutusajan katsotaan olevan rajoittamaton. Näiden kirjanpitoarvo 31.12.2017 oli 37,3 miljoonaa euroa.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Laadintaperiaatteet

Tutkimusmenot kirjataan tulosvaikutteisesti kuluksi sinä vuonna, jonka aikana ne ovat syntyneet. Uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kehittämismenot kirjataan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi siitä lähtien, kun kehittämisvaiheen menot ovat luotettavasti määritettävissä, tuote on teknisesti toteutettavissa, se voidaan hyödyntää kaupallisesti, tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä ja konsernilla on sekä aikomus että resurssit saattaa kehitystyö loppuun ja käyttää tuotetta tai myydä se. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei kirjata taseeseen myöhempinä tilikausina.

Hyödykkeestä kirjataan poistoja siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei vielä ole valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Taseeseen kirjatut kehittämismenot arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenoon kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettynä.

Taseeseen kirjattujen kehittämismenojen poistoaika on 5 – 10 vuotta.

Tilinpäätöksessä 2018 ei ole aktivoituja tuotekehitysmenoja.

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Konsernin Benemilk-yksikössä on kirjattu taseeseen uusien tuotteiden kehitystoimintaan liittyviä menoja. Raisio teki vuoden 2017 konsernitilinpäätökseen 7,5 miljoonan euron eli Benemilkin koko käyttöomaisuuden arvoa vastaavan arvonalennuksen, koska Benemilk-innovaation kansainväliseen kaupallistamiseen ja suojaamiseen sijoitettuihin varoihin ei voida enää katsoa liittyvän merkittäviä tulonodotuksia.

4.1.2 Liikearvo

Laadintaperiaatteet

Liiketoimien yhdistämiset käsitellään hankintameno- menetelmän mukaan. Liiketoimintojen yhdistämisissä liikearvo kirjataan määrään, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen varojen ja velkojen käyvästä arvosta hankintahetkellä. Liikearvoa syntyy pääsääntöisesti merkittävimmässä yrityskaupoissa. Tällöin liikearvo kuvastaa tyypillisesti hankitun markkinaosuuden, liiketoimintaosaamisen sekä synergioiden arvoa. Liikearvon kirjanpitoarvo testataan arvonalennustestein.

Konserni arvioi liikearvon tasearvon vuosittain tai useammin, jos viitteitä mahdollisesta arvonalentumisesta on olemassa. Liikearvo kohdistetaan konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat määritetty sen mukaan, missä maassa ja missä liiketoimintayksikössä liikearvoa seurataan sisäisessä johdon raportoinnissa. Rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä lasketaan käyttöarvo- laskelmien avulla. Kassavirtaperusteinen käyttöarvo määritellään laskemalla ennustettujen kassavirtojen diskontattu nykyarvo. Ennustetut kassavirrat perustuvat johdon arvioihin. Laskelmien diskonttokorko perustuu pääoman keskimääräiseen kustannukseen (WACC), jota sovelletaan sillä valuuttalueella, jolla rahavirtaa tuottavan yksikön voidaan katsoa sijaitsevan.

Mahdollinen liikearvon alentumistappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Aiemmin kirjattua liikearvon alentumistappiota ei peruuteta.

Liikearvon täsmäytyslaskelma

(Milj. euroa)	2018	2017
Hankintahinta 1.1.	49,7	157,3
Muuntoero	-0,4	-2,2
Yritysmyynnit ja vähennykset	0,0	-105,4
Hankintameno 31.12.	49,3	49,7
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1	3,2	3,2
Muuntoero	0,0	0,9
Yritysmyynnit ja vähennykset		-29,7
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	0,0	28,7
Kertyneet poistot 31.12.	3,2	3,2
Kirjanpitoarvo 31.12.	46,1	46,5

Vuoden 2017 liikearvon arvonalentumispoisto liittyy lopetet- tuun Makeisliiketoimintaan, yhteensä 28,7 miljoonaa euroa.

4.1.3 Liikearvon ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

Liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottavalle yksikölle. Raisio-konsernin johtamisjärjestelmää ja rakennetta mukailen rahavirtaa tuottava yksikkö on tyypillisesti maakohtainen yksikkö, jossa hankittu liiketoimi sijaitsee. Liikearvo on kohdistettu Terveelliset elintarvikkeet -segmentin Länsi-Euroopan Benecol-liiketoimintaan. Liikearvon arvo tilinpäätöshetkellä 31.12.2018 oli 46,1 miljoonaa euroa.

Terveelliset elintarvikkeet -segmenttiin hankittujen liiketoimintojen yhdistelemisten yhteydessä kirjatut tavaramerkit on arvioitu taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomiksi. Tavaramerkkien tunnettuus ja pitkä historia tukee johdon käsitystä siitä, että tavaramerkit kerryttävät rahavirtoja määrittelemättömän ajan. Terveelliset elintarvikkeet -segmenttiin kuuluvien tavaramerkkien arvo oli 31.12.2018 tilinpäätöshetkellä 28,3 milj. euroa

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien tavaramerkkien tasearvon testauslaskelma osoitti, että Honey Monsterin tavaramerkin arvo on alentunut. Se johti vuoden 2018 tilinpäätöksessä 8,7 miljoonan euron arvonalentumistappion kirjaamiseen. Honey Monster -brändi ei ole yhtiön uuden terveelliseen ruokaan keskittyvän strategian mukainen eikä siihen liity merkittäviä tulonodotuksia. Raisio on vuonna 2016 lisensoinut Honey Monster -brändin Isossa-Britanniassa sekä myy itse vastaavia tuotteita Ruotsissa ja Tanskassa.

(Milj. euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Honey Monster	1,0	9,8
Benecol UK	27,3	27,5
Yhteensä	28,3	37,3

Vaikutusajaltaan rajoittamattomien jatkuvien toimintojen arvonalentumispoistot toiminnoittain

(Milj. euroa)	2018	2017
Arvonalentumiset, jatkuvat toiminnot		
Myynti ja markkinointi	8,7	
Yhteensä	8,7	0,0

Arvonalentumistestauksissa kerrytettävissä olevat rahamäärät määritellään käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat neljä seuraavaa vuotta. Johdon hyväksymän ennustejakson jälkeiset rahavirrat ekstrapoloidaan käyttämällä alla esitettyjä arvioituja kasvutekijöitä, jotka eivät ylitä yksikön toimialan keskimääräisiä pitkän aikavälin kasvuvauhteja.

Liikearvojen käyttöarvon määrittämisessä käytetyt perusolettamukset ovat:

Liikearvot / Terveelliset elintarvikkeet	2018	2017
UK:n toiminnot, Benecol		
Kasvuprosentti ¹⁾	2,0 %	2,0 %
Diskonttauskorko, ennen veroja	7,6 %	7,2 %

*) Ennustejakson jälkeisissä rahavirroissa

Johto on määrittänyt ennusteissa käytetyn liiketuloksen perustuen aiempiin toteutuneisiin tuloksiin ja odotuksiin, jotka sillä on markkinoiden kehittymisestä. Diskonttauskorko on määritetty ennen veroja ja se kuvastaa kyseiseen liiketoimintasegmenttiin liittyviä riskejä.

Arvonalentumistestauksen herkkyysoanalyysi: Liikearvot / Terveelliset elintarvikkeet -segmentti UK:n toiminnot, Länsi-Eurooppa

Yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää selvästi varojen kirjanpitoarvon. Kerrytettävissä oleva rahamäärä alittaa varojen kirjanpitoarvon diskonttauskoron noustessa yli 13,3 prosentin (ennen veroja) tai liikevoittotason pudotessa pysyvästi yli 58,5 prosenttia johdon arvioista.

4.2 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla.

Hankintamenuun sisällytetään menot, jotka aiheutuvat välittömästi aineellisen käyttöomaisuuserän hankinnasta. Ehdot täyttävän hyödykkeen, kuten tuotantolaitoksen, hankintamenuun sisällytetään välittömästi kyseisen hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta aiheutuneet vieraan pääoman menot silloin, kun on todennäköistä, että ne kerryttävät vastaista taloudellista hyötyä, ja kun menot on luotettavasti määritettävissä. Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Konsernilla ei ole ollut ehdot täyttävien omaisuuserien hankintoja, minkä vuoksi vieraan pääoman menoja ei ole kirjattu taseeseen.

Kun käyttöomaisuushyödykkeen osaa käsitellään erillisenä hyödykkeenä, osan uusimiseen liittyvät menot kirjataan taseeseen. Muussa tapauksessa myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintamenu on luotettavasti määritettävissä. Muut korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne ovat toteutuneet.

Aineellisista hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat:

rakennukset ja rakennelmat	10–25 vuotta
koneet ja laitteet	4–15 vuotta

Poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi, toisin sanoen kun se on sellaisessa sijainnissa ja kunnossa, että se pystyy toimimaan johdon tarvoittamalla tavalla.

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti. Myytävänä olevat käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan niiden kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myyntikustannuksilla vähennettyyn käypään arvoon.

Myyntivoitot ja -tappiot määritetään myyntihinnan ja kirjanpitoarvon erotuksena, ja myyntivoitot ja -tappiot sisällytetään tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä, ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, poistoajoja muutetaan vastaavasti. Jos

hyödykkeen kirjanpitoarvo on suurempi kuin rahamäärä, joka siitä arvioidaan olevan kerrytettävissä, kirjanpitoarvo alennetaan välittömästi kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavaksi. Arvonlennustappio kirjataan tuloslaskelmaan, mikäli omaisuuserän arvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Aiemmin tuloslaskelmaan kirjattu arvonalennus peruutetaan, mikäli kerrytettävissä olevan tulon määrittämisessä käytetyt arvot muuttuvat olennaisesti. Arvonalentumisen peruuttamisen jälkeinen arvo ei saa kuitenkaan ylittää arvoa, joka omaisuudella olisi ollut ilman aikaisempien vuosien arvonalennusta kertyneillä poistoilla vähennettynä.

Julkiset avustukset

Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että konserni tulee ne saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet 2018

(Milj. euroa)	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	4,2	120,1	185,2	0,4	1,0	310,7
Muuntoerot		-0,1	-0,1	0,0		-0,2
Lisäykset		0,6	2,8		1,6	5,0
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	-0,8	-17,0	-24,7	0,0	-0,5	-42,9
Siirrot erien välillä		0,0	0,6		-0,6	0,0
Hankintameno 31.12.	3,4	103,6	163,8	0,4	1,5	272,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.		-99,9	-160,6	-0,1		-260,6
Muuntoerot		0,1	0,1	0,0		0,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		8,7	18,8	0,0		27,5
Tilikauden poisto		-1,3	-3,3	0,0		-4,6
Arvonalentumiset ja niiden palautukset						0,0
Kertyneet poistot 31.12.	0,0	-92,5	-145,0	-0,1	0,0	-237,5
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	4,2	20,1	24,6	0,3	1,0	50,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	3,4	11,1	18,8	0,3	1,5	35,1

Merkittävimmät investoinnit olivat Raision kalanrehutehtaalle asennettu pienpakkaus-kone ja uuden tuotantolinjan viimeistely sekä Nokian myllyllä aloitettu tuotannon kehityshanke.

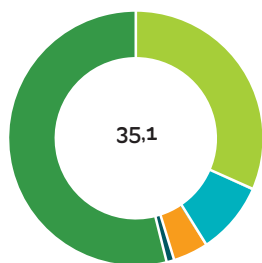
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet 2017

(Milj. euroa)	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	15,4	129,5	219,9	0,7	6,4	371,8
Muuntoerot	-0,2	0,2	-0,1	0,0		-0,1
Lisäykset	1,4	1,2	10,4	0,1	0,6	13,8
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	-12,4	-13,0	-48,8	-0,4		-74,7
Siirrot erien välillä		2,2	3,9		-6,0	0,0
Hankintameno 31.12.	4,2	120,1	185,2	0,4	1,0	310,7
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.		-101,6	-181,4	-0,3		-283,3
Muuntoerot		0,1	0,3	0,0		0,4
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,1	4,1	27,2	0,2		31,6
Tilikauden poisto		-2,3	-6,7	-0,1		-9,0
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	-0,1	-0,2	0,0	0,0		-0,2
Kertyneet poistot 31.12.	0,0	-99,9	-160,6	-0,1	0,0	-260,6
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	15,4	27,9	38,5	0,4	6,4	88,5
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	4,2	20,1	24,6	0,3	1,0	50,1

Konsernin merkittävimmät investoinnit tilikaudella 2017 oli kesällä Raision tehdasalueella käyttöön otettu bioenergialaitos, uusi kalanrehujen valmistuslinja Raisiossa sijaitsevalle tehtaalle sekä uudistettu SAP-toiminnanohjausjärjestelmä.

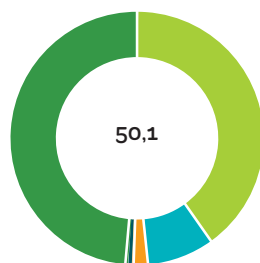
Aineelliset hyödykkeet (milj. €)

2018

- Koneet ja kalusto **18,8**
- Rakennukset ja rakennelmat **11,1**
- Maa- ja vesialueet **3,4**
- Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat (aineelliset) **1,5**
- Muut aineelliset hyödykkeet **0,3**

2017

- Koneet ja kalusto **24,6**
- Rakennukset ja rakennelmat **20,1**
- Maa- ja vesialueet **4,2**
- Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat (aineelliset) **1,0**
- Muut aineelliset hyödykkeet **0,3**

4.3 Oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Laadintaperiaatteet

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset on luokiteltu käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin. Näistä sijoituksista kirjataan tulosvaikutteisesti vain osingot. Mahdollista myöhemmin tapahtuvaa myyntiä ei kirjata tulosvaikutteisesti eikä käyvän arvon rahastoon kirjattuja käyvän arvon muutoksia uudelleen luokitella tulosvaikutteisesti. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin on luokiteltu sijoitus- ja yritystodistukset, joita pidetään Raision liiketoimintamallin mukaisesti kaupankäyntitarkoituksessa ja joilla tavoitellaan pääasiassa lyhyen aikavälin tuottoa markkinahintojen muutoksesta.

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka noteerataan julkisesti, arvostetaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n noteeraamiin tilinpäätöspäivän ostokursseihin. Osa noteeraamattomista osakesijoituksista on kirjattu käypään arvoon soveltamalla esimerkiksi viimeaikaisia riippumattomien tahojen välisiä kauppvoja. Mikäli arvostaminen käypään arvoon arvostusmenetelmiä käyttäen ei ole ollut mahdollista, eikä käypä arvo ole ollut luotettavasti saatavilla, oman pääoman ehtoiset sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa.

Liitetiedot

(Milj. euroa)	2018	2017
Osakesijoitukset ja osuudet	2,2	2,2
	2,2	2,2
Tilikauden alussa	2,2	2,3
Muutokset	0,1	-0,2
Tilikauden lopussa	2,2	2,2

4.4 Muiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kuin liikearvon ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien hyödykkeiden arvonalentumiset

Laadintaperiaatteet

Pitkäaikaisten aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden omaisuuserien tasearvoja arvioidaan mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi tilinpäätöshetkellä ja aina kun on viitettä siitä, että jonkin omaisuuden arvo on alentunut. Arvonalentumistesteissä arvioidaan kyseistä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta johtuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvonalennustappio kirjataan tuloslaskelmaan, mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Aiemmin tuloslaskelmaan kirjattu arvonalennus peruutetaan, mikäli kerrytettävissä olevan tulon määrittämisessä käytetyt arvot muuttuvat olennaisesti. Arvonalentumisen peruuttamisen jälkeinen arvo ei saa kuitenkaan ylittää arvoa, joka omaisuudella olisi ollut ilman aikaisempien vuosien arvonalennusta kertyneillä poistoilla vähennettynä.

Arvonalentumiset toiminnoittain, jatkuvat toiminnot

(Milj. euroa)	2018	2017
Arvonalentumiset, jatkuvat toiminnot		
Hallinto	0,0	7,8
Tutkimus ja tuotekehitys	0,0	0,2
Yhteensä	0,0	8,0

Vuonna 2018 ei ollut merkittäviä arvonalennuksia pitkäaikaisissa aineettomissa ja aineellisten hyödykkeiden tasearvoissa. Vuoden 2017 arvonalentumiset liittyivät pääosin Benemilk-liiketoimintaan, yhteensä 7,5 miljoonaa euroa.

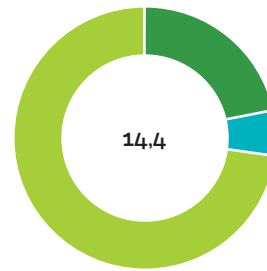
4.4.1 Poistot ja arvonalentumiset

Poistot ja arvonalentumiset

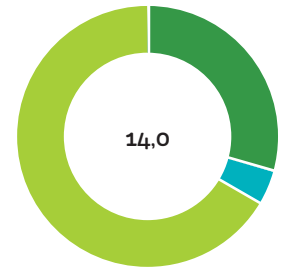
(Milj. euroa)	2018	2017
Poistot hyödykeryhmittäin		
Poistot aineettomista hyödykkeistä, jatkuvat toiminnot		
Aineettomat oikeudet	0,8	1,1
Muut aineettomat hyödykkeet	0,7	0,7
Yhteensä	1,5	1,7
Poistot aineettomista hyödykkeistä, lopetetut toiminnot	0,0	0,0
	1,5	1,7
Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta, jatkuvat toiminnot		
Rakennukset	1,2	1,3
Koneet ja kalusto	3,0	3,0
Muu aineellinen käyttöomaisuus	0,0	0,0
Yhteensä	4,2	4,3
Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta, lopetetut toiminnot	0,4	4,9
	4,6	9,2
Arvonalentumiset hyödykeryhmittäin, jatkuvat toiminnot		
Aineettomat oikeudet	8,7	1,7
Muut aineettomat hyödykkeet	0,0	6,0
Rakennukset		0,2
Koneet ja kalusto	0,0	0,0
Muu aineellinen käyttöomaisuus		0,0
Yhteensä	8,8	8,0
Arvonalentumiset, lopetetut toiminnot	0,0	28,7
	8,8	36,7
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä, jatkuvat toiminnot	14,4	14,0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä, lopetetut toiminnot	0,4	33,6
	14,9	47,6
Toimintokohtaiset poistot, jatkuvat toiminnot		
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	3,4	3,5
Myynti ja markkinointi	0,2	0,1
Hallinto	1,9	1,8
Tutkimus ja tuotekehitys	0,2	0,6
Yhteensä	5,6	6,0
Toimintokohtaiset poistot, lopetetut toiminnot	0,4	4,9
	6,1	10,9
Arvonalentumiset, jatkuvat toiminnot		
Myynti ja markkinointi	8,7	
Hallinto	0,0	7,8
Tutkimus ja tuotekehitys		0,2
Yhteensä	8,8	8,0
Arvonalentumiset, lopetetut toiminnot		28,7
	8,8	36,7

Poistot ja arvonalentumiset, jatkuvat toiminnot (milj. €) 2018

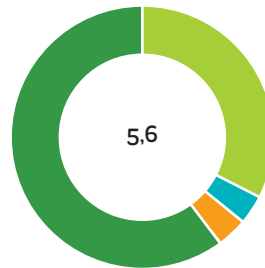
● Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö **3,2**
 ● Raisioaqua-yksikkö **0,7**
 ● Muut toiminnot **10,5**

2017

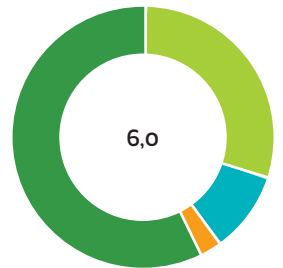
● Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö **4,1**
 ● Raisioaqua-yksikkö **0,5**
 ● Muut toiminnot **9,4**

Poistot jatkuvat toiminnot (milj. €) 2018

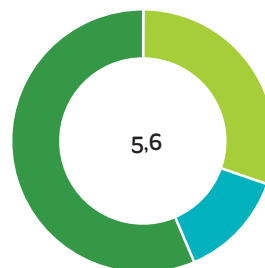
● Myytyjä suoritteita vastaavat kulut **3,4**
 ● Hallinto **1,9**
 ● Tutkimus ja tuotekehitys **0,2**
 ● Myynti ja markkinointi **0,2**

2017

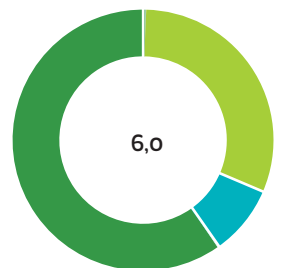
● Myytyjä suoritteita vastaavat kulut **3,5**
 ● Hallinto **1,8**
 ● Tutkimus ja tuotekehitys **0,6**
 ● Myynti ja markkinointi **0,1**

Poistot yksiköittäin, jatkuvat toiminnot (milj. €) 2018

● Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö **3,2**
 ● Raisioaqua-yksikkö **0,7**
 ● Muut toiminnot **1,8**

2017

● Terveelliset elintarvikkeet -yksikkö **3,6**
 ● Raisioaqua-yksikkö **0,5**
 ● Muut toiminnot **1,9**

4.5 Vaihto-omaisuus

Laadintaperiaatteet

Vaihto-omaisuuteen kirjataan aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet sekä valmiit tavarat. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai sitä alhaisempaan netto-realisoitiarvoon. Netto-realisoitiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot.

Vaihto-omaisuuden hankintamenu määritetään FIFO-menetelmää käyttäen niin, että aineiden ja tarvikkeiden sekä valmiina hankittujen tuotteiden arvostuksessa on käytetty painotettua keskihintaa. Itse valmistettujen tuotteiden arvostuksessa käytetään standardihintaa.

Valmiina hankittujen tuotteiden hankintamenuon lue-taan kaikki ostomenot mukaan lukien välittömät kuljetus-, käsittely- ja muut menot. Itse valmistettujen valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintamenu muodostuu raaka-aineista, välittömistä työsuorituksista johtuvista menoista, muista välittömistä menoista sekä asianmukaisesta osuu-desta valmistuksen muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista normaaliin toiminta-asteeseen perustuen.

Hankintamenu ei sisällä vieraan pääoman menoja.

Vaihto-omaisuus

(Milj. euroa)	2018	2017
Aineet ja tarvikkeet	23,8	18,6
Keskeneräiset tuotteet	3,1	2,8
Valmiit tuotteet/tavarat	8,1	8,7
Muu vaihto-omaisuus	0,0	0,1
Ennakkomaksut	0,0	0,2
Vaihto-omaisuus yhteensä	34,9	30,5

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Tilinpäätöksessä 31.12.2018 on tehty Raisioaqua-segmen-tin Valmiit tuotteet/tavarat -erästä 0,4 miljoonan euron arvonalennuskirjaus. Arvonalennuskirjaus liittyy Raisioa-quan ajalla 11.6. – 10.7.2018 valmistamiin kalanrehuihin. Raisioaquan toimittamista kalanrehuista löytyi Venäjän viranomaisten tekemissä analyyseissä muuntogeenistä soijaa, mikä on vastoin Raision linjausta. Muuntogeenistä ainesta oli todettu pitoisuuksina, jotka ylittivät EU-lainsäädännön mukaisen merkintärajan ja Venäjän lainsäädännön mukaisen rajan. Venäjän viranomaiset ilmoittivat sulkevansa rajan 4.8.2018. Tilinpäätöksessä 31.12.2017 Terveelliset elin-tarvikkeet -segmentin Muu vaihto-omaisuus erästä on tehty 0,7 miljoonan euron arvonalennus liittyen varaosavarastossa olleisiin myytäviin myllykoneisiin.

5 Rahoitus

Sisältö

Rahoitus sisältää jatkuvien liiketoimintojen liitetiedot rahoitustuotoista ja -kuluista, rahoitusvaroista ja veloista, rahoitusvarojen arvostamisesta, johdannaissopimuksista ja suojauslaskennasta sekä riskienhallinnasta.

5.1 Rahoitustuotot ja rahoituskulut

Liitetiedot

5.1.1 Rahoitustuotot ja -kulut

(Milj. euroa)	2018	2017
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	0,2	0,2
Korkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	0,0	0,1
Korkotuotot johdannaisista	0,8	0,6
Korkotuotot myyntisaamisista	0,1	0,1
Muut rahoitustuotot	0,3	0,4
Yhteensä	1,4	1,3
Rahoituskulut		
Korkokulut lainoista	-0,5	-0,8
Korkokulut johdannaisista	-1,1	-1,5
Muut korkokulut	-0,4	-0,1
Valuuttakurssierot, netto	-0,1	-0,1
Muut rahoituskulut	-0,1	-0,2
Yhteensä	-2,2	-2,7

5.2 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat

Laadintaperiaatteet

Raisio luokittelee **rahoitusvarat** kolmeen eri arvostusryhmään: jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat. Rahoitusvarojen luokittelu tehdään alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja perustuu varojen rahavirtaominaisuuksiin.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat rahoitusvarat, jotka on tarkoitus pitää sopimuksen loppuun asti ja joiden rahavirta muodostuu pelkästään pääomasta ja korosta. Raisio on luokitellut jaksotettuun hankintamenuon kirjattaviin rahoitusvaroihin myyntisaamiset ja muut eräpäivään asti pidettävät saamiset, jotka ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja.

Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin on luokiteltu oman pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka aiemmin sisältyivät myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Ryhmä sisältää pääasiassa noteeraamattomia osakesijoituksia ja osuuksia. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Näistä sijoituksista kirjataan tulosvaikutteisesti vain osingot. Mahdollista myöhemmin tapahtuvaa myyntiä ei kirjata tulosvaikutteisesti eikä käyvän arvon rahastoon kirjattu käyvän arvon muutoksia uudelleen luokitella tulosvaikutteisesti.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin on luokiteltu sijoitus- ja yritystodistukset, joilla tavoitellaan pääasiassa lyhyen aikavälin tuottoa markkinahintojen muutoksesta.

Konsernin **rahoitusvelat** on luokiteltu jaksotettuun hankintamenuon ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat koostuvat korollisista lainoista, rahoitusleasingveloista ja korottomista veloista, kuten ostovelosta. Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Tämän ryhmän rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon. Transaktio-menot on sisällytetty rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Rahoitusvelkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin, ja ne voivat olla korollisia tai korottomia. Ryhmään sisältyvät pankkilainat ja rahoitusleasingvelat sekä ostovelat, ennakkomaksut, muut velat sekä siirtovelkoihin sisältyvät rahoitusinstrumentit.

Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi on luokiteltu muut rahoitusvelat.

Johdannaiset on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Mikäli johdannaisiin sovelletaan suojauslaskentaa kirjataan niiden käyvän arvon muutos käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta.

5.2.1 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu 2018

(Milj. euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä
Rahoitusvarat				
Johdannaiset	0,3			0,3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	89,0			89,0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		2,2		2,2
Myyntisaamiset ja muut saamiset			26,8	26,8
Rahavarat			53,1	53,1
Yhteensä	89,3	2,2	79,9	171,5
Rahoitusvelat				
Johdannaiset	0,0			0,0
Pankkilainat			22,9	22,9
Rahoitusleasingvelat			0,1	0,1
Ostovelat ja muut velat			23,6	23,6
Yhteensä	0,0	0,0	46,6	46,6

5.2.2 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu 2017

(Milj. euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä
Rahoitusvarat				
Johdannaiset	0,2			0,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	2,0			2,0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		2,2		2,2
Myyntisaamiset ja muut saamiset			32,7	32,7
Rahavarat			149,0	149,0
Yhteensä	2,2	2,2	181,7	186,1
Rahoitusvelat				
Johdannaiset	0,2			0,2
Pankkilainat			45,8	45,8
Rahoitusleasingvelat			0,1	0,1
Ostovelat ja muut velat			32,5	32,5
Yhteensä	0,2	0,0	78,3	78,6

5.2.3 Käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen hierarkia 2018

(Milj. euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Rahoitusvarat				
Johdannaiset		0,3		0,3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset		89,0		89,0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset			2,2	2,2
Yhteensä	0,0	89,3	2,2	91,6
Rahoitusvelat				
Johdannaiset		0,0		0,0
Yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0

Käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista ja veloista kaikki muut kuuluvat tasolle 2 paitsi oman pääoman ehtoiset sijoitukset. Tasolle 2 kuuluvien erien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmien avulla käyttäen ulkopuolisen palveluntuottajan antamia arvostuksia. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset kuuluvat tasolle 3, koska niiden käypä arvo ei perustu todettavissa olevaan markkinatietoon. Tason 3 täsmäytyslaskelma on esitetty taulukossa 5.2.5.

5.2.4 Käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen hierarkia 2017

(Milj. euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Rahoitusvarat				
Johdannaiset		0,2		0,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset		2,0		2,0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset			2,2	2,2
Yhteensä	0,0	2,2	2,2	4,4
Rahoitusvelat				
Johdannaiset		0,2		0,2
Yhteensä	0,0	0,2	0,0	0,2

5.2.5 Täsmäytyslaskelma tason 3 rahoitusvaroista ja -veloista

(Milj. euroa)	
Tilikauden 2017 alkusaldo	2,3
Rahoituskulut, käyvän arvon muutos (realisoitumaton)	-0,1
Tilikauden 2017 loppusaldo	2,2
Tilikauden 2018 alkusaldo	2,2
Rahoitustuotot, käyvän arvon muutos (realisoitumaton)	0,1
Tilikauden 2018 loppusaldo	2,2

Tason 3 arvostusperiaatteista on kerrottu taulukon 5.2.3 yhteydessä.

5.3 Rahoitusvarojen arvostaminen

Laadintaperiaatteet

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvon alentumisesta. Jaksettuun hankintamenuon taseeseen merkittävistä lainoista ja muista saamisista kirjataan arvonlennustappio, jonka suuruus määritellään omaisuuserän kirjanpitoarvon ja kyseisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset on luokiteltu käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin. IFRS 9:n

mukaisesti näistä sijoituksista kirjataan tulosvaikutteisesti vain osingot. Mahdollista myöhemmin tapahtuvaa myyntiä ei kirjata tulosvaikutteisesti eikä käyvän arvon rahastoon kirjattuja käyvän arvon muutoksia uudelleen luokitella tulosvaikutteisesti.

Raisio arvioi jaksotettuun hankintamenuon kirjattaviin varoihin liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot ennakkoisesti. Luottotappiot kirjataan määrään, joka vastaa koko voimassaoloajalta odotettavissa olevia luottotappiota. Raisio kirjaa luottotappiovarauksen perustuen keskiarvoon jatkuvien liiketoimintojen edellisten kolmen vuoden toteutuneista luottotappioista suhteessa kutakin vuotta edeltävän tilikauden lopun saataviin. Johdon harkintaa käyttäen voidaan tarvittaessa kirjata edellä mainittua suurempi luottotappiovaraus, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä asiakkaan taloudellisista vaikeuksista.

Liitetiedot

5.3.1 Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot

(Milj. euroa)	Liitetieto	Kirjanpitoarvo		Käypä arvo	
		2018	2018	2017	2017
Rahoitusvarat					
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		2,2	2,2	2,2	2,2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	5.3.2	26,8	26,8	32,7	32,7
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	5.3.4	89,0	89,0	2,0	2,0
Rahavarat	5.3.5	53,1	53,1	149,0	149,0
Johdannaiset	5.3.4	0,3	0,3	0,2	0,2
Rahoitusvelat					
Pankkilainat	5.3.6	22,9	23,1	45,8	46,5
Rahoitusleasingvelat	5.3.6	0,1	0,1	0,1	0,1
Ostovelat ja muut velat	5.3.8	23,6	23,6	32,5	32,5
Johdannaiset		0,0	0,0	0,2	0,2

Yllä olevan taulukon kirjanpitoarvot vastaavat konsernitaseen arvoja. Seuraavissa taulukoissa eritellään tarkemmin yllä olevan taulukon kirjanpitoarvot. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset pitävät sisällään noteeraamattomia osakesijoituksia ja osuuksia.

5.3.2 Myyntisaamiset ja muut saamiset

(Milj. euroa)	2018	2017
Myyntisaamiset	24,4	31,0
Siirtosaamiset	1,8	2,0
Muut saamiset	1,8	1,6
Yhteensä	28,0	34,6

Konsernin valuuttariskiä on käsitelty tilinpäätöksen kohdassa 5.5 Rahoitusriskien hallinta, valuuttariskit. Tytäryhtiöiden riskivaluutoissa olevat myyntisaamiset on eritelty taulukossa 5.5.3.

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät ovat liiketoimintaan kuuluvien tuottojen ja kulujen sekä rahoituserien jaksotuksia. IFRS 9 mukaisesti rahoitusvaroihin luettavien saamisten käyvät arvot on esitetty taulukossa 5.3.1.

5.3.3 Myyntisaamisten ikäjakauma

(Milj. euroa)	2018	2017
Erääntymättömät	20,3	25,4
Erääntyneet 1-60 päivää	3,9	5,3
Erääntyneet 61-180 päivää	0,2	0,2
Erääntyneet yli 180 päivää	0,0	0,0
Myyntisaamiset yhteensä	24,4	31,0
Myyntisaamisten arvonalennukset:		
Arvo 1.1.	0,4	0,7
Lisäykset	0,2	0,1
Vähennykset	-0,4	-0,4
Arvonalennukset yhteensä 31.12.	0,2	0,4
Myyntisaamiset ja arvonalennukset yhteensä	24,6	31,4

Konserni on kirjannut tilikauden 2018 aikana luottotappiovarauksia jatkuvien liiketoimintojen myyntisaamisista 0,3 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa tilikaudella 2017). Konserni on kirjannut luottotappioita tilikauden 2018 aikana 0,1 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa tilikaudella 2017).

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

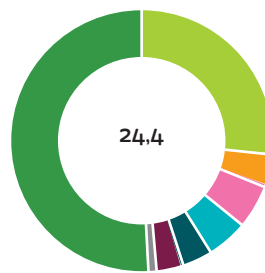
Johdon harkintaa käyttäen Raisio kirjaa luottotappiovarauksiin yli 60 päivää sitten erääntyneiden saatavien osalta epävarmoiksi katsomansa erät. Luottotappiovarauksen tulee kuitenkin aina ylittää taulukossa 5.5.15 esitetty laskennallinen minimi luottotappiovaraus.

5.3.4 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

(Milj. euroa)	2018	2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	89,0	2,0
Valuuttajohdannaiset	0,3	0,2
Yhteensä	0,3	0,2

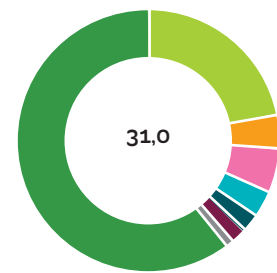
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luetaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät 12 kuukauden sisällä erääntyvät yritysten liikkeeseen laskemat yritystodistukset, varainhoitajan hallinnoima sijoituskori, joka koostuu suurimmaksi osaksi pankkien ja yritysten liikkeeseen laskemista sijoitus- ja yritystodistuksista, sekä johdannaiset. Liitetietojen taulukossa 5.1.1 on esitetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoituserien voitot ja tappiot. Käyvän arvon muutokset on taulukossa esitetty osana rivejä muut rahoitustuotot ja muut rahoituskulut, koska niiden merkitys on ollut niin vähäinen.

Myyntisaamiset (milj. €) 2018

- EUR 12,5
- GBP 6,4
- PLN 1,0
- CHF 1,4
- RUB 1,2
- UAH 1,0
- USD 0,8
- SEK 0,1

2017

- EUR 18,8
- GBP 6,8
- PLN 1,4
- CHF 1,5
- RUB 1,1
- UAH 0,7
- USD 0,6
- SEK 0,1

5.3.5 Rahavarat

(Milj. euroa)	2018	2017
Rahavarat	53,1	149,0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	89,0	2,0
Rahavarat taseessa	142,1	151,0
Kassanhallintatarkoituksiin käytetyt luottolimitit	0,0	0,0
Rahavarat rahavirtalaskelmassa	142,1	151,0

Rahavirtalaskelmassa rahavaroihin luokitelluilla lyhytaikaisilla sijoituksilla on tilinpäätöshetkellä keskimäärin kahden kuukauden maturiteetti.

5.3.6 Rahoitusvelat

(Milj. euroa)	2018	2017
Pitkäaikaiset rahoitusvelat		
Pankkilainat	0,0	22,9
Muut lainat	0,0	0,0
Rahoitusleasingvelat	0,0	0,1
Yhteensä	0,1	23,0
Lyhytaikaiset rahoitusvelat		
Johdannaiset	0,0	0,2
Pankkilainat	22,9	22,9
Rahoitusleasingvelat	0,0	0,1
Ostovelat ja muut velat	23,6	32,5
Yhteensä	46,5	55,7

Johdannaisien erääntymisjakauma on esitetty liitetietojen taulukossa 5.4.4 ja muiden rahoitusvelkojen erääntymisjakauma liitetietojen taulukossa 5.5.10.

5.3.7 Korolliset rahoitusvelat 2018

(Milj. euroa)	Valuutta	Nimelliskorko	Maturiteetti	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo
Pankkilaina	EUR	1,21 %	2019	22,9	22,9
Rahoitusleasingvelat	PLN	-	2021	0,1	0,1
Yhteensä				22,9	23,0

Yllä olevan taulukon pankkilainan korko on kiinteä. Lainan korko on esitetty tarkemmin osiossa 5.5 rahoitusriskien hallinta, korkoriski. Kassavirran korkoherkkyysanalyysi löytyy taulukosta 5.5.14. Korollisten rahoitusvelkojen käyvät arvot esitetään taulukossa 5.3.1.

5.3.8 Ostovelat ja muut velat

(Milj. euroa)	2018	2017
Lyhytaikaiset		
Ostovelat	20,6	26,9
Velat osakkuusyrietyksille		0,0
Siirtovelat	7,2	9,4
Ennakkomaksut	0,2	1,4
Muut velat	2,4	2,1
Yhteensä	30,4	39,8

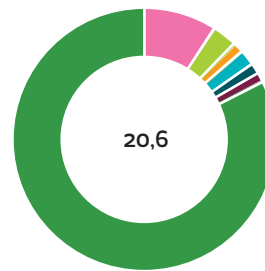
Siirtovelkoihin sisältyy liiketoiminnan kulujen ja rahoituserien jaksotuksia. Näistä merkittävimmät ovat palkkojen, palkkioiden ja henkilösivukulujen jaksotukset, joita vuonna 2018 oli 2,6 miljoonaa euroa (vuonna 2017 4,2 milj. euroa).

5.3.9 Vastuusitoumukset ja muut vastuut, jatkuvat toiminnot

(Milj. euroa)	2018	2017
Sitoutuminen investointimaksuihin		
Tilinpäätöshetkellä voimassa olleet sitoumukset investointimaksuihin	2,3	1,1
Taseeseen sisällyttämättömät vastuusitoumukset ja vastuut		
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Vähimmäisvuokravastuut	1,9	1,4
Muut taloudelliset vastuut	2,5	2,3
Takausvastuut konserniyhtiöiden sitoumuksista	26,3	33,1

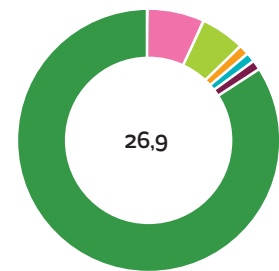
Takausvastuut konserniyhtiöiden sitoumuksista pitää sisälleen johdannaisiin liittyvän 25 miljoonan euron takaussitoumuksen. Kyseinen erä sisältyy myös vertailuvuoden lukuun. Sitoumus on tehty yksittäisen tytäryhtiön hyväksi pankin kanssa. Kyseinen sitoumus ei ole tällä hetkellä käytössä, koska konsernin ulkopuoliset johdannaisopimukset tehdään emoyhtiön nimissä.

Ostovelat (milj. €)
2018

- EUR 17,1
- CHF 1,8
- GBP 0,8
- PLN 0,2
- RUB 0,3
- UAH 0,2
- USD 0,1

2017

- EUR 22,9
- CHF 1,9
- GBP 1,5
- PLN 0,2
- RUB 0,2
- UAH 0,0
- USD 0,2

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypää arvoa määritettäessä konserni on käyttänyt seuraavia hintanoteerauksia, oletuksia ja arvostusmalleja:

Osake- ja rahoitusarvopaperisijoitukset

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka noteerataan julkisesti, arvostetaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n noteeraamiin tilinpäätöspäivän ostokursseihin. Osa noteeraamattomista osakesijoituksista on kirjattu käypään arvoon soveltamalla esimerkiksi viimeaikaisia riippumattomien tahojen välisiä kauppvoja. Mikäli arvostaminen käypään arvoon arvostusmenetelmiä käyttäen ei ole ollut mahdollista, eikä käypä arvo ole ollut luotettavasti saatavilla, oman pääoman ehtoiset sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa. Käypään arvoon tulosvaiikutteisesti kirjatut rahoitusvarat ovat jälkimarkkinakelpoisia ja niiden arvostuksessa on käytetty tilinpäätöspäivän markkinahintoja tai sopimuksen pituutta vastaavia markkinakorkoja.

Johdannaiset

Valuuttajohdannaisten käyvät arvot määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän julkisesti noteerattuja markkinahintoja. Käyvät arvot vastaavat niitä hintoja, jotka konserni joutuisi maksamaan tai saisi, jos se sulkisi johdannaisopimuksen tavanmukaisessa liiketoiminnassa raportointikauden päättämispäivän markkinaolosuhteissa.

Lainasaamiset, lainat ja rahoitusleasingvelat

Lainasaamisten ja rahoituslainojen käyvät arvot pohjautuvat diskontattuihin rahavirtoihin. Diskonttauskorkona on käytetty korkoa, joka vastaa kyseisissä sopimuksissa määritettyjä korkoja vastaavia markkinakorkoja.

Ostovelat ja muut velat tai myyntisaamiset ja muut saamiset

Ostovelkojen ja muiden velkojen tai myyntisaamisten ja muiden saamisten alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen tai saamisten maturiteetti huomioon ottaen.

5.4 Johdannaisopimukset ja suojauslaskenta

Sisältö

Tässä osiossa käsitellään konsernin olemassa olevia johdannaisopimuksia sekä niihin sovellettavaa suojauslaskentaa. Rahoitusriskien hallintapolitiikkansa mukaisesti konserni voi käyttää erilaisia johdannaisia korko- ja valuuttariskeiltä suojautumiseen. Koronvaihtosopimuksia käytetään suojaamaan konsernia markkinakorkojen muutoksilta. Valuuttatermiineitä käytetään sekä suojaamaan valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja, että tulevia kaupallisia rahavirtoja.

Johdannaisopimukset merkitään kirjanpitoon alun perin hankintameno, joka vastaa niiden käypää arvoa. Hankinnan jälkeen johdannaisopimukset arvostetaan käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, käsitellään kirjanpidossa johdannaisopimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Niiden johdannaisopimusten, joihin sovelletaan suojauslaskentaa ja jotka ovat tehokkaita suojausinstrumentteja, arvomuutosten tulosvaikutukset esitetään yhteneväisesti suojatun erän kanssa. Kun johdannaisopimus solmitaan, konserni käsittelee sen erittäin todennäköisen ennakoitun liiketoimen suojausena (rahavirran suojaus). Suojauslaskenta lopetetaan mikäli suojauslaskennan soveltamisedellytykset eivät enää täyty, suojattava kohde kirjataan pois taseesta, suojausinstrumentti erääntyy tai se myydään tai toteutetaan, ennakoitun liiketoimen ei odoteta toteutuvan tai johto päättää suojauslaskennan lopettamisesta.

Konserni dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin välisen taloudellisen ja suojaussuhteen sekä huomioi luottoriskin vaikutuksen. Konserni dokumentoi ja arvioi suojausta aloitettaessa sekä seuraa kuukausittain suojaussuhteiden tehokkuutta tarkastelemalla suojaavan instrumentin kykyä kumota suojattavan erän käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset.

Rahavirran suojaus

Rahavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien tehokkaan osuuden käyvän arvon muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman suojausrahastossa. Suojausinstrumentista omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot siirretään tulosvaikutteiseksi silloin, kun suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon. Suojausinstrumentin voiton tai tappion tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa perusteella joko liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin tai rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus

Nettosijoituksen suojauksesta oman pääoman muuntoeroihin kertyneet voitot ja tappiot siirretään tulosvaikutteiseksi silloin, kun nettosijoituksesta luovutaan kokonaan tai osittain. Konsernilla ei ole ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojausta.

Muut suojausinstrumentit, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa

Mikäli valuuttatermiinit eivät täytä suojauslaskennan ehtoja niiden käypien arvojen muutokset kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, kun niitä käytetään suojaamaan varsinaista liiketoimintaa ja rahoitustuottoihin ja -kuluihin, kun ne suojaavat rahoituseriä. Termiinien korkoelementin vaikutukset kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

5.4.1 Johdannaisten nimellisarvot

(Milj. euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Valuuttajohdannaiset, suojauslaskennassa	68,9	76,8
Valuuttajohdannaiset, ei suojauslaskennassa	2,8	5,3

Taulukossa 5.4.2 on eritelty valuuttajohdannaisten nimellisarvot valuutoittain ja taulukossa 5.4.3 vuoden 2017 vertailuluvut. Taulukoiden kokonaissummat täsmäävät taulukon 5.4.1 lukuihin.

5.4.2 Valuuttajohdannaisten nimellisarvot riskivaluutoittain 2018

(Milj. euroa)	EUR	USD	GBP	CHF	PLN	RUB	SEK	Yhteensä
Valuuttajohdannaiset, suojauslaskennassa	8,0	40,9	0,0	16,6	0,0	3,4	0,0	68,9
Valuuttajohdannaiset, ei suojauslaskennassa	0,0	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8

5.4.3 Valuuttajohdannaisten nimellisarvot riskivaluutoittain 2017

(Milj. euroa)	EUR	USD	GBP	CHF	PLN	RUB	SEK	Yhteensä
Valuuttajohdannaiset, suojauslaskennassa	24,1	18,2	0,0	32,5	0,0	2,0	0,0	76,8
Valuuttajohdannaiset, ei suojauslaskennassa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	5,3

5.4.4 Valuuttajohdannaisten erääntymisjakauma 2018

(Milj. euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3-6 kk	6-9 kk	9-12 kk	1-2 vuotta	yli 2 vuotta
Valuuttajohdannaiset, suojauslaskennassa							
Saatava määrä	69,3	14,2	15,8	0,0	39,2	0,0	0,0
Maksettava määrä	-68,7	-14,2	-15,8	0,0	-38,7	0,0	0,0
Yhteensä	0,6	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
Valuuttajohdannaiset, ei suojauslaskennassa							
Saatava määrä	2,8	0,0	0,0	0,0	2,8	0,0	0,0
Maksettava määrä	-2,7	0,0	0,0	0,0	-2,7	0,0	0,0
Yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Yllä oleva taulukko selvittää valuuttatermiineistä aiheutuvien kassavirtojen jakautumisen tuleville jaksoille. Konsernin lyhyen aikavälin likviditeetti on esitetty taulukossa 5.5.13.

5.4.5 Valuuttajohdannaisten erääntymisjakauma 2017

(Milj. euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3-6 kk	6-9 kk	9-12 kk	1-2 vuotta	yli 2 vuotta
Valuuttajohdannaiset, suojauslaskennassa							
Saatava määrä	78,4	16,4	27,6	4,3	11,9	18,2	0,0
Maksettava määrä	-78,4	-16,0	-28,0	-4,5	-12,2	-17,7	0,0
Yhteensä	0,0	0,4	-0,4	-0,2	-0,3	0,5	0,0
Valuuttajohdannaiset, ei suojauslaskennassa							
Saatava määrä	5,5	0,0	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Maksettava määrä	-5,4	0,0	-5,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

5.5 Rahoitusriskien hallinta

Sisältö

Tässä osiossa käsitellään rahoitusriskejä joille konserni altistuu liiketoiminnassaan sekä keinoja joilla kyseisiä riskejä hallitaan. Rahoitusriskienhallinnan tavoitteena on suojata konsernia rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta. Rahoituksen hoito ja rahoitusriskien hallinta on keskitetty talusjohtajan alaisuudessa toimivalle rahoitusosastolle riittävän asiantuntemuksen sekä kattavan ja kustannustehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Toimintasegmentit informoivat keskeisistä riskeistään rahoitusosastoa, joka kokoaa yhteen koko konsernin riskit ja varmistaa tarvittavat riskienhallintakeinot. Rahoitusosaston toimintaa riskienhallinnassa sääntelee hallituksen hyväksymä rahoitusriskienhallintapolitiikka. Konsernin hallitus on hyväksynyt päivitetyn rahoituspolitiikan katsauskauden jälkeen tammikuussa 2019. Kaikki merkittävät lainanotto päätökset tekee hallitus rahoitusosaston esityksestä.

Liitetiedot

Markkinariskit

Konsernin markkinariskit koostuvat valuutoista ja raaka-aineista. Valuutoista merkittävimmät valuuttariskit olivat tilinpäätöshetkellä suojattuna seuraavasti: eurosuoja (EUR), Sveitsin frangisuoja (CHF) ja Venäjän ruplasuoja (RUB) seuraavaksi puoleksi vuodeksi sekä Yhdysvaltain dollarisuoja (USD) vuoden 2019 loppuun. Stanoliesterissä käytetty sterolin hinta on konsernin tasolla merkittävin yksittäinen raaka-aineisiin liittyvä riski. Sterolit ostetaan pääasiassa dollareissa. Markkinariskit-taulukossa on huomioitu erikseen sterolin hinnanmuutoksen riski ja dollarimääräisten ostojen kurssiriski, joihin sisältyvät myös kyseiset steroliostot.

5.5.1 Markkinariskit (EI-IFRS)

(Milj. euroa)	2018
+/- 10% muutos sterolin hinnassa	-/+ 1,2
+/- 10% muutos euron kurssissa	-/+ 1,8
+/- 10% muutos Yhdysvaltain dollarin kurssissa	-/+ 0,4
+/- 10% muutos Sveitsin frangin kurssissa	-/+ 1,6
+/- 10% muutos Venäjän ruplan kurssissa	+/- 0,4

Kuvaus: Taulukossa on kuvattu konsernin merkittävimmät markkinariskit vuositason suojaamattomina vaikutuksina konsernin liikevoittoon. Valuuttariskien osalta taulukkoon on huomioitu vieraan valuutan pankkitilien saldot, myyntisaamiset, ostovelat sekä seuraavan vuoden ennustetut myynnit ja ostot. Taulukossa ei ole huomioitu tehtyjen valuuttasuojien vaikutusta vaan sen tehtävänä on esittää mikä riski olisi ilman suojaustoimenpiteiden vaikutusta. Taulukko ei myöskään huomioi valuuttakurkseista aiheutuva tuloksen konversion riskiä vaan se käsitellään erikseen taulukossa 5.5.5. Taulukko 5.5.3 esittää valuuttariskit, joihin on huomioitu myös valuuttatermiineiden vaikutus.

Taulukossa 5.5.1 mainittujen markkinariskien lisäksi konsernin markkina-alueilla on epävarmuustekijöitä, joita on käsitelty tarkemmin hallituksen toimintakertomuksessa sivulla 26, kohdassa Riskit ja liiketoiminnan epävarmuustekijät. Vaikka brexit on jätetty taulukon ulkopuolelle on siihen varautuminen Raisiolle erityisen tärkeää, sillä Iso-Britannia on Benecol-tuotteiden suurin markkina-alue. Raisio on tehnyt arvion keskeisistä brexitin toteutumisvaihtoehtoihin liittyvistä riskeistä ja tarvittavista sopeuttamistoimenpiteistä.

Valuuttariski

Valuuttariski tarkoittaa sitä tulokseen, taseeseen ja kassavirtaan liittyvää epävarmuutta, joka aiheutuu valuuttakurssien muutoksista. Raisio suojautuu valuuttamääräisten saamisten ja velkojen, taseen ulkopuolisten osto- ja myyntisopimusten sekä osittain myös budjetoitujen kassavirtojen aiheuttamien kurssiriskiä vastaan. Rahoitusriski muodostuu pääosin konsernin ulkomaan rahan määräisistä rahoituseristä. Valuuttariskin hallintaan käytetään valuuttatermiinejä. Ne on eritelty valuutoittain taulukossa 5.4.2.

5.5.2 Merkittävimmät valuuttariskit

Liiketoiminta	Koti- valuutta	Riski- valuutta	Netto- tapahtuma
Benecol kuluttaja- tuotteiden myynti Ilosa-Britanniassa	GBP	CHF EUR	Ostot Ostot
Kasvistanoliesterin tuotanto ja myynti sekä välipalatuotteiden myynti	EUR	CHF RUB SEK USD	Myyynnit Myyynnit Myyynnit Ostot
Benecol kuluttajatuotteiden myynti Puolassa	PLN	EUR	Ostot

Kuvaus: Konsernille syntyy valuuttariskiä erityisesti Englannin punta-, Sveitsin frangi-, Euro-, Yhdysvaltain dollari-, Venäjän rupla- ja Ruotsin kruunumääräisistä eristä. Nettotapahtuma sarakkeessa on kuvattu aiheutuuko valuutasta kyseisen liiketoiminnan kohdalla enemmän ostoja vai myyntejä eli minkälaista riskiä yhtiö kantaa kyseisen valuutan osalta.

5.5.3 Valuuttariskin tase ja transaktioriski 31.12.2018

(Milj. euroa)	EUR	USD	GBP	CHF	PLN	RUB	SEK	DKK
Pankkitilit	-0,1	-0,2	0,3	-0,4	0,0	0,1	0,0	0,0
Myyntisaamiset	0,9	0,6	0,0	1,4	0,0	0,2	0,1	0,0
Sisäiset lainat	-1,2	0,2						
Ostovelat	-4,0	-0,3	-0,1	-1,8	0,0	0,0	-0,2	0,0
Taseriski yhteensä	-4,5	0,4	0,2	-0,8	0,0	0,2	-0,1	0,0
Ennustetut myynnit alle vuosi	3,3	3,7	0,0	10,5	0,0	4,0	1,3	0,0
Ennustetut ostot alle vuosi	-17,7	-8,3	0,0	-25,4	0,0	0,0	-0,3	0,0
Ennustettu riski yhteensä	-14,4	-4,7	0,0	-14,9	0,0	4,0	1,0	0,0
Valuuttatermiinit alle vuosi	8,0	8,8	0,0	4,3	0,0	-2,7	0,0	0,0
Valuuttatermiinit yli vuosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoriski yhteensä	-10,8	4,5	0,3	-11,4	0,0	1,5	0,9	0,0

Kuvaus: Ennustetut myynnit ja ostot perustuvat konsernin toimintasegmenttien raportoimiin ennusteisiin. Taulukossa negatiiviset arvot tarkoittavat ostoja tai velkoja ja positiiviset arvot myyntejä tai varoja.

Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Tilikautena 2018 toimintasegmentit ovat tehneet päätökset valuuttariskeiltä suojautumisesta johdon harkintaa käyttäen. Katsauskauden jälkeen tammikuussa 2019 voimaan tulleessa rahoituspolitiikassa määritellään konsernin tavoitteeksi suojata merkittävimmät valuuttariskit sopivilla johdannaisinstrumenteilla rullaavasti siten, että suojattavan kohteen vuosivolyymistä on keskimäärin suojattuna vähintään kuutta kuukautta vastaava määrä.

5.5.4 Valuuttakurssit

	Keskikurssit		Tilinpäätöspäivän kurssit	
	2018	2017	2018	2017
EUR/USD	1,181	1,129	1,145	1,199
EUR/GBP	0,885	0,876	0,895	0,887
EUR/CHF	1,155	1,112	1,127	1,170
EUR/PLN	4,261	4,256	4,301	4,177
EUR/RUB	74,055	65,888	79,715	69,392
EUR/SEK	10,257	9,637	10,255	9,844
EUR/DKK	7,453	7,439	7,467	7,445

Kuvaus: Taulukossa on esitetty konsernin tilinpäätöksessä käyttämät tilikauden keskikurssit sekä tilikauden viimeisen päivän kurssit. Valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin kurssiin. Tilikauden keskikurssi on määritetty laskemalla keskiarvo Euroopan keskuspankin määrittämistä kuukauden keskikursseista vuoden 2018 aikana.

5.5.5 IFRS 7 mukainen valuuttaherkkyysanalyysi 2018

(Milj. euroa)	Liiketoiminnan transaktioriski (alle vuosi) +/-10%	Rahoitukselliset riskit (alle vuosi) +/-10%	Translaatoriski, EBT +10%	Translaatoriski, EBT -10%	Translaatoriski, oma pääoma +10%	Translaatoriski, oma pääoma -10%
EUR	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
USD	0,9	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1
GBP	0,0	0,0	-0,4	0,5	-16,5	20,1
CHF	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PLN	0,0	0,0	0,1	-0,2	0,1	-0,2
RUB	0,3	0,0	-0,2	0,3	-0,3	0,4
SEK	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3	0,3
UAH	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1	0,1

Kuvaus: Taulukossa on huomioitu valuuttasuojat mutta ei ennustettuja kassavirtoja. Rahoitukselliset riskit pitävät sisällään sisäiset valuuttalainat ja vieraan valuutan pankkisaldot. Taulukossa 5.5.6 on selvennetty riskien laskentatapaa transaktioriskien ja rahoituksellisten riskien osalta. Yllä olevan taulukon luvut kertovat mikä on kunkin valuutan riski kaikkia muita valuuttoja vastaan. Translaatoriski on määritetty konsernin raportointijärjestelmän avulla muuttamalla jokaista valuuttakurssia yksi kerrallaan +/-10 %. Translaatoriski, EBT tarkoittaa valuuttakurssiriskiä joka kohdistuu konsernin voittoihin ennen veroja ja translaatoriski, oma pääoma valuuttakurssiriskiä joka kohdistuu konsernin oman pääoman arvoon.

5.5.6 Liiketoiminnan transaktioriski ja rahoitukselliset riskit 2018 (IFRS 7)

(Milj. euroa)	EUR	USD	GBP	CHF	PLN	RUB	SEK	DKK
Myyntisaamiset	0,9	0,6	0,0	1,4	0,0	0,2	0,1	0,0
Ostovelat	-4,0	-0,3	-0,1	-1,8	0,0	0,0	-0,2	0,0
Valuuttatermiinit (alle vuosi)	8,0	8,8	0,0	4,3	0,0	-2,7	0,0	0,0
Liiketoiminnan transaktioriski	4,9	9,1	-0,1	3,9	0,0	-2,5	-0,1	0,0
Pankkitilit	-0,1	-0,2	0,3	-0,4	0,0	0,1	0,0	0,0
Sisäiset lainat	-1,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitukselliset riskit	-1,4	0,0	0,3	-0,4	0,0	0,1	0,0	0,0

Kuvaus: Taulukko erittelee valuuttaherkkyysanalyysitaulukon 5.5.5 laskelmissa käytetyt erät transaktioriskien ja rahoituksellisten riskien osalta.

5.5.7 IFRS 7 mukainen valuuttaherkkyyssanalyysi 2017

(Milj. euroa)	Liiketoiminnan transaktioriski (alle vuosi) +/-10%	Rahoitukselliset riskit (alle vuosi) +/-10%	Translaatoriski, EBT +10%	Translaatoriski, EBT -10%	Translaatoriski, oma pääoma +10%	Translaatoriski, oma pääoma -10%
EUR	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
USD	0,6	0,0	0,0	0,1	-0,1	0,1
GBP	0,0	0,0	1,8	-2,2	-16,3	19,9
CHF	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PLN	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
RUB	0,2	0,0	-0,2	0,2	-0,3	0,4
SEK	0,0	0,0	-0,1	0,1	-0,3	0,3
UAH	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kuvaus: Taulukossa on huomioitu valuuttasuojat mutta ei ennustettuja kassavirtoja. Rahoitukselliset riskit pitävät sisällään sisäiset valuuttalainat ja vieraan valuutan pankkisaldot sekä ulkoiset valuuttalainat ja valuuttalainojen suojat. Taulukossa 5.5.8 on selvennetty riskien laskentatapa transaktioriskien ja rahoituksellisten riskien osalta. Yllä olevan taulukon luvut kertovat mikä on kunkin valuutan riski kaikkia muita valuuttoja vastaan. Translaatoriskien laskentatapa on määritetty taulukon 5.5.5 kuvauksessa.

5.5.8 Liiketoiminnan transaktioriski ja rahoitukselliset riskit 2017 (IFRS 7)

(Milj. euroa)	EUR	USD	GBP	CHF	PLN	RUB	SEK	DKK
Myyntisaamiset	2,1	0,3	0,0	1,5	0,0	0,1	0,1	0,0
Ostovelat	-5,0	-0,3	-0,4	-1,9	0,0	0,0	-0,2	0,0
Valuuttatermiinit (alle vuosi)	12,0	6,0	0,0	10,9	0,0	-2,0	0,0	0,0
Liiketoiminnan transaktioriski	9,1	6,0	-0,4	10,5	0,0	-1,9	0,0	0,0
Pankkitilit	1,5	0,1	0,2	0,3	-0,1	0,1	0,0	0,0
Sisäiset lainat	-1,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitukselliset riskit	0,2	0,3	0,2	0,3	-0,1	0,1	0,0	0,0

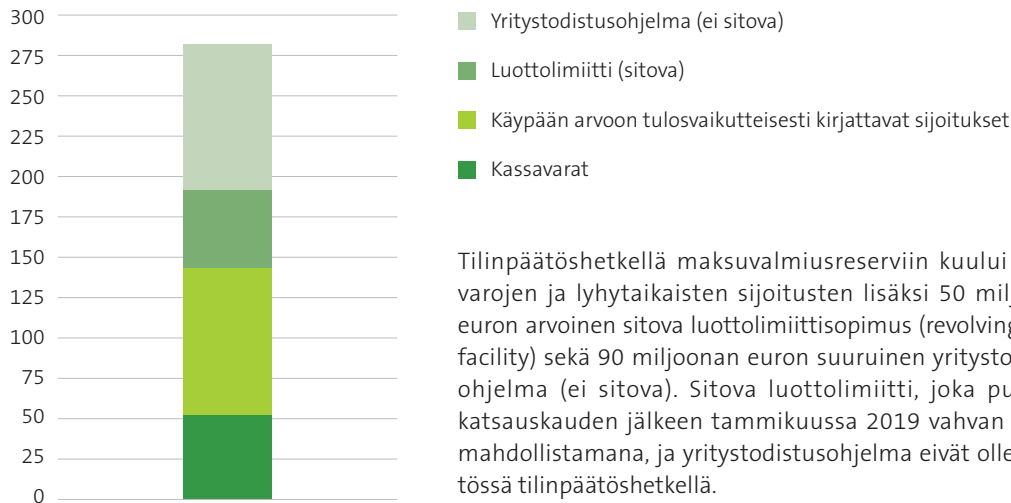
Kuvaus: Taulukko erittelee valuuttaherkkyyssanalyysitaulukon 5.5.7 laskelmissa käytetyt erät transaktioriskien ja rahoituksellisten riskien osalta.

Likviditeetti- ja maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että konsernin rahoitusvarat ja lisärahoitusmahdollisuudet eivät katsoisi liiketoiminnan tulevia tarpeita. Riskienhallintapolitiikan mukaisesti rahoitusosasto pyrkii ylläpitämään hyvän maksuvalmiuden kaikissa olosuhteissa ja tasolla, jolla turvataan johdon strateginen toimintavapaus. Tilinpäätöshetkellä

konsernin maksuvalmius muodostui rahoitusvaroista, nostamattomista luotoista, tililimiiteistä ja ei sitovasta yritystodistusohjelmasta. Vaihtoehtoisten sijoitusten rahastoihin tai osakerahastoihin tehtyjä sijoituksia ei lueta likvideihin rahoitusvaroihin. Varainhankinnan riskiä hajautetaan hankkimalla rahoitusta eri lähteistä.

5.5.9 Konsernin maksuvalmius (milj. euroa)

Tilinpäätöshetkellä maksuvalmiusreserviin kuului kassavarojen ja lyhytaikaisten sijoitusten lisäksi 50 miljoonan euron arvoinen sitova luottolimiittisopimus (revolving credit facility) sekä 90 miljoonan euron suuruinen yritystodistusohjelma (ei sitova). Sitova luottolimiitti, joka purettiin katsauskauden jälkeen tammikuussa 2019 vahvan kassan mahdollistamana, ja yritystodistusohjelma eivät olleet käytössä tilinpäätöshetkellä.

5.5.10 Rahoitusvelkojen erääntymisjakauma 2018

(Milj. euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3-6 kk	6-9 kk	9-12 kk	1-2 vuotta	yli 2 vuotta
Pankkilainat	-22,9	0,0	-11,4	0,0	-11,4	0,0	0,0
Pankkilainojen korot	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusleasingit	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostovelat	-20,6	-20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	-43,8	-20,7	-11,5	0,0	-11,5	0,0	0,0

Valuuttajohdannaisten erääntymisjakauma on esitetty taulukossa 5.4.4 ja vertailuvuosi taulukossa 5.4.5.

5.5.11 Rahoitusvelkojen erääntymisjakauma 2017

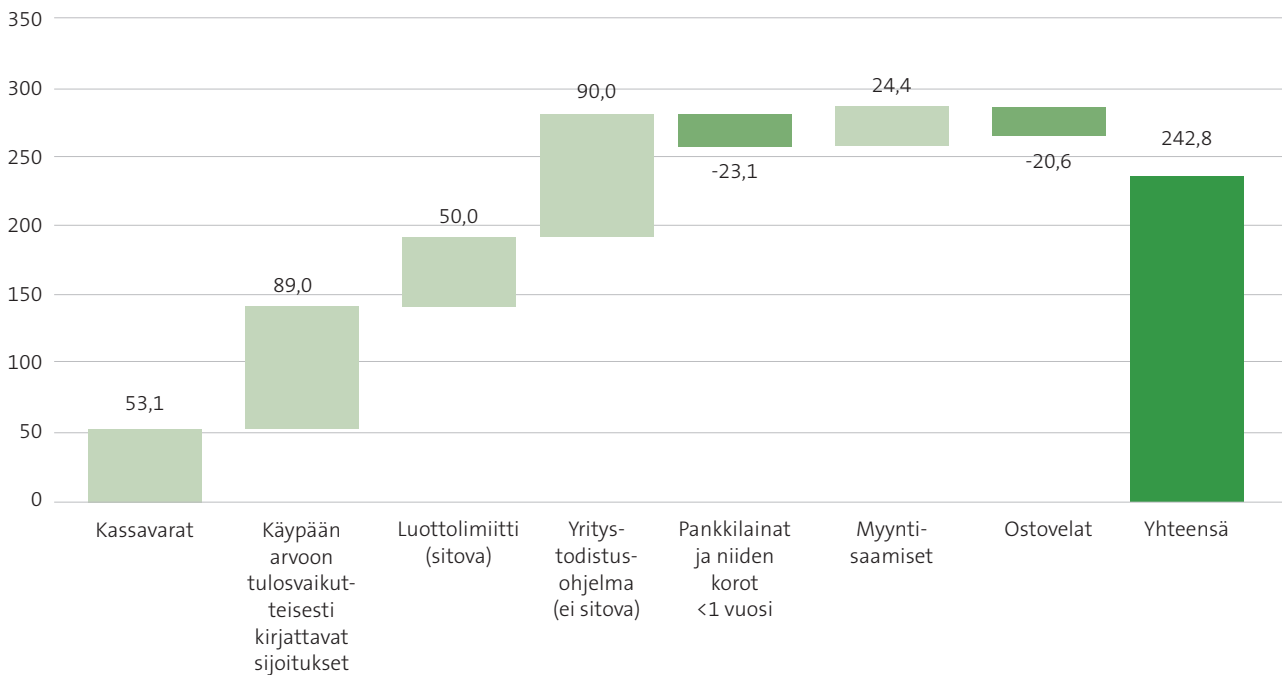
(Milj. euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3-6 kk	6-9 kk	9-12 kk	1-2 vuotta	yli 2 vuotta
Pankkilainat	-45,7	0,0	-11,4	0,0	-11,4	-22,9	0,0
Pankkilainojen korot	-0,7	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	0,0
Rahoitusleasingit	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0
Ostovelat	27,0	27,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	-19,6	26,8	-11,6	-0,1	-11,6	-23,1	0,0

5.5.12 Annettujen takaussopimusten erääntymisjakauma erääntymisjakauma 31.12.2018

(Milj. euroa)	Yhteensä	alle 3 kk	3-6 kk	6-9 kk	9-12 kk	1-2 vuotta	yli 2 vuotta
Annetut takaukset	-0,8	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Yllä olevassa taulukossa esitetään emoyhtiön tytäryhtiöiden puolesta antamat takaukset. Ne on sisällytetty aikaisimpaan ajanjaksoon, jona takauksen perusteella voidaan vaatia maksua. Konserni ei pidä niiden toteutumista todennäköisenä ja siksi niitä ei ole sisällytetty lyhyen aikavälin likviditeettitaulukkoon 5.5.13. Konsernin likviditeetti on kuitenkin hyvä myös siinä tapauksessa, että annetut takaussopimukset huomioidaan osana laskelmaa.

5.5.13 Lyhyen aikavälin likviditeetti (milj. euroa)

Kuvaus: Taulukko kuvaa konsernin lyhyen aikavälin likviditeettiasemaa. Taulukosta on jätetty huomioimatta valuuttajohdannaiset (taulukko 5.4.4), rahoitusleasingvelat (taulukko 5.5.11) sekä annetut takaussopimukset (taulukko 5.5.12). Yhdessä edellä mainittujen erien merkitys on noin -0,2 miljoonaa euroa. Myös nämä erät huomioiden konsernin likviditeetti on hyvällä tasolla.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten vaikutusta konsernin nettorahoituskuluihin ja -tuottoihin sekä eri korkosijoitusten ja korkojohdannaisien markkina-arvoihin seuraavan 12 kuukauden aikana. Korkoriskiä hallitaan ohjaamalla luottosalkun ja korkosijoitusten rakennetta ja duraatiota riskienhallintapolitiikan sallimissa rajoissa tavoitteena mahdollisimman alhaiset rahoituskulut ja korkeat rahoitustuotot. Korkoprofilin muokkauksessa välineinä voidaan käyttää koronvaihtosopimuksia sekä korkotermeineitä ja -optioita.

Konsernilla on tällä hetkellä vain valuuttatermeineitä, joiden nimellisarvot on esitetty taulukossa 5.4.1 ja käyvät arvot taulukossa 5.3.1.

Vuonna 2014 nostetun 80 miljoonan euron suuruisen pankkilainan ehtoihin sisältyy pankin nimissä oleva kytketty korkojohdannainen. Konsernille lainan korko on kiinteä eli sekä korkokatto että -lattia ovat tasolla 0,4 % ja niiden lisäksi maksetaan 0,8 % marginaalia. Lainanlyhennyksiä maksetaan kaksi kertaa vuodessa ja laina erääntyy vuonna 2019. Pankkilaina on esitetty taulukossa 5.3.7.

5.5.14 Kassavirran korkoherkkyysanalyysi

	Tuloslaskelma		Oma pääoma, veroton	
	+100 korkopistettä	-100 korkopistettä	+100 korkopistettä	-100 korkopistettä
Pankkilainat	0,0	0,0	0,0	0,0
Yritystodistukset	0,1	-0,1	0,0	0,0
Kassavirran herkkyys, netto	0,1	-0,1	0,0	0,0

Luotto- ja vastapuoliriski

Vastapuoliriski

Vastapuoliriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa sopimusosa-puoli ei kykene täyttämään tai ei halua täyttää omaa velvoitettaan. Raisio altistuu vastapuoliriskille liiketoimintojen oston ja myynnin kautta sekä rahoitusosaston sijoittaessa varoja rahoitusmarkkinoille ja operoidessa johdannaisinstru-menteilla. Toimintasegmentit ovat vastuussa oston ja myyn-tiin liittyvästä vastapuoliriskistä. Rahoitusosasto vastaa teke-miinsä sijoituksiin, lainasaamisiin ja johdannaissopimuksiin liittyvästä vastapuoliriskistä. Tämän riskin hallinnassa kes-keisenä keinona on huolellinen, hyvän luottokelpoisuuden omaavien vastapuolien valinta.

Sijoitustoiminta

Rahoitusvarojen sijoittamista on säännelty konsernin rahoituspoliitikassa tehtävän sijoituksen määrän, maturiteetin ja vastapuolten osalta. Maturiteetiltaan lyhyt- ja pitkäaikaisen suorien korkosijoitusten lisäksi varoja voidaan sijoittaa korkorahastoihin, vaihtoehtoisten sijoitusten rahastoihin sekä osakkeisiin ja osakerahastoihin. Vastapuolina voivat lähtökohtaisesti olla Euroopan rahaliiton jäsenvaltiot, suuret suomalaiset kunnat ja niiden yhteenliittymät, Suomessa yri-tyspankkitoimintaa harjoittavat rahalaitokset sekä Euroopan rahaliiton jäsenvaltiossa rekisteröidyt yritykset, joilla on hyvä luottoluokitus. Tilipäätöshetkellä konsernin rahoitusvaroista

14,0 miljoonaa euroa (vertailuvuonna 2,0 milj. euroa) oli sijoitettu suomalaisiin yritystodistuksiin. Varainhoitajan hallinnoimaan sijoituskoriin, jonka varoista valtaosa on sijoitettuna pankkien ja yritysten liikkeelle laskemiin sijoitus- ja yritystodistuksiin, oli sijoitettu 75,0 miljoonaa euroa.

Myynnin luottoriski

Toimintasegmentit tekevät itsenäisesti vastapuoliriskiiin liit-tyviä päätöksiä, kuten päättävät asiakkaaksi hyväksymisen kriteereistä, sovellettavista myyntiehdosta ja vaadittavista vakuuksista, samoin kuin ne vastaavat myyntisaamisten luottoriskistä. Konsernin talousfunktio seuraa myynti-saamisten ikäjakaumaa viikoittain. Myyntisaamia voidaan turvata myös luottovakuutuksilla.

Konserni toimii päivittäistavara-kauppamarkkinoilla ja sen luottoriskikertymät johtuvat kyseisten markkinoiden raken-teesta. Merkittävä osa konsernin tuloksesta syntyy Benecoli-liketoiminnasta ja erityisesti Iso-Britanniasta. Siellä suurin osa myyntituloista saadaan muutamilta merkittävimmiltä päivittäistavara-kauppaketjuilta. Samoin myös Suomen elin-tarvikeliiketoiminnan myynnistä suurin osa menee suurim-mille suomalaisille päivittäistavara-kauppaketjuille. Konserni ei kuitenkaan ole havainnut isoimpien asiakkaidensa luotto-kelpoisuuden heikkenemistä Iso-Britanniassa tai Suomessa. Markkinarakenteen aiheuttamat luottoriskikertymät on tie-dostettu ja ne huomioidaan osana konsernin päätöksentekoa.

5.5.15 Luottotappiot, jatkuvat toiminnot

	Saatavat 31.12.2018	Aikaisempien vuosien luottotappiot suhteessa saataviin	Laskennallinen minimi luotto- tappiovaraus	Luotto- tappiovaraus 2018	Luotto- tappiovaraus 2017
Kaikki saatavat yhteensä	24,7	0,3 %	0,1	0,3	0,2
Erääntyneet saatavat yhteensä	4,4	1,6 %	0,1	0,3	0,2
Yli 60 päivää sitten erääntyneet saatavat	0,5	18,9 %	0,1	0,3	0,2

Kuvaus: Taulukossa on verrattu edellisten kolmen tilikauden toteutuneita luottotappioita suhteessa kunkin tilikauden alun saa-taviin. Vertailuluvuissa ei ole huomioitu myytyjen liiketoimintojen lukuja. Vertailun tuloksena on saatu laskennallinen minimi luottotappiovaraus, joka perustuu edellä mainittuun historiatietoon. Tämä laskentatapa on toteutettu 1.1.2018 voimaan tulleen IFRS 9 -standardin vaatimusten mukaisesti. Tilikauden 2018 lopussa laskennallinen minimi luottotappiovaraus on 0,1 miljoonaa euroa.

6 Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot ja laskennalliset verot

Sisältö

Tämä liitetieto sisältää jatkuvien toimintojen tuloveroihin ja laskennallisiin veroihin liittyvät liitetiedot.

6.1 Tuloverot

§ Laadintaperiaatteet

Konsernin verokulu sisältää konserniyhtiöiden tilikauden tulokseen perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisten verojen muutoksen. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät laajaan tuloslaskelmaan tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin. Tällöin myös verovaikutus kirjataan vastaaviin eriin. Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Konserni vähentää kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset ja -velat toisistaan siinä tapauksessa, että konsernilla on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus kuitata kirjatut erät toisistaan.

Tuloverot

(Milj. euroa)	2018	2017
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-4,8	-10,4
Edellisten tilikausien verot	-0,1	0,1
Laskennalliset verot	1,1	-2,0
Yhteensä	-3,7	-12,3

Vuonna 2018 jatkuvien toimintojen tilikauden voittoon perustuva vero oli 3,7 (12,3) miljoonaa euroa ja efektiivinen verokanta 23,5 (vuonna 2017 23,4 %). Vuoden 2018 efektiivistä verokantaa nosti lähes 2 prosenttia Terveelliset elintarvikkeet -segmentin Pohjois- ja Itä-Euroopan -toimintasegmentin Puolan yksikön tappiollinen tulos, josta ei ole kirjattu verosaamista tilinpäätökseen. Vuoden 2017 efektiivistä verokantaa nosti Benemilk-liiketoimintaan liittyvä käyttöomaisuuden arvonalennus, josta ei kirjattu verosaamista.

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla 20 % (20 % vuonna 2017) laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

(Milj. euroa)	2018	2017
Verot laskettuna kotimaan verokannalla	-3,2	-10,5
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavan verokannan vaikutus	-0,2	-0,4
Verokannan muutos	0,0	0,0
Verovapaat tuotot	0,1	0,1
Vähennyskelvottomat kulut	-0,2	-0,1
Tilikauden tappiot, joista ei ole kirjattu verosaamista	-0,3	-1,6
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden verosaamisen käyttö	0,1	0,1
Aiemmin kirjaamattomia muita verosaamisia	0,1	
Aiemmin kirjattujen verosaamisten oikaisu		-0,7
Ylimääräiset verovähennykset	0,0	0,2
Verot aikaisemmilta vuosilta	-0,1	0,7
Muut erät	-0,1	0,0
Yhteensä	-3,7	-12,3

§ Keskeiset arviot ja harkintaan perustuvat ratkaisut

Konserni on verotuksen kohteena useassa eri maassa ja tuloverojen laskentaan liittyy runsaasti arvioita ja harkintaa. Veroina kirjatut määrät vastaavat tämänhetkistä käsitystä ja nykyisten verolakien tulkintaa. Johto arvioi säännöllisesti verolaskelmissa tehtyjä kannanottoja tilanteissa, joissa verosäännökset ovat tulkinnanvaraisia.

Tilikauden 1.1.–31.12.2018 verotuksellisten tappioiden lisäyksestä, 1,5 miljoonaa euroa, ei ole kirjattu verosaamista. Merkittävin osa tappiosta syntyi Terveelliset elintarvikkeet -segmentin Pohjois- ja Itä-Euroopan -toimintasegmentin Puolan yksikössä.

Benemilk-liiketoiminnan käyttöomaisuuden arvonalentumisesta 7,5 miljoonaa eurosta eikä Benemilkin vuoden 2017 tappiosta 0,5 miljoonaa euroa ei kirjattu laskennallista verosaamista, koska Benemilk-innovaation kansainväliseen kaupallistamiseen ja suojaamiseen sijoitettuihin varoihin ei voida enää katsoa liittyvän merkittäviä tulonodotuksia.

Tuloverovelat

(Milj. euroa)	2018	2017
Tuloverovelka	1,0	3,0
Laskennallinen nettoverovelka	1,0	3,0

Vuoden 2018 ja 2017 tuloverovelat liittyvät Ison-Britannian liiketoimintaan.

6.2 Laskennalliset verot

§ Laadintaperiaatteet

Laskennalliset verot lasketaan varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista sekä käyttämättömistä verotuksellisista tappioista siltä osin kuin on todennäköistä, että ne pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa kertyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä säädettyjä verokantoja tai verokantoja, joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä.

Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistoista, varauksista, johdannaissopimusten arvostamisesta käypään arvoon sekä liiketoimintojen yhdistämisen yhteydessä tehdyistä käypiin arvoihin perustuvista oikaisuksista. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa.

Laskennallinen nettoverovelka

Konsernitaseen netottomalla määritellyt summat ovat seuraavat:

(Milj. euroa)	2018	2017
Laskennalliset verosaamiset	2,3	2,7
Laskennalliset verovelat	4,0	5,1
Laskennallinen nettoverovelka	1,8	2,4

Ulkomaisten tytäryritysten jakamattomista voittovaroista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa.

Laskennallisten verojen muutokset

Laskennallisten verojen muutokset tilikaudella 2018

(Milj. euroa)	1.1.2018	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	Muuntoerot	Ostetut/myytyt liiketoiminnat	31.12.2018
Laskennalliset verosaamiset:						
Varaukset	0,7	-0,4		0,0	0,0	0,3
Vahvistetut verotukselliset tappiot	0,0	0,0				0,0
Verotuksessa vähentämättä jätetyt poistot	1,3	0,0				1,3
Muut erät	0,6	0,1	0,0	0,0		0,7
Yhteensä	2,7	-0,4	0,0	0,0	0,0	2,3
Laskennalliset verovelat:						
Kertyneet poistoerot	1,9	0,4		0,0		2,3
Myytavissä olevat sijoitukset	0,3		0,0		0,0	0,3
Johdannaissopimukset	0,0		0,0			0,0
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon liiketoimintojen yhdistämisessä	1,7	-1,5		0,0		0,2
Muut erät	1,3	0,0		0,0		1,2
Yhteensä	5,1	-1,1	0,0	0,0	0,0	4,0

Laskennallisten verojen muutokset tilikaudella 2017

(Milj. euroa)	1.1.2017	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	Muuntoerot	Ostetut/myytyt liiketoiminnat	31.12.2017
Laskennalliset verosaamiset:						
Varaukset	0,9	-0,1		0,0	-0,1	0,7
Vahvistetut verotukselliset tappiot	0,7	-0,7				0,0
Verotuksessa vähentämättä jätetyt poistot	1,5	-0,2		0,0	0,0	1,3
Muut erät	2,2	-1,6	0,0	0,0	-0,1	0,6
Yhteensä	5,4	-2,6	0,0	0,0	-0,2	2,7
Laskennalliset verovelat:						
Kertyneet poistoerot	3,2	0,8		0,0	-2,1	1,9
Myytavissä olevat sijoitukset	0,3		0,0			0,3
Johdannaissopimukset	-0,1		0,1			0,0
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon liiketoimintojen yhdistämisessä	3,3	-1,6		-0,1		1,7
Muut erät	1,5	-0,2	0,0	0,0	0,0	1,3
Yhteensä	8,2	-1,0	0,1	-0,1	-2,1	5,1

Laskennallisia verosaamisia kirjatessa johdolta vaaditaan harkintaa sen suhteen, pystytäänkö saamiset todennäköisesti hyödyntämään tai käyttämään laskennallisia verovelkoja vastaan ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kuin on todennäköistä että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennallisen verosaamisen kirjaamisedellytykset arvioidaan aina jokaisen raportointikauden päättymispäivänä.

Myöhemmin käytettäviä verotuksellisia tappioita vastaavaa laskennallista verosaamista on kirjattu sen verran kuin sitä todennäköisesti pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa kertyvien voittojen perusteella. Konsernilla on kertyneitä tappioita 31.12.2018 yhteensä 56,6 milj. euroa (31.12.2017: 56,5 milj. euroa). Suurin osa vanhenee viittä vuotta pidemmän ajan kuluessa. Kertyneistä tappioista per 31.12.2018 ei ole kirjattu laskennallista verosaatavaa. Kertyneet tappiot liittyvät Raisio-konsernin ulkomaan yksiköihin ja Benemilk-liiketoimintaan.

(Milj. euroa)	31.12.2018
Avaava tase 1.1.2018	56,5
Muuntoero	0,5
Lisäys 1.1. - 31.12.2018	1,3
Vähennys 1.1. - 31.12.2018	-1,6
31.12.2018	56,6

Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään toisistaan, kun on olemassa laillisesti toimeenpantava oikeus kuitata ja milloin laskennalliset verot liittyvät samaan veronsaajaan.

6.3 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot

Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot

(Milj. euroa)	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen
Vuosi 2018			
Oman pääoman ehtoisten sijoitusten muutos	0,1	0,0	0,1
Rahavirran suojaus	0,0	0,0	0,0
Muuntoerot	-1,3	0,0	-1,3
	-1,2	0,0	-1,2

Vuosi 2017

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten muutos	-0,2	0,0	-0,1
Rahavirran suojaus	0,5	-0,1	0,4
Muuntoerot	-5,2	0,0	-5,2
	-4,9	-0,1	-5,0

7 Oma pääoma

Sisältö

Tämä liite sisältää liitetiedot osakepääomasta ja oman pääoman rahastoista, muuntoerot, tiedot omista osakkeista, tiedot osingonjaosta ja liitetiedon jatkuvan toiminnon osakekohtaisesta tuloksesta.

7.1 Oma pääoma ja oman pääoman rahastot

Emoyrityksen osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:

(Milj. euroa)	1000 kpl	Osakepääoma	Omat osakkeet
31.12.2016			
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	32 683	5,5	
Kantaosakkeet, omia osakkeita	-213		-0,4
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	132 466	22,3	
Vaihto-osakkeet, omia osakkeita	-7 462		-19,4
Yhteensä	157 474	27,8	-19,8
Kantaosakkeita vaihdettu vaihto-osakkeiksi	179		
Omien osakkeiden palautuminen, vaihto-osakkeet	166		
Omien osakkeiden luovutus, vaihto-osakkeet	-11		0,0
31.12.2017			
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	32 504	5,5	
Kantaosakkeet, omia osakkeita	-213		-0,4
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	132 645	22,3	
Vaihto-osakkeet, omia osakkeita	-7 617		-19,4
Yhteensä	157 319	27,8	-19,8
Kantaosakkeita vaihdettu vaihto-osakkeiksi	712		
Omien osakkeiden luovutus, vaihto-osakkeet	-22		0,0
31.12.2018			
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	31 791	5,3	
Kantaosakkeet, omia osakkeita	-213		-0,4
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	133 358	22,4	
Vaihto-osakkeet, omia osakkeita	-7 595		-19,4
Yhteensä	157 341	27,8	-19,8

Muuntoerot

(Milj. euroa)	2018	2017
Muuntoerot 1.1.	-18,5	-13,1
Muuntoeron muutos	-1,3	-5,4
Muuntoerot 31.12.	-19,8	-18,5

Muuntoerot-rahasto sisältää itsenäisten ulkomaisten yksiköiden tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot. Myös itsenäisiin ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen netto-sijoitusten suojauksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät muuntoeroihin silloin, kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet.

Muut rahastot

(Milj. euroa)	2018	2017
Muut rahastot:		
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	1,3	1,2
Suojausrahasto	-2,8	-2,8
Muut rahastot yhteensä	-1,6	-1,6

Muut rahastot sisältävät käyvän arvon rahaston myytävissä oleville rahoitusvaroille ja suojausrahaston, mikä sisältää rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien kertyneet käypien arvojen muutosten tehokkaat osuudet.

Omat osakkeet

Raisio Oyj:n hallussa oli katsauskauden päättyessä 7 595 246 vaihto-osaketta ja 212 696 kantaosaketta, jotka on hankittu vuosina 2005–2012 yhtiökokoukselta saatujen valtuuksien nojalla tai saatu tytäryhteisön sulautumisessa elokuussa 2014 tai ovat siirtyneet yhtiölle, koska oikeus sulautumisvastikkeeseen on vanhentunut.

Raisio Oyj:llä ja sen tytäryhteisöillä ei ole eikä katsauskauden aikana ole ollut pantiksi otettuja omia osakkeita.

7.2 Osingot

Laadintaperiaatteet

Konsernin maksamat osingot kirjataan sille tilikaudelle, jonka aikana osakkeenomistajat ovat hyväksyneet osingon maksettavaksi.

Osingot

Vuonna 2018 osinkoa jaettiin 0,17 euroa osakkeelta vuodelta 2017 eli yhteensä 26,6 miljoonaa euroa (vuonna 2017 0,17 euroa osakkeelta vuodelta 2016 eli yhteensä 26,6).

Tilinpäätöspäivän jälkeen emoyrityksen hallitus on ehdottanut jaettavaksi osinkoa 0,16 euroa osakkeelta eli yhteensä 26,4 miljoonaa euroa. Hallituksen ehdottama osinko sisältää lisäosinkoa 0,04 euroa osakkeelta.

7.3 Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos

(Milj. euroa)	2018	2017
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, jatkuvat toiminnot (milj. euroa)	12,2	40,4
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, lopetetut toiminnot (milj. euroa)	15,7	-57,7
Laimentamaton osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	157 329 226	157 362 837
Osakepalkkioista johtuva laimennus	378 921	526 577
Laimennettu osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	157 708 147	157 889 414
Laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot (euroa/osake)	0,08	0,26
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot (euroa/osake)	0,08	0,26
Laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot (euroa/osake)	0,10	-0,37
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot (euroa/osake)	0,10	-0,37

Laimentamaton osakekohtainen tulos on laskettu jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla tilikauden aikana.

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien laimennettävien potentiaalisten osakkeiden osakkeiksi muuntamisesta johtuva laimentava vaikutus.

8 Henkilöstö ja lähipiiri

Sisältö

Henkilöstö ja lähipiiri -osuuteen on koottu henkilöstöä ja lähipiiriä koskevat jatkuvien toimintojen liitetiedot.

8.1 Työsuhde-etuudet

Laadintaperiaatteet

Työsuhde-etuuksiin sisältyvät lyhytaikaiset työsuhde-etuudet, irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet sekä työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet.

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät mm. palkat ja luontaisedut, vuosilomat ja bonukset. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet tarkoittavat etuuksia, jotka syntyvät irtisanomisesta sekä työsuorituksesta.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet koostuvat eläkeistä ja muista työsuhteen jälkeen maksettavista etuuksista. Eläkejärjestelyt luokitellaan maksupohjaisiksi ja etuuspohjaisiksi. Konsernilla on vain maksupohjaisia eläkejärjestelyjä.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa maksuja erillisille yksiköille. Konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta maksaa lisämaksuja, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuksien maksamisesta. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuuspohjaisia järjestelyjä.

Konsernin eläkejärjestelyt noudattavat eri maiden paikallisia säännöstöjä. Eläkejärjestelyt on yleensä hoidettu erillisissä eläkevakuutusyhtiöissä. Konsernin ulkomaiset eläkejärjestelyt samoin kuin Suomen TyEL-järjestelmä ovat maksupohjaisia. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jota veloitus koskee. Konsernilla ei ole etuuspohjaisia järjestelmiä.

Työsuhde-etuuksista aiheutuneet kulut

(Milj. euroa)	2018	2017
Palkat	17,4	18,5
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	1,3	1,1
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	2,8	3,2
Osakeperusteiset palkkiot	0,1	0,2
Muut henkilösivukulut	1,4	1,3
Yhteensä	23,1	24,2

Konsernin palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin (henkilö)

(Milj. euroa)	2018	2017
Terveelliset elintarvikkeet	257	257
Raisioaqua	26	23
Muut toiminnot	52	62
Yhteensä	335	342

8.2 Osakeperusteiset maksut

Laadintaperiaatteet

Osakepalkkiojärjestelmien perusteella myönnettävät osakkeet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan työsuhde-etuuksista aiheutuviksi kuluiksi tasaisesti oikeuden ansainta- ja sitouttamisjakson aikana. Järjestelmissä suoritettavan rahan määrä arvioidaan kunkin tilinpäätöshetken osakekurssin mukaan ja jaksotetaan tulosvaikutteisesti työsuhde-etuuksista aiheutuviksi kuluiksi myöntämispäivästä siihen asti, kun ansaintajakso tai sitä pidempi sitouttamisjakso päättyy. Osakkeina ja rahana suoritettava osuus kirjataan omaan pääomaan ja sosiaalikulujen osuus vieraaseen pääomaan. Osakepalkkiojärjestelmän perusteella tapahtuvat maksut suoritetaan aiemmin emoyhtiölle hankittuina omina osakkeina, käteisvaroina tai niiden yhdistelmänä.

Osakeperusteiset maksut

Raisio-konsernilla oli 31.12.2018 voimassa kolme Raisio Oyj:n hallituksen päättämää konsernin johtoon kuuluville ja nimetyille avainhenkilöille suunnattua osakepalkkiojärjestelmää, järjestelmä 2016 - 2018, järjestelmä 2017 - 2019, järjestelmä 2018 - 2020 ja järjestelmä 2019 - 2021. Jokaisessa osakepalkkiojärjestelmässä sen ansaintajakson perusteella maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään 1 000 000 Raisio Oyj:n vaihto-osakkeen arvoa sisältäen siis myös rahana maksettavan osuuden.

Jokaisessa osakepalkkiojärjestelmässä ansaintajakso on pituudeltaan kolme vuotta. Raisio Oyj:n hallitus päättää kunkin ansaintajakson ansaintakriteerit, kohderyhmän ja osakepalkkion enimmäismäärät osallistujakohtaisesti. Järjestelmän ansaintakriteerien saavuttamisen perusteella suoritettavan palkkion ja luovutettavien Raisio Oyj:n vaihto-osakkeiden määrän päättää hallitus ansaintajakson päättymistä seuraavan vuoden alussa.

Kaikissa järjestelmissä mahdollinen palkkio kultakin ansaintajaksolta perustuu yhtiön osakkeen kokonaistuottoon (TSR). Tämän lisäksi palkkion maksaminen edellyttää kumulatiivisen konsernin tulostavoitteen (EBT) saavuttamista vastaavalla jaksolla. Mahdolliset palkkiot maksetaan osittain yhtiön vaihto-osakkeina ja osittain rahana. Rahaosuudella on tarkoitus kattaa palkkiosta avainhenkilöille aiheutuvia veroja ja veronluontoisia maksuja. Mikäli henkilön työ- tai toimisuhte päättyy ennen palkkion maksamista, palkkiota ei pääsääntöisesti makseta.

Hallitus suosittaa, että järjestelmän kohderyhmään kuuluvat avainhenkilöt omistaisivat merkittävän osan kaikista järjestelmän perusteella saamistaan osakkeista niin kauan, kunnes heidän osakeomistustensa arvo vastaisi heidän puolen vuoden bruttopalkkaansa.

Raisio Oyj:n hallitus päätti joulukuussa 2014 konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä ansaintajaksolle, joka alkoi 1.1.2015 ja päättyi 31.12.2017. Hallitus hyväksyi 15.3.2018 osakepalkkiojärjestelmästä suoritettavat palkkiot sekä päätti osakepalkkiojärjestelmästä osakkeina suoritettavan osuuden siirtämiseksi avainhenkilöille toteuttaa suunnatun maksuttoman osakeannin

yhtiökokouksen 23.3.2017 hallitukselle myöntämän valtuuden nojalla. Osakeannissa luovutettiin vastikkeetta 10 266 kappaletta yhtiön hallussa olevia Raisio Oyj:n vaihto-osakkeita osakepalkkiojärjestelmän piirissä oleville avainhenkilöille poiketen osakkeenomistajien etuoikeudesta osakemerkintään. Luovutetut 10 266 vaihto-osaketta vastaavat 0,006 prosenttia Raisio Oyj:n kaikista osakkeista ja 0,001 prosenttia kaikista äänistä. Osakkeet on luovutettu avainhenkilöille 11.4.2018.

Oikeus osinkoon ja muut osakkeenomistajan oikeudet alkavat sinä päivänä, jona osakkeet on kirjattu avainhenkilön arvo-osuustilille

Yhtiökokousten päätöksen perusteella hallituksen jäsenille on maksettu heidän palkkiostaan 20 % luovuttamalla heille yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Vuosien 2009 - 2017 aikana osakkeita on luovutettu yhteensä 111 123 kappaletta ja vuonna 2018 yhteensä 11 815 kappaletta.

Osakeperusteiset maksut:

Osakekannustinjärjestelmä					
(Milj. euroa)	2015–2017	2016–2018	2017–2019	2018–2020	2019–2021
Alkuperäinen osakemäärä, kpl	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Alkuperäinen myöntämispäivä	19.01.2015	15.01.2016	16.3.2017	15.3.2018	
Toteutuspäivä	30.04.2018	30.04.2019	30.04.2020	30.04.2021	30.04.2022
Oikeuden syntymisjakso, vuosia	3,3	3,3	3,1	3,1	3,3
Jäljellä oleva syntymisjakso, vuosia		0,3	1,3	2,3	3,3
Henkilömäärä kauden lopussa		7	16	18	
Maksutapa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa

Muutokset vuonna 2018	2015–2017 kappaletta	2016–2018 kappaletta	2017–2019 kappaletta	2018–2020 kappaletta	2019–2021 kappaletta
1.1.2018					
Osakemäärä raportointikauden alussa	350 000	415 000	725 000	0	0
Varalla raportointikauden alussa	650 000	585 000	275 000	0	0
Muutokset raportointikaudella					
Myönnetty	0	0	0	735 000	0
Peruuntuneet	50 000	235 000	300 000	175 000	0
Toteutuneet	17 100	0	0	0	0
Rauenneet	982 900	0	0	0	0
31.12.2018					
Osakemäärä raportointikauden lopussa	0	180 000	425 000	560 000	0
Varalla raportointikauden lopussa	0	820 000	575 000	440 000	1 000 000

Käyvän arvon määrittely

Osakkeina ja rahaosuutena maksettavan osuuden käypä arvo on määritelty myöntämispäivänä ja jaksotettu toteutuspäivään asti. Sosiaalikulujen käypä arvo määritetään jokaisena raportointipäivänä kunnes mahdollinen palkkio on maksettu. Siten sosiaalikuluvälän määrä muuttuu Raision osakehinnan muuttuessa.

Kaudella myönnettyjen osakepalkkiojärjestelmien laskennassa käytetyt parametrit:

	2018	2017
Osakkeen kurssi myöntämishetkellä, euroa	3,89	3,58
Osakkeen kurssi tilinpäätöshetkellä, euroa	2,35	3,84
Osakkeen kurssinousuoletus, p.a.	8,0 %	8,0 %
Oletetut osingot ennen palkkion maksua, euroa	0,66	0,67
Diskonttokorko	7,1 %	6,7 %
Erääntyminen, vuosia	3,0	3,0

Osakkeina ja käteisvaroina suoritettavia osakeperusteisia maksuja sisältyy työsuhte-etuuksiin johtuviin kustannuksiin.

(Milj. euroa)	2018	2017
Osakkeina suoritettavat/suoritettavat	0,1	0,0
Rahana suoritettavat/suoritettavat	0,1	0,2
Yhteensä	0,2	0,2
Rahana suoritettavien osakeperusteisten järjestelyjen velat	0,0	0,8

8.3 Lähipiiri

8.3.1 Liiketoimet lähipiirin kanssa

(Milj. euroa)	2018	2017
Myynti johtoon kuuluville avainhenkilöille	0,2	0,1
Ostot johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä	0,8	1,0
Lyhytaikaiset saamiset johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä	0,0	0,0
Velat johtoon kuuluville avainhenkilöille	0,0	0,1

Myyntit johtoon kuuluville avainhenkilöille tapahtuvat käypään markkinahintaan.

Tilintarkastuspalkkiot

(Milj. euroa)	2018	2017
Tilintarkastus	0,1	0,2
Muut palvelut	0,1	0,1
Yhteensä	0,3	0,3

8.3.2 Johdon työsuhde-etuudet

(Milj. euroa)	2018	2017
Palkat ja palkkiot	1,5	1,8
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat korvaukset	1,3	1,0
Osakeperusteiset etuudet	0,1	0,4
Yhteensä	3,0	3,2
Hallintoneuvoston jäsenet:	0,0	0,0
Hallituksen jäsenet:	0,2	0,3
Toimitusjohtaja sekä konsernin johtoryhmä:		
Toimitusjohtaja	0,6	1,5
Muu johtoryhmä	1,6	1,5
Yhteensä	2,2	3,0

8.3.3 Eläke- ja muut etuudet

Toimitusjohtajalla ja johtoryhmän jäsenillä on oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.

Toimitusjohtajan johtajasopimuksen irtisanomisaika on 6 kuukautta molemmin puolin. Mikäli yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan, toimitusjohtajalla on oikeus irtisanomisajan palkan lisäksi korvaukseen, mikä vastaa hänen 12 kuukauden palkan kaansa.

Toimitusjohtaja ja muut johtoryhmän jäsenet kuuluvat Raisio-konsernin johdon ryhmäeläkevakuutuksen piiriin. Vakuutus on maksuperusteinen säästövakuutus ja siinä on vapaakirjaoikeus. Maksu on 15 % perusvuosipalkasta.

Ryhmäeläkevakuutuksen kulut vuonna 2018 olivat toimitusjohtajan osalta 0,1 miljoonaa euroa ja muun johtoryhmän osalta yhteensä 0,1 miljoonaa euroa, yhteensä 0,2 miljoonaa euroa. Ryhmäeläkevakuutuksen kulut vuonna 2017 olivat toimitusjohtajan osalta 0,1 miljoonaa euroa ja muun johtoryhmän osalta yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, yhteensä 0,3 miljoonaa euroa.

Pakollisen eläkevakuutuksen kulut vuonna 2018 olivat toimitusjohtajan osalta 0,1 miljoonaa euroa ja muun johtoryhmän osalta yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, yhteensä 0,3 miljoonaa euroa. Pakollisen eläkevakuutuksen kulut vuonna 2017 olivat toimitusjohtajan osalta 0,1 miljoonaa euroa ja muun johtoryhmän osalta yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, yhteensä 0,3 miljoonaa euroa.

9 Muut liitetiedot

9.1 Muut liitetiedot

Sisältö

Muut liitetiedot -osio sisältää jatkuvien liiketoimien liitetiedot muista tuotoista ja kuluista sekä varauksista

9.1.1 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Laadintaperiaatteet

Liiketoiminnan muina tuottoina ja kuluina esitetään jatkuviin toimintoihin liittyvät omaisuuden myyntivoitot ja -tappiot, muut kuin varsinaisen suoritemyynniin liittyvät tuotot, kuten vuokratuotot.

Muut liiketoiminnan tuotot ja kulut

(Milj. euroa)	2018	2017
Eläkerahaston ylijäämän palautukset	0,0	0,7
Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	1,2	28,0
Päästöoikeuksien myynti	0,5	0,0
Muut liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	0,3	0,1
Yhteensä	2,0	28,9

Aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot erä sisältää Moskovan lähistöllä sijaitsevan ja vuodesta 2007 tyhjillään olleen margariinitehtaan luovutuksen 1,2 miljoonan euron myyntivoiton vuonna 2018 ja Southallin kiinteistön luovutuksen myyntivoittoa 28,0 miljoonaa euroa vuonna 2017.

9.1.2 Varaukset

Laadintaperiaatteet

Varaukset kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa. Varaukset arvostetaan velvoitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Nykyarvon laskennassa käytetty diskonttaustekijä valitaan siten, että se kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetken rahan aika-arvosta ja velvoitteeseen liittyvästä riskistä. Varausten määrä arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä ja niiden määriä muutetaan vastaamaan parasta arviota tarkasteluhetkellä.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konserni on laatinut yksityiskohtaisen uudelleenjärjestelysuunnitelman ja aloittanut suunnitelman toimeenpanon tai tiedottanut asiasta. Uudelleenjärjestelyä koskevan suunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot: järjestelyä koskeva liiketoiminta, pääasialliset toimipaikat, joihin järjestely vaikuttaa, niiden henkilöiden toimipaikkojen sijainti, työtehtävät ja arvioitu lukumäärä, jolle tullaan suorittamaan korvauksia työsuhteen päättymisestä, toteutuvat menot ja suunnitelman toimeenpano-aika.

Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun velvoitteiden täyttämiseksi vaadittavat välttämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Käytöstä poistamista ja alkuperäiseen tilaan palauttamista koskevista velvoitteista kirjataan varaus silloin, kun konsernilla on ympäristölainsäädännön ja konsernin ympäristövastuuperiaatteiden perusteella velvoite, joka liittyy tuotantolaitoksen käytöstä poistamiseen, ympäristövahingon korjaamiseen tai laitteiston paikasta toiseen siirtämiseen.

Varaukset

(Milj. euroa)	2018	2017
Varaukset 1.1.	3,2	2,6
Muuntoerot	0,0	0,0
Luovutetut yhtiöt	0,0	-0,1
Varausten lisäykset	0,0	1,1
Käytetyt varaukset	-2,1	-0,4
Varaukset 31.12.	1,1	3,2
Pitkäaikaiset varaukset	1,1	1,1
Lyhytaikaiset varaukset		2,1
Yhteensä	1,1	3,2

Pitkäaikainen varaus on lopetettuun makeisliiketoimintaan liittyvään myyntisaamisten takausvaraukseen. Lyhytaikaisten varausten muutos 2,1 miljoonaa euroa tilikaudella 2018 liittyy lopetettuun naudanrehuliiketoimintaan. Varauksen muutoksella oli kassavirtavaikutus.

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Emoyhtiön tuloslaskelma

(euroa)	Liitetieto	1.1.–31.12.2018	1.1.–31.12.2017
LIIKEVAIHTO		1 587 333,42	2 257 506,36
Liiketoiminnan muut tuotot		35 647 980,86	65 207,38
Materiaalit ja palvelut	1.	0,00	-4 831,29
Henkilöstökulut	2.	-4 969 863,49	-5 455 850,60
Poistot ja arvonalentumiset	3.	-17 868,07	-54 716,20
Liiketoiminnan muut kulut	4.	-3 144 700,74	-2 971 530,77
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)		29 102 881,98	-6 164 215,12
Rahoitustuotot ja -kulut	5.	-474 168,58	-27 630 325,76
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSIIRTOJA JA VEROJA		28 628 713,40	-33 794 540,88
Tilinpäätössiirot	6.	+18 186 653,86	+20 078 129,99
Tuloverot	7.	-2 479 807,02	-2 393 726,36
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		44 335 560,24	-16 110 137,25

Emoyhtiön tase

(euroa)	Liitetieto	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	8.	48 101,12	44 297,57
Aineelliset hyödykkeet	8.	392 933,45	404 470,77
Osuudet saman konsernin yrityksistä	9.	198 893 028,60	324 718 684,45
Muut sijoitukset	9.	2 660 498,29	1 873 127,28
		201 994 561,46	327 040 580,07
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset	10.	37 920 356,87	45 986 739,30
Rahoitusarvopaperit	11.	88 989 312,31	1 999 655,61
Rahat ja pankkisaamiset		47 254 576,31	143 589 648,92
		174 164 245,49	191 576 043,83
VASTAAVAA YHTEENSÄ		376 158 806,95	518 616 623,90
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
	12.		
Osakepääoma		27 776 072,91	27 776 072,91
Ylikurssirahasto		2 908 045,06	2 908 045,06
Vararahasto		88 586 879,98	88 586 879,98
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		18 661 145,47	18 661 145,47
Edellisten tilikausien voitto		40 593 170,37	83 269 900,94
Tilikauden voitto		44 335 560,24	-16 110 137,25
		222 860 874,03	205 091 907,11
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	13.	23 697,86	10 351,72
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma	14.	0,00	22 857 142,85
Lyhytaikainen vieras pääoma	15.	153 274 235,06	290 657 222,22
		153 274 235,06	313 514 365,07
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		376 158 806,95	518 616 623,90

Emoyhtiön rahavirtalaskelma

(1000 e)	2018	2017
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	28 629	-33 794
Oikaisut liikevoittoon:		
Suunitelman mukaiset poistot	18	55
Rahoitustuotot ja -kulut	474	1 707
Muut tuotot ja kulut, joihin ei sisälly maksua	75	21
Muut oikaisut	-35 648	25 924
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-6 452	-6 088
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+878	-1 004
Vaihto-omaisuuden lisäys (-), vähennys (+)	+0	+14
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+), vähennys (-)	-1 541	+1 151
	-663	161
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-7 115	-5 927
Maksetut korot ja maksut liiketoiminnan rahoituskuluista	-1 201	-1 793
Saadut osingot	8	8
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	753	1 556
Maksetut välittömät verot	-2 951	-2 050
	-10 506	-8 206
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	-10 506	-8 206
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-10	-8
Aineellisten ja aineettomien hyöd. luovutustulot	18	105
Investoinnit osakkuusyritysosakkeisiin	0	-17
Investoinnit muihin osakkeisiin	-905	
Luovutustulot osakkuusyritysosakkeista	1 000	0
Luovutustulo yhtiön purkautumisesta	144 177	0
Luovutustulot tytäryhtiöosakkeista	16 317	0
Lainasaamisten takaisinmaksut	70	54 076
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	160 667	54 156
Rahavirta investointien jälkeen	150 161	45 950
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut rahoituserät netto	37	759
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	-22 857	-42 766
Lyhytaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	-136 861	+61 910
Lainasaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+6 724	+28 289
Saadut ja maksetut konserniavustukset	20 065	24 710
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-26 614	-26 617
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-159 506	46 285
Rahavarojen muutos	-9 345	92 235
Rahavarat tilikauden alussa	145 589	53 354
Rahavarat tilikauden lopussa	136 244	145 589

Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Raisio Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolainsäädännön periaatteiden mukaisesti. Tilinpäätös on laadittu 12 kuukauden ajalta tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös on laadittu euroissa

Valuuttamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan alun perin tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoimina olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat arvostetaan käyttäen tilinpäätöspäivän kursseja. Toteutuneet kurssierot samoin kuin saamisten ja velkojen arvostamisesta syntyneet kurssivoitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan. Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuena ja rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot esitetään rahoituksen tuotoissa ja kuluissa.

Ulkomaanrahan määräisten lainojen arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Raisio Oyj:llä ei ole tällä hetkellä ulkomaanrahan määräisiä lainoja.

Johdannaissopimukset

Riskienhallintapolitiikkansa mukaisesti yhtiö voi käyttää johdannaisia valuutta- ja korkoriskeiltä suojautumiseen. Valuuttajohdannaisia käytetään suojaamaan valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja ja tulevia kaupallisia rahavirtoja. Johdannaissopimukset kirjataan alun perin sopimushetkellä käypään arvoon ja arvostetaan myöhemmin käypään arvoon. Johdannaisista syntyvät realisoituneet kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti.

Yhtiöllä ei ole tilinpäätöshetkellä korkojohdannaisia.

Tuloutusperiaatteet

Palvelun myynti tuloutetaan, kun palvelu on suoritettu tai työ on tehty.

Eläkejärjestelyt

Yhtiön henkilöstön lakisääteinen ja vapaaehtoinen eläketurva on järjestetty ulkopuolisessa eläkevakuutusyhtiössä. Suoritukset eläketurvaan liittyen kirjataan kuluksi sille vuodelle, jota veloitus koskee. Yhtiön toimitusjohtajalla on oikeus ja velvollisuus siirtää eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukseen liittyvät maksut jaksotetaan tuloslaskelmaan kuluksi vuokra-ajalle.

Tuloverot

Yhtiön tuloslaskelman verot sisältävät verotettavan tuloksen perusteella lasketut tilikauden verot sekä aikaisempien tilikausien verot. Tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään täysimääräisenä taseessa, eikä niihin sisältyvää verovelkaa ole käsitelty velkana. Laskennallisia veroja ei ole kirjattu.

Pysyvien vastaavien arvostaminen

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasa-poistoina aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden taloudellisen pitoajan perusteella. Poistot on tehty hyödykkeen käyttöönotto-ajasta alkaen.

Poistoajat ovat:

• rakennukset ja rakennelmat	10–25 vuotta
• koneet ja laitteet	4–10 vuotta
• aineettomat oikeudet	5–10 vuotta
• muut pitkävaikutteiset menot	5–20 vuotta.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenot, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on alle kolme vuotta, sekä pienhankinnat (alle 850 euroa) on kirjattu kokonaisuudessaan kuluksi.

Myyntivoitot ja -tappiot määritetään vertaamalla myyntituottoa kirjanpitoarvoon, ja myyntivoitot ja -tappiot sisällytetään tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Yhtiön pysyvien vastaavien sijoituksissa olevat tytäryhtiö-osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon.

Saatavien ja velkojen arvostaminen

Saatavat on arvostettu hankintamenoonsa tai hankintamenoa alempaan todennäköiseen arvoonsa. Velat on arvostettu nimellisarvoonsa.

Varaukset

Varaukset kirjataan, kun yhtiöllä on tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos osasta veloitetta on mahdollisuus saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun yhtiö on laatinut yksityiskohtaisen uudelleenjärjestelysuunnitelman ja aloittanut suunnitelman toimeenpanon tai tiedottanut asiasta.

Liikevaihto

Liikevaihtona esitetään tuotot emoyhtiön konserniyhtiöille tuottamasta palvelutoiminnasta.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muina tuottoina ovat esitetty omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyyntiin liittyvät tuotot.

Maksettavat osingot

Yhtiön maksamat osingot kirjataan sille kaudelle, jonka aikana osakkeenomistajat ovat hyväksyneet osingon maksettavaksi.

Tilinpäätössiirrot

Tilinpäätössiirrot koostuvat saaduista ja annetuista konserniavustuksista sekä poistoeron muutoksesta.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät.

Omat osakkeet

Omien osakkeiden hankinta siihen liittyvine menoineen on esitetty yhtiön tilinpäätöksessä voittovarojen vähennyksenä. Omien osakkeiden luovutukset on esitetty voittovarojen lisäyksenä lukuun ottamatta suunnatussa osakeannissa luovutettuja omia osakkeita, joiden merkintähinta on merkitty sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ja joiden hankintameno esitetään edelleen voittovaroissa.

Rahavirtalaskelma

Tilikauden aikaiset rahavirrat esitetään jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahavirtalaskelma on laadittu epäsuoraa menetelmää käyttäen.

Emoyhtiön tuloslaskelman liitetiedot

(euroa)	2018	2017
1. MATERIAALIT JA PALVELUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana		3 772,48
Varaston muutos		1 058,81
	0,00	4 831,29
Ulkopuoliset palvelut		0,00
Yhteensä	0,00	4 831,29

(euroa)	2018	2017
2. HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	3 863 812,48	4 344 148,69
Eläkekulut	492 162,95	754 528,55
Muut henkilösivukulut	613 888,06	357 173,36
Yhteensä	4 969 863,49	5 455 850,60

(euroa)	2018	2017
JOHDON PALKAT JA PALKKIOT		
Maksuperuste		
Toimitusjohtaja	533 412,72	1 471 322,60
Hallituksen jäsenet	232 600,00	282 000,00
Hallintoneuvosto	43 850,00	43 500,00

(euroa)	2018	2017
EMOYHTIÖN PALVELUKSESSA OLI TILIKAUDEN AIKANA KESKIMÄÄRIN		
Toimihenkilöt	32	39

(euroa)	2018	2017
LÄHIPIIRIVASTUUT		
Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset		
Emoyhtiön toimitusjohtajalla on oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.		

(euroa)	2018	2017
3. POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
Suunnitelman mukaiset poistot	17 868,07	54 716,20

(euroa)	2018	2017
4. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT		
Tilintarkastajan palkkiot:		
KPMG Oy Ab		
Tilintarkastus	82 065,00	105 902,84
Todistukset ja lausunnot	1 713,00	21 784,20
Muut palvelut	93 919,05	0,00
Yhteensä	177 697,05	127 687,04

(euroa)	2018	2017
5. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Osinkotuotot		
Omistusyhteisyrittäjiltä	7 880,00	7 700,00
Yhteensä	7 880,00	7 700,00
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista		
Saman konsernin yrityksiltä	60 833,33	461 020,99
Tuotot pitkäaikaisista sijoituksista yhteensä	68 713,33	468 720,99
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	172 816,98	332 622,75
Muilta	1 035 226,63	743 130,93
Muut korko- ja rahoitustuotot yhteensä	1 208 043,61	1 075 753,68
Rahoitustuotot yhteensä	1 276 756,94	1 544 474,67
Kurssierot		
Saman konsernin yritykset	232 891,42	1 021 888,34
Muut	391 496,13	-469 759,65
Kurssierot yhteensä	624 387,55	552 128,69
Sijoitusten arvonalennukset		
Pitkäaikaisten sijoitusten arvonalentumiset	0,00	-25 923 525,60
Yhteensä	0,00	-25 923 525,60
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	-411 745,03	-1 268 050,51
Muille	-1 963 568,04	-2 535 353,01
Korkokulut ja muut rahoituskulut yhteensä	-2 375 313,07	-3 803 403,52
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-474 168,58	-27 630 325,76

(euroa)	2018	2017
6. TILINPÄÄTÖSSIIRROT		
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus	-13 346,14	13 129,99
Maksetut konserniavustukset	-1 085 000,00	0,00
Saadut konserniavustukset	19 285 000,00	20 065 000,00
Yhteensä	18 186 653,86	20 078 129,99

(euroa)	2018	2017
7. TULOVEROT		
Tuloverot tilinpäätössiirroista	-3 640 000,00	-4 013 000,00
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	1 160 192,98	1 619 273,64
Verot aikaisemmilta tilikausilta	0,00	0,00
Yhteensä	-2 479 807,02	-2 393 726,36

Emoyhtiön taseen liitetiedot

8. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2018

(euroa)	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutt. menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	164 854,14	24 512,64	189 366,78
Lisäykset 1.1.–31.12.	10 134,30		10 134,30
Hankintameno 31.12.	174 988,44	24 512,64	199 501,08
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	120 556,57	24 512,64	145 069,21
Tilikauden poisto	6 330,75		6 330,75
Kertyneet poistot 31.12.	126 887,32	24 512,64	151 399,96
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	48 101,12	0,00	48 101,12
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	44 297,57	0,00	44 297,57

8. AINEELLISET HYÖDYKKEET 2018

(euroa)	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	91 000,00	749 818,82	78 899,68	260 527,76	1 180 246,26
Vähennykset 1.1.-31.12.			34 628,45		34 628,45
Hankintameno 31.12.	91 000,00	749 818,82	44 271,23	260 527,76	1 145 617,81
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,00	696 875,81	78 899,68	0,00	775 775,49
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			34 628,45		34 628,45
Tilikauden poisto		11 537,32	0,00		11 537,32
Kertyneet poistot 31.12.	0,00	708 413,13	44 271,23	0,00	752 684,36
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	91 000,00	41 405,69	0,00	260 527,76	392 933,45
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	91 000,00	52 943,01	0,00	260 527,76	404 470,77
Tuotannollisten koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2018			0,00		
31.12.2017			0,00		

9. SIIJOITUKSET 2018

(euroa)	Konserni- yri- tysten osakkeet	Omistus- yhteisyri- tyksen osakkeet	Muut osakkeet	Saamiset konserni- yri- tykset	Sijoitukset yhteensä
Hankintameno 1.1.	324 718 684,45	47 628,99	25 498,29	1 800 000,00	326 591 811,73
Lisäykset 1.1.–31.12.			905 000,00		905 000,00
Vähennykset 1.1.–31.12.	125 825 655,85	47 628,99		70 000,00	125 943 284,84
Hankintameno 31.12.	198 893 028,60	0,00	930 498,29	1 730 000,00	201 553 526,89
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	198 893 028,60	0,00	930 498,29	1 730 000,00	201 553 526,89
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	324 718 684,45	47 628,99	25 498,29	1 800 000,00	326 591 811,73

OSAKKEET JA OSUUDET 2018

	Konsernin omistus- osuus, %	Emoyhtiön omistus- osuus, %
KONSERNIYRITYKSET		
Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy, Raisio	100,00	50,00
Raisio UK Limited, Englanti	100,00	100,00
Ravintoraisio Oy, Raisio	100,00	100,00
Raisioqua Oy, Raisio	100,00	100,00
Nordic Feed Innovations Oy, Turku	76,00	76,00

10. SAAMISET

(euroa)	2018	2017
Pitkäaikaiset saamiset		
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Pääomalainasaamiset	9 800 000,00	9 800 000,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	9 800 000,00	9 800 000,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	19 976,18	25,38
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä		
Myyntisaamiset	143 536,38	1 168 189,66
Lainasaamiset	7 566 021,61	14 290 411,82
Muut saamiset	19 307 459,19	20 093 645,35
Siirtosaamiset	96 592,00	446 199,67
	27 113 609,18	35 998 446,50
Muut saamiset	223 849,52	23 269,13
Siirtosaamiset	762 921,99	164 998,29
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	28 120 356,87	36 186 739,30

Siirtosaamisiin sisältyy liiketoimintaan liittyvien kulujen ja tuottojen sekä rahoituserien jaksotuksia.

11. RAHOITUSARVOPAPERIT

(euroa)	2018	2017
Jälleenhankintahinta	89 000 166,19	2 000 632,37
Kirjanpitoarvo	88 989 312,31	1 999 655,61
Erotus	10 853,88	976,76

12. OMA PÄÄOMA

(euroa)	2018	2017
Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma 1.1.	27 776 072,91	27 776 072,91
Osakepääoma 31.12.	27 776 072,91	27 776 072,91
Ylikurssirahasto 1.1.	2 908 045,06	2 908 045,06
Ylikurssirahasto 31.12.	2 908 045,06	2 908 045,06
Vararahasto 1.1.	88 586 879,98	88 586 879,98
Vararahasto 31.12.	88 586 879,98	88 586 879,98
Sidottu oma pääoma yhteensä	119 270 997,95	119 270 997,95
Vapaa oma pääoma		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	18 661 145,47	18 661 145,47
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	18 661 145,47	18 661 145,47
Voittovarot 1.1.	67 159 763,69	109 901 505,98
Osingonjako	-26 744 231,19	-26 770 609,24
Nostamattomat osingot	105 601,83	97 671,60
Omien osakkeiden luovutus	72 036,04	41 332,60
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	40 593 170,37	83 269 900,94
Tilikauden tulos	44 335 560,24	-16 110 137,25
Vapaa oma pääoma yhteensä	103 589 876,08	85 820 909,16
Oma pääoma yhteensä	222 860 874,03	205 091 907,11
Omasta pääomasta jakokelpoisia varoja	103 589 876,08	85 820 909,16

Yhtiön osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:

	2018		2017	
	kpl	1000 euroa	kpl	1000 euroa
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	31 791 170	5 347	32 503 637	5 467
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	133 357 860	22 429	132 645 393	22 309
Yhteensä	165 149 030	27 776	165 149 030	27 776

Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet:

	2018		2017	
	kpl	Hankintameno 1000 euroa	kpl	Hankintameno 1000 euroa
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	212 696	416	212 696	416
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	7 595 246	36 635	7 617 327	36 679
Yhteensä	7 807 942	37 051	7 830 023	37 095

Yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöshetkellä oli 18 342 teuroa (vuonna 2017 luovutushinta oli 30 067 teuroa).

13. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu kertyneestä poistoerosta.

VIERAS PÄÄOMA

14. PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

(euroa)	2018	2017
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	22 857 142,85
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0,00	22 857 142,85

15. LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

(euroa)	2018	2017
Lainat rahoituslaitoksilta	22 857 142,85	22 857 142,86
Ostovelat	275 555,95	1 295 512,12
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille		
Ostovelat	106 086,86	206 949,11
Muut velat	1 085 000,00	80 810 933,59
Muut korolliset velat, cash pool	127 401 229,83	183 450 772,30
Siirtovelat	4,25	4 600,60
	128 592 320,94	264 473 255,60
Muut velat	828 342,76	883 923,20
Siirtovelat	720 872,56	1 147 388,44
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	153 274 235,06	290 657 222,22
Siirtovelkoihin sisältyy liiketoiminnan kuluja, rahoituserien ja verojen jaksotuksia.		
Korottomat velat		
Lyhytaikaiset	3 015 862,38	3 538 373,47

Emoyhtiön muut liitetiedot

ANNETUT VAKUUKSET, VASTUUSITOUKUKSET JA MUUT VASTUUT

(euroa)	2018	2017
TASEESEEN SISÄLTYMÄTTÖMÄT VASTUUSITOUKUKSET JA VASTUUT:		
Leasingvastuut		
Leasingsopimuksista maksamatta olevat määrät		
Alkaneella tilikaudella maksettavat	97 000,00	93 000,00
Myöhemmin maksettavat	93 000,00	116 000,00
Yhteensä	190 000,00	209 000,00
Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehtoihin liittyviä vastuuta.		
Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta		
Takaukset	26 263 000,00	33 077 000,00

JOHDANNAISSOPIMUKSET:

(euroa)	2018	2017
Johdannaissopimuksia käytetään yhtiössä suojaustarkoitukseen. Aiempana ilmoitetut johdannaissopimusten kohde-etuuden arvot kuvaavat suojaustoimien laajuutta. Johdannaissopimusten käyvät arvot kertovat minkäläinen tulos johdannaisaseman sulkemisesta olisi syntynyt tilinpäätöspäivän markkinahinnoilla.		
Valuuttatermiinit:		
Käypä arvo	146 662,43	191 722,27
Kohde-etuuden arvo	71 715 536,00	82 121 533,00

Valuuttatermiinien kohde-etuuden arvona on ilmoitettu avointen termiinisopimusten summa muutettuna euroiksi tilinpäätöspäivän kurssilla.

MUUT VASTUUT

Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä

Yhtiö on sitoutunut pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään. Järjestelmän tarkoituksena on tukea yhtiön pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista ja toimia osakepohjaisena kannustinjärjestelmänä yhtiön ylimmälle johdolle sekä sitouttaa osallistujat työskentelemään pitkäjänteisesti yhtiön menestyksen eteen.

Raisio Oyj:n hallitus päätti joulukuussa 2014 konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä ansaintajaksolle, joka alkoi 1.1.2015 ja päättyi 31.12.2017. Hallitus hyväksyi 15.3.2018 osakepalkkiojärjestelmästä suoritettavat palkkiot sekä päätti osakepalkkiojärjestelmästä osakkeina suoritettavan osuuden siirtämiseksi avainhenkilöille toteuttaa suunnatun maksuttoman osakeannin yhtiökokouksen 23.3.2017 hallitukselle myöntämän valtuuden nojalla. Osakkeet on luovutettu avainhenkilöille 11.4.2018. Oikeus osinkoon ja muut osakkeenomistajan oikeudet alkavat sinä päivänä, jona osakkeet on kirjattu avainhenkilön arvo-osuustilille.

OSAKEPERUSTEISET JÄRJESTELMÄT TILIKAUDELLA 1.1.–31.12.2018

	2015–2017	2016–2018	2017–2019	2018–2020	2019–2021
Myöntämispäivä	19.1.2015	15.1.2016	16.3.2017	15.3.2018	
Toteutuspäivä	30.4.2018	30.4.2019	30.4.2020	30.4.2021	30.4.2022
Osakemäärä raportointikauden lopussa	0	180 000	425 000	560 000	
Varalla raportointikauden lopussa	0	820 000	575 000	440 000	1 000 000
Maksutapa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa	osakkeita ja rahaa

Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat taseen 31.12.2018 mukaan ovat 103.589.876,08 euroa. Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voittovaroista jaetaan osinkoa 0,16 euroa osaketta kohden, josta lisäosinkoa on 0,04 euroa osaketta kohden.

yhteensä	26.423.844,80 euroa
ja että voittovaratilille jätetään	77.166,031,28 euroa

Osinkoa ei kuitenkaan makseta niille osakkeille, jotka ovat yhtiön hallussa osingonjaon täsmäytyspäivänä 21.3.2019. Osinko ehdotetaan maksettavaksi 3.4.2019.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu osingonjako hallituksen näkemyksen mukaan vaaranna yhtiön maksukykyä.

Raisiossa 11. helmikuuta 2019

Ilkka Mäkelä Kari Kauniskangas

Erkki Haavisto Leena Niemistö

Ann-Christine Sundell

Pekka Kuusniemi
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Raisio Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Raisio Oyj:n (y-tunnus 0664032-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenvedo merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole

suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 8.3.1.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaan tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

**Liikearvon ja tavaramerkkien arvostaminen (46 milj. euroa ja 28 milj. euroa)
(Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja liitetieto 4.1)**

- Konserni on laajentanut toimintaansa yrityshankinnoilla ja ostamalla tavaramerkkejä, minkä seurauksena konsernin taseeseen sisältyvän liikearvon ja tavaramerkkien määrä on merkittävä. Näistä ei kirjata poistoja, vaan ne testataan mahdollisen arvonalentumisen varalta vähintään vuosittain.
- Arvonalentumistestaus perustuu diskontattuihin rahavirtaennusteisiin. Näiden taustalla olevien keskeisten oletusten määrittäminen edellyttää johdon harkintaa, joka koskee mm. liikevaihdon kasvua, diskonttauskorkoa ja pitkän aikavälin kasvutekijää.
- Testauksissa käytettäviin ennusteisiin liittyvistä johdon harkintaan perustuvista ratkaisuksista ja tasearvojen merkittävydestä johtuen näiden erien arvostaminen on tilintarkastuksessa keskeinen seikka.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet keskeisiä arvonalentumistestauksissa käytettyjä oletuksia, kuten liikevaihdon kasvu ja kannattavuus, suhteessa emoyhtiön hallituksen hyväksymiin budjetteihin ja omiin näkemyksiimme.
- Tarkastukseen on osallistunut arvonnäilytyksen asiantuntijojamme, jotka ovat arvioineet laskelmien teknistä oikeellisuutta ja verranneet käytettyjä oletuksia markkina- ja toimialakohtaisiin tietoihin.
- Lisäksi olemme arvioineet tehtyjen arvonalentumiskirjausten tilinpäätöskäsittelyä sekä liikearvoa ja tavaramerkkejä koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

**Myyntituottojen oikeellisuus (286 milj. euroa)
(Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet sekä liitetieto 2.2)**

- Konsernin liikevaihto koostuu pääasiassa useiden erityyppisten tuotteiden myynnistä, joiden laskutushinnat vaihtelevat tilikauden aikana.
- Konsernituloslaskelmaan sisältyvien myyntituottojen määrän ja myyntitapahtumien suuren lukumäärän johdosta myyntituottojen oikeellisuus on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet merkittävässä konserniyhtiössä myyntituottojen kirjaamisen kannalta relevantteja tietojärjestelmiä ja niihin liittyvien sovelluskontrollien toimivuutta.
- Olemme testanneet mm. myyntitapahtumien laskutukseen, rekisteröimiseen ja tulouttamiseen liittyvien sisäisten kontrollien tehokkuutta.
- Olemme testanneet konsernin merkittävien yhtiöiden laskutusaineiston oikeellisuutta vertaamalla yhtiöiden laskutusinformaatiota ulkopuolisiin vahvistuksiin.

**Vaihto-omaisuuden oikeellisuus ja arvostaminen (35 milj. euroa)
(Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja liitetieto 4.5)**

- Konserni arvostaa vaihto-omaisuuden hankintamenoa tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon.
- Vaihto-omaisuuden arvostamiseen liittyy johdon harkintaan perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat mm. arvoltaan alentuneen vaihto-omaisuuden määrittelyä.
- Vaihto-omaisuuden arvostamiseen liittyvistä johdon harkintaan perustuvista ratkaisuksista sekä hintavaihteluista johtuen vaihto-omaisuuden oikeellisuus ja arvostaminen on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet merkittävien konserniyhtiöiden vaihto-omaisuuden kannalta relevantteja tietojärjestelmiä ja niihin liittyvien yleisten tietojärjestelmäkontrollien toimivuutta.
- Olemme testanneet vaihto-omaisuuden määrien oikeellisuuteen ja arvostamiseen liittyvien sisäisten kontrollien tehokkuutta sekä suorittaneet aineistotarkastustoimenpiteitä vaihto-omaisuuden arvostamisen oikeellisuuden arvioimiseksi.
- Olemme osallistuneet vaihto-omaisuuden inventaareihin merkittävässä konserniyhtiössä.

Naudanrehuliiketoiminnan myynti (viittaus konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja liitetieto 3.1)

- Raisio-konsernin naudanrehuliiketoiminta myytiin 1.11.2018.
- Myynti liiketoiminta on käsitelty tilinpäätöksessä lopetettuna toimintona.
- Naudanrehuliiketoiminnan myynti yksittäisenä liiketapahtumana muodostaa merkittävän osan konsernin tilikauden tuloksesta ja on tästä johtuen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt perehtyminen kauppaan liittyviin asiakirjoihin ja kaupan ehtoihin.
- Olemme johtaneet myyntivoitolaskelman tiedot taustamateriaaleihin ja arvioineet myyntivoiton kirjanpitoikäisyyden asianmukaisuutta suhteessa IFRS-säännöksiin.
- Lisäksi olemme arvioineet tilinpäätöksen liitetietojen riittävyyttä ja tarkastaneet niiden asianmukaisuuden.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että

olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessamme, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessamme, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koitua yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 23.3.2016 alkaen yhtäjaksoisesti 3 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntonne ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Raisiossa 11. helmikuuta 2019

Esa Kailiala
KHT

Kimmo Antonen
KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Hallintoneuvosto on tänään pitämässään kokouksessa perehtynyt tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen sekä tilintarkastuskertomukseen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018.

Hallintoneuvosto puoltaa tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista ja yhtyy hallituksen ehdotukseen voittovarojen käytöstä.

Raisiossa 14. helmikuuta 2019

Hallintoneuvoston puolesta

Paavo Myllymäki
puheenjohtaja

Raisio Oyj – Raisonkaari 55 - PL 101 – 21201 Raisio
Puh. (02) 443 2111 – Faksi (02) 443 2315
Y-tunnus 0664032-4 – Kotipaikka Raisio

www.raisio.com

<https://vuosikatsaus2018.raisio.com>